

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
для здобувачів вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»
галузі знань 05 “Соціальні та поведінкові науки”
спеціальності 051 “Економіка” освітньої програми “Економіка”, галузі знань 07
«Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітніх програм «Облік і оподаткування» та «Фіскальне адміністрування та
митна справа»
всіх форм навчання всіх форм навчання

Розглянуто і схвалено
на засіданні кафедри теоретичної
та прикладної економіки
Протокол № 7
від 04.01.2021 р.

Міжнародні економічні відносини. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи для здобувачів вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 05 “Соціальні та поведінкові науки” спеціальності 051 “Економіка” освітньої програми “Економіка”, галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» освітніх програм «Облік і оподаткування» та «Фіскальне адміністрування та митна справа» всіх форм навчання / Хоменко І.О. – Чернігів: НУЧП, 2021. – 167 с.

Укладачі: Хоменко Інна Олександрівна, доктор економічних наук, професор

Відповідальний за випуск: Дерій Жанна Володимирівна, завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки, доктор економічних наук, професор

Рецензент: Бабаченко Лариса Валентинівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, PR-технологій та логістики Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ	5
2 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	9
Тема 1. Міжнародна економічна система	9
Тема 2. Моделі розвитку міжнародних економічних відносин	21
Тема 3. Міжнародна торгівля: теоретичні основи та сутність	27
Тема 4. Регулювання торгівельно-економічних відносин	38
Тема 5. Світова валютна система	72
Тема 6. Міжнародні розрахунки	97
Тема 7. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага	111
Тема 8. Міжнародний кредит	121
Тема 9. Світовий ринок праці та міжнародна трудова міграція	131
Тема 10. Міжнародні інвестиції	148
Тема 11. Міжнародна економічна інтеграція	164
Тема 12. Глобалізаційні процеси у світовому економічному просторі	167
3 КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА ПОТОЧНИХ ЗНАНЬ	167
4 ТЕМАТИКА НАУКОВИХ РОБІТ	168
5 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	170

ВСТУП

Світове господарство останніх років – це результат еволюції виробничої і соціальної сфер, поглиблення національного і міжнародного поділу праці та інтеграції, поступового входження національних економік у загальну глобальну систему.

Формування стійких виробничо-економічних зв'язків між окремими країнами на основі міжнародного поділу праці – це об'єктивна історична тенденція розвитку продуктивних сил, яка дістає вираження у зростанні взаємозалежності національних економік, у виході відтворювального процесу за рамки національних меж. Така інтернаціоналізація економіки охоплює всі країни, незалежно від рівня їх розвитку. Передумови інтернаціоналізації господарського життя виникають в умовах переходу до великого машинного виробництва, коли національні рамки починають перешкоджати розвиткові продуктивних сил.

У сучасному світі сформована стійка система господарських відносин між країнами світу, найважливішими структурними елементами якої є: міжнародна торгівля, вивезення капіталу, міжнародні валютні відносини, міжнародне науково-технічне і виробниче співробітництво, міжнародна міграція робочої сили. Ці форми тісно пов'язані і впливають одна на одну.

Вивчення міжнародних економічних відносин сприяє поглибленому розумінню характеру сучасної економіки, проблем суспільного розподілу труда, обміну діяльністю, законів розвитку і регулювання національної і світової економіки. Для наукової характеристики сучасних міжнародних відносин і розробки практичних рекомендацій їх подальшого розвитку необхідна концептуальна оцінка процесу становлення і функціонування світового господарства, місця і ролі в ньому міжнародного розподілу труда, міжнародній торгівлі, валютно-фінансових відносин, кооперування, спільних підприємств і організацій, всіх форм господарських відносин, прямих зв'язків і управління, форм міжнародного бізнесу.

1 НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Особливості і моделі сучасних міжнародних економічних відносин та міжнародна торгівля товарами і послугами

Тема 1. Міжнародна економічна система

Міжнародна економіка як категорія економічної науки. Сутність міжнародних економічних відносин (МЕВ). Історія формування МЕВ. Особливості розвитку сучасних МЕВ. Характерні ознаки світового господарства. Форми сучасних МЕВ. Матеріальний зміст, структура та суб'єкти міжнародної економіки. Структура міжнародних економічних відносин. Основні закони розвитку міжнародної економіки: закони інтернаціональної вартості, міжнародної конкуренції, нерівномірності економічного розвитку, попиту і пропозиції, накопичення і відповідності продуктивних сил характерові МЕВ. Економічні закономірності розвитку міжнародної економіки: підвищення, рівня усупільнення виробництва, залучення національних економік у світогосподарські зв'язки, зближення національних господарств, гармонізація рівнів і динамізм економічного розвитку національних господарств. Роль міжнародних економічних відносин у вирішенні економічних проблем світового господарства. Позиціонування країн в системі світової економіки. Класифікація країн світу за різними критеріями. Характеристика основних груп країн, що входять до світового господарства. Показники економічного потенціалу та рівня розвитку країн. Показники відкритості національної економіки. Теорія "золотого мільярду".

Тема 2. Моделі розвитку міжнародних економічних відносин

Суть, фактори розвитку і основні тенденції міжнародного поділу праці. Проблеми участі України у міжнародному поділі праці. Теорії міжнародної торгівлі: меркантилістська та неомеркантилістська теорії. Еволюція теорій міжнародної торгівлі. Здійснення та регулювання міжнародної торгівлі в поглядах меркантилістів. Критика меркантилізму в працях представників класичної школи. Теорія абсолютних переваг А. Сміта. Умови моделі абсолютних переваг, визначення ефекту вільної торгівлі в моделі А. Сміта. Теорія порівняльних переваг Д. Рікардо. Неоокласична теорія. Модель Хекшера-Оліна. Відносні переваги міжнародної торгівлі. Співвідношення дефіцитних та надлишкових чинників виробництва. Модель Хекшера - Оліна - Самуельсона. Парадокс Леонтєва. Альтернативні теорії міжнародної торгівлі. Теорія технологічного розриву. Теорія внутрішньогалузевої торгівлі. Теорія життєвого циклу продукції Р. Вернена, теорія економії намасштабах виробництва. Теорія представницького попиту С. Ліндера. Теорія конкурентних переваг М. Портера.

Тема 3. Міжнародна торгівля: теоретичні основи та сутність

Суть і значення міжнародної торгівлі та її основні показники. Динаміка і тенденції міжнародної торгівлі та її територіальний аспект структури. Специфічні риси міжнародної торгівлі та основні види зовнішньоторгівельних операцій. Структура міжнародної торгівлі за групами мита за видами продукції.

Структура міжнародної торгівлі за товарними формами мита за рівнем торговельних потоків. Розвиток конкурентоспроможності експорту у світовій системі торгівлі. Міжнародна торгівля і світова економічна криза. Україна на світовому ринку товарів і послуг. Зовнішньоторгівельні зв'язки України в період світової економічної кризи. Види та форми міжнародної торгівлі. Ціноутворення в міжнародній торгівлі. Основні показники міжнародної торгівлі.

Тема 4. Регулювання торговельно-економічних відносин

Цілі та основні напрями зовнішньоторговельної політики. Методи регулювання торгово-економічних відносин. Регулювання міжнародної торгівлі на міжнародному рівні. Типи міжнародної торговельної політики: політика вільної торгівлі і політика протекціонізму. Тенденції розвитку міжнародної торговельної політики. Проблеми орієнтації торговельної політики країн, що розвиваються. Торговельна політика країн з перехідною економікою. Особливості неопротекціоністської політики. Державне регулювання міжнародної торгівлі. Митно-тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі. Протекціоністські елементи торговельної політики. Економічні наслідки протекціоністської політики. Економічні інститути, що регулюють міжнародну торговельну політику.

Змістовий модуль 2

Світова фінансова система і міжнародні розрахунки.

Тема 5. Світова валютна система

Сутність понять "валютні відносини" та "світова валютна система". Валюта, валютний курс та види валютних курсів. Валютний паритет і конвертованість валюти. Теорія паритету купівельної спроможності та її значення. Фактори, що впливають на валютний курс та прогнозування валютного курсу. Національна валютна система. Еволюція світової валютної системи. Система золотого стандарту та система золотовалютного стандарту. Бреттон-Вудська та Ямайська валютні системи. Європейська валютна система. Оптимізація валютно-курсової політики в Україні. Цілі міжнародної валютної системи. Класифікація національних валютних систем за ступенем гнучкості обмінних курсів валют. Основні види проміжних валютних курсів. Взаємозв'язок типу національної валютної системи і ступеня відкритості економіки. Утворення європейської валютної системи. Ринок євровалют.

Тема 6. Міжнародні розрахунки

Поняття міжнародних розрахунків. Торгові і неторгові розрахунки. Форми та особливості міжнародних розрахунків. Документарний характер міжнародних розрахунків. Уніфікація міжнародних розрахунків за звичаями та правилами Міжнародної торговельної палати. Авансові розрахунки в формі звичайного банківського переказу коштів. Інкассо. Розрахунки за відкритим рахунком. Розрахунки за допомогою векселів та чеків. Електронно-магнітні засоби здійснення платежів. Акредитив. Види акредитивів: відзивний та безвідзивний, підтверджений та непідтверджений, покритий та непокритий.

Револьверний акредитив. Механізм міжнародних розрахунків. Ризики при здійсненні міжнародних розрахунків та їх причини.

Тема 7. Платіжний баланс та макроекономічна рівновага

Визначення і принципи формування платіжного балансу. Платіжний баланс, його структура та методологія складання. Макроекономічний аналіз платіжного балансу. Основні методи регулювання платіжного балансу. Платіжний баланс і реальний обмінний курс. Адаптація платіжного балансу в умовах фіксованого і гнучкого номінальних курсів валют. Економічна політика і динаміка платіжного балансу країни. Фактори, що впливають на стан платіжного балансу, та регулювання балансу. • Конвертованість національної валюти. Платіжний баланс України: характеристика сучасного стану.

Тема 8. Міжнародний кредит

Міжнародний кредит і його види. Міжнародний рух позикового капіталу. Інструменти міжнародного кредитування: торгові кредити, позики, валюта, депозити, інші активи і пасиви. Види і форми міжнародних кредитів. Принципи міжнародного кредиту. Функції міжнародного кредиту. Класифікація міжнародних кредитів. Забезпечення міжнародного кредиту. Принципи встановлення ставки по кредиту. Процентні та кредитні ризики. Використання ставок LIBOR- при встановленні відсотку за користування кредитом.

Структура світового ринку позикового капіталу. Оцінка обсягів міжнародного кредитування. Міжнародні кредитні установи. Міжнародний валютний фонд. Світовий банк та його підрозділи: Міжнародний банк реконструкції і розвитку, Міжнародна агенція гарантування інвестицій, Міжнародна фінансова корпорація. Банк міжнародних розрахунків. Європейський банк реконструкції і розвитку.

Змістовий модуль 3

Інтенсифікація і глобалізація світогосподарських відносин

Тема 9. Світовий ринок праці та міжнародна трудова міграція

Світовий ринок трудових ресурсів. Міжнародна міграція робочої сили як засіб перерозподілу людського ресурсу в світовому господарстві. Структура сучасних міграцій. Класифікація форм міжнародної трудової міграції. Періодизація процесу руху робочої сили в світі. Сутність та чинники міжнародної міграції робочої сили. Види міжнародної міграції робочої сили. Географічна структура трудової міграції. Центри залучення міжнародних мігрантів. Економічний ефект від трудової міграції. Систематизація позитивних та негативних ефектів для країн-донорів та країн-реципієнтів. Регулювання міжнародних міграційних процесів. Позиції окремих країн щодо міграційної політики. Адміністративні та економічні методи обмеження імміграції. Двосторонні угоди про оподаткування, соціальне страхування та пенсійне забезпечення трудових мігрантів. Шляхи запобігання утворенню каналів нелегальної міграції. Україна у світових міграційних процесах.

Тема 10. Міжнародні інвестиції

Сутність, причини та чинники міжнародного руху капіталу. Форми міжнародного руху капіталу: інвестиції, кредит, допомога.

Сутність та значення міжнародних інвестицій. Форми та види міжнародних інвестицій. Поняття прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Характеристика ринку міжнародних інвестицій. Інвестиційна позиція країни. Види компаній з участю іноземного капіталу. Чинники ПІІ. Регулювання обсягів експорту та імпорту ПІІ. Сучасний стан та динаміка ринку інвестицій. Регіональна структура світового ринку інвестицій. Прямі іноземні інвестиції в економіку України.

Формування міжнародного виробництва та транс націоналізація світової економіки. Понятійний апарат визначення транснаціональних корпорацій (ТНК). Критерії визначення ТНК. Модель ТНК, ступінь акціонерного контролю головної холдінг-компанії в різних підконтрольних підприємствах. Розвиток теорії ТНК. ТНК як суб'єкт світової економіки. Масштаби діяльності ТНК. Транскордонні злиття і поглинання. Стан та проблеми іноземного інвестування в Україні. Вільні економічні зони.

Тема 11. Міжнародна економічна інтеграція

Міжнародна економічна інтеграція. Її сутність, фактори та передумови. Інтеграція на мікрорівні. Структура інтеграційного процесу. Рівень, форми та типи.

Економічна інтеграція і характеристика її основних факторів. Теоретичні концепції міжнародної економічної інтеграції. Форми міжнародної економічної інтеграції, особливості та характерні риси. Вплив факторів світового розвитку на міжнародну економічну інтеграцію. Мікро- і макроінтеграція. Горизонтальна і вертикальна мікроінтеграція. Економічний регіоналізм. Економічні наслідки міжнародної інтеграції країн. Стратегії розвитку національних економік за поглиблення міжнародних інтеграційних процесів. Інтеграційні об'єднання. Інтеграція України у світову економіку. Відносини Україна-ЄС. Україна та НАТО

Тема 12. Глобалізаційні процеси у світовому економічному просторі

Поняття глобалізації. Глобалізація як закономірність розвитку світової економіки. Основні етапи економічної глобалізації. Суперечливості впливу глобалізації на національні економіки і на весь хід розвитку світового господарства. Ознаки глобалізації. Індикатори економічної глобалізації. Показники, що характеризують масштаби глобалізації на різних рівнях. Причини глобалізації. Наслідки глобалізації. Позитивні аспекти глобалізації. Негативні аспекти глобалізації. Глобалізація як багаторівнева система. Ключові суб'єкти економічної глобалізації. Особливості сучасної економічної глобалізації. Матеріальні форми економічної глобалізації. Зародження нових механізмів регулювання складових світового господарства. Глобалізація та Україна

2 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА

Ключові терміни:

Міжнародна економіка – це галузь фундаментальної економічної науки, що вивчає економічні відносини між країнами в системі світового господарства, закономірності та тенденції їх розвитку, а також, міжнародні економічні процеси та явища.

Міжнародні економічні відносини – це відносини, які виникають та існують між людьми з різних країн із приводу виробництва, обміну і споживання товарів, послуг та ідей на основі міжнародного поділу праці, в умовах безмежності людських потреб і обмеженості ресурсів.

Міжнародний поділ праці – це вищий ступінь розвитку суспільного територіального поділу праці між країнами, який спирається на стійку, економічно вигідну спеціалізацію виробництва окремих країн на тих чи інших видах продукції і веде до взаємного обміну результатами виробництва між ними в певних кількісних і якісних співвідношеннях (формується під впливом природно-кліматичних умов).

Міжнародна спеціалізація виробництва – це спеціалізація країн на виробництві певних видів продукції або послуг і міжнародний обмін ними (формується під впливом науково-технічного прогресу).

Світове господарство – це система взаємодіючих господарств різних рівнів різних країн світу, що пов'язані між собою системою міжнародних економічних відносин, які базуються на міжнародному поділі праці.

Світовий ринок - це сфера обмінних відносин між країнами та між іншими суб'єктами світового господарства товарами, послугами, які пов'язані між собою участю у міжнародному поділі праці.

Міжнародна торгівля – це сфера міжнародних товарногрошових відносин у формі обміну товарами і послугами між покупцями і продавцями різних країн, являє собою сукупність зовнішньої торгівлі всіх країн світу. При міжнародній торгівлі відбувається переміщення товарів та послуг через митні кордони різних держав. Результатом міжнародної торгівлі є виникнення світового ринку та міжнародного поділу праці.

Транснаціональна корпорація (ТНК) – це корпорація, що здійснює міжнародне виробництво промислових продуктів на основі прямих іноземних інвестицій та має прямий контроль над своїми закордонними філіями.

Міжнародна економічна інтеграція - вищий рівень розвитку міжнародних економічних відносин, який характеризується взаємним сплетінням економік різних країн, проведенням узгодженої державної політики як у взаємних економічних відносинах, так і у відносинах із третіми країнами.

Міжнародна організація – об'єднання трьох або більше незалежних держав, їхніх урядів, інших міжурядових організацій, спрямоване на вирішення певних спільних питань чи організації проектів.

Світова економіка – специфічна сфера економічних відносин, що складаються в процесі взаємодії господарюючих суб'єктів різної національної приналежності з приводу виробництва, обміну і споживання товарів, послуг та факторів виробництва на інтернаціональному рівні.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) – глобальна міжнародна організація, заснована 24 жовтня 1945 на конференції у Сан-Франциско на

підставі Хартії Об'єднаних Націй. Декларованою метою діяльності організації є підтримання та зміцнення миру й міжнародної безпеки, розвиток співробітництва між державами світу.

Міжнародний валютний фонд, МВФ (англ. International Monetary Fund, IMF) – спеціальне агентство Організації Об'єднаних Націй (ООН), засноване 29-ма державами, з метою регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів і надання їм допомоги при дефіциті платіжного балансу шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті.

Світовий банк - міжнародна фінансова організація, створена з метою організації фінансової та технічної допомоги країнам, що розвиваються.

Промислово розвинені країни - це країни, що забезпечують розвиток економіки на основі накопиченого великого обсягу технічно передового основного капіталу і наявності висококваліфікованої робочої сили. Промислово розвинені країни - країни з високим рівнем доходу на душу населення, в яких велика частина населення має високий рівень життя. Вони складають "центр" світового господарства.

Перехідна економіка – це економічна система, яка здійснює перехід від централізованої планової до ринкової системи.

Розвинені країни – країни з найбільшим розвитком економіки, в яких домінує третинний і четвертинний сектори. Цей рівень економічного розвитку зазвичай характеризується високим прибутком на душу населення і максимальним індексом розвитку людського потенціалу.

Міжнародна міжурядова організація (англ. International Intergovernmental Organization (IGO's)), найчастіше асоціюється із терміном Міжнародна організація – об'єднання трьох або більше незалежних держав, їхніх урядів, інших міжурядових організацій, спрямоване на вирішення певних спільних питань чи організації проектів. Уряди діють від імені своєї держави і представляють її інтереси, дотримуючись поваги її суверенітету.

Контрольні запитання:

1. Що вивчає міжнародна економіка?
2. На які дисципліни спирається міжнародна економіка?
3. Чим відрізняється предмет вивчення міжнародної економіки від предметів вивчення макроекономіки та мікроекономіки?
4. Які спеціальні економічні науки є підґрунтям для розвитку міжнародної економіки?
5. Назвіть основні передумови створення міжнародної економіки, як самостійної науки.
6. Дайте визначення поняттю «світова економіка»?
7. На які три групи за економічним станом поділяються країни світу?
8. Перерахуйте країни «великої вісімки».
9. Які особливості економіки країн, що розвиваються та які принципи і проблеми?

10. Які міжнародні організації регулюють міжнародну торгівлю та за допомогою яких механізмів?

11. Які міжнародні організації надають найбільший обсяг інформації про країни світу?

12. Яка кількість країн входить до кожної з найважливіших міжнародних організацій?

13. Назвати основні класифікації країн.

14. Пояснити сутність теорії золотого мільярду.

Тести для самоконтролю:

1. Міжнародна економіка вивчає:

- а) платіжний баланс і політику його узгодження на макrorівні;
- б) зайнятість, спад виробництва;
- в) теорії граничної корисності;
- г) процес ціноутворення на конкретному підприємстві.

2. Міжнародна економіка не вивчає:

- а) теорію міжнародної торгівлі, протекціонізму;
- б) потоки товарів, послуг і платежів між окремими країнами;
- в) інфляцію, безробіття, бюджетний дефіцит;
- г) міжнародні фінанси.

3. Яким найважливішим фактором зумовлено перехід міжнародної економіки в самостійну науку?

- а) збільшенням ступеня відкритості економік світу;
- б) еволюцією міжнародного поділу праці;
- в) утворенням наддержавних організацій (ООН, МВФ, ЄС);
- г) немає правильної відповіді.

4. Предметом міжнародної економіки як науки є:

- а) національна економіка та її функціонування в цілому;
- б) система економічних відносин між господарюючими суб'єктами;
- в) багаторівневий комплекс економічних відносин між країнами світу та їх угрупованнями;
- г) функціонування та розвиток економіки у процесі історичної еволюції на мікро-, мезо-, макро- і глобальному рівнях.

5. Суб'єктами міжнародної економіки є:

- а) національні господарства, регіональні інтеграційні угруповування країн, ТНК, міжнародні організації;
- б) домашні господарства, фірми, ринки окремих благ, які не займаються зовнішньоекономічною діяльністю;
- в) національні господарства, ТНК;
- г) немає правильної відповіді.

6. Сукупність національних економік країн світу і господарських зв'язків між ними є об'єктом:

- а) мікроекономіки;
- б) макроекономіки;
- в) історії економічної думки;
- г) міжнародної економіки.

7. Міжнародна економіка базується:

- а) теорії ринкової економіки;
- б) мікроекономіці;
- в) макроекономіці;
- г) мікроекономіці та макроекономіці;
- д) теорії ринкової економіки, мікроекономіці та макроекономіці в поєднанні із прикладними економічними науками.

8. Мегаекономіка, як один із рівнів міжнародної економіки, являє собою:

- а) наднаціональну економіку, яка характеризується міжнародними економічними і світогосподарськими зв'язками;
- б) наука про прийняття рішень, що вивчає поведінку окремих економічних суб'єктів;
- в) наука про функціонування народного господарства як єдиного цілого в контексті аналізу глобальних ринків та їх взаємозв'язків;
- г) немає правильної відповіді.

9. Яке визначення найбільш повно відбиває зміст міжнародної економіки?

- а) міжнародна економіка це теорія, що застосовується для вивчення економіки сучасного взаємозалежного світу;
- б) міжнародна економіка це галузь фундаментальної економічної науки, що вивчає економічні відносини між країнами в системі світового господарства, закономірності та тенденції їх розвитку, а також, міжнародні економічні процеси та явища;
- в) міжнародна економіка це частина теорії ринкової економіки, що вивчає закономірність взаємодії суб'єктів різних держав у міжнародному обміні товарами;
- г) всі відповіді правильні.

10. До галузі яких економічних наук можна віднести міжнародну економіку?

- а) спеціальні економічні науки;
- б) інформаційно-аналітичні науки;
- в) історико-економічні науки;
- г) конкретно-економічні науки;
- д) немає правильної відповіді.

11. Діяльність ООН, як міжнародної організації, охоплює:

- а) регулювання валютно-кредитних відносин;
- б) лібералізацію міжнародної торгівлі та регулювання торгово-політичних відносин;
- в) підтримання та зміцнення миру й міжнародної безпеки, розвиток співробітництва між державами світу;
- г) забезпеченні свободи і безпеки з використанням політичних і військових засобів.
- д) немає правильної відповіді.

12. Діяльність МВФ, як міжнародної організації, охоплює:

- а) регулювання валютно-кредитних відносин;
- б) лібералізацію міжнародної торгівлі та регулювання торгово-політичних відносин;
- в) підтримання та зміцнення миру й міжнародної безпеки, розвиток співробітництва між державами світу;
- г) забезпеченні свободи і безпеки з використанням політичних і військових засобів;
- д) немає правильної відповіді.

13. Діяльність СОТ, як міжнародної організації, охоплює:

- а) регулювання валютно-кредитних відносин;
- б) лібералізацію міжнародної торгівлі та регулювання торгово-політичних відносин;
- в) підтримання та зміцнення миру й міжнародної безпеки, розвиток співробітництва між державами світу;
- г) забезпеченні свободи і безпеки з використанням політичних і військових засобів;
- д) немає правильної відповіді.

14. Ключовими поняттями теорії міжнародної економіки

- а) міжнародні: кооперація праці, торгівля, поділ праці;
- б) валовий внутрішній продукт (вВП) і валовий національний продукт (вНП);
- г) гроші та інші подібні активи; управління цими активами і ризиками;
- д) правильна відповідь а та б.

15. Основний обсяг виробництва ТНК в сучасних умовах зосереджений в:

- а) розвинених країнах;
- б) країнах, що розвиваються;
- г) країнах перехідної економіки;
- д) слаборозвинених країнах.

16. Головним суб'єктом міжнародної економіки, який має повноваження здійснювати політику на міжнародній арені.

- а) ТНК;

- б) національні господарства;
- в) регіональні інтеграційні угруповування країн;
- г) держава.

17. Транснаціональна корпорація (ТНК) - це:

- а) корпорація, яка діє в кількох галузях;
- б) найбільша національна фірма;
- в) корпорація, головна компанія якої належить капіталу однієї країни, а філії розміщені в багатьох країнах;
- г) корпорація, зареєстрована в офшорній зоні.

18. Основою формування міжнародної економіки є:

- а) економічна політика окремих держав;
- б) міжнародний поділ праці;
- в) розвиток міжнародних організацій;
- г) діяльність транснаціональних корпорацій.

19. Ознаками відкритості економіки є:

- а) ліквідація національних кордонів;
- б) залучення країни і її суб'єктів в світовий інтеграційний процес;
- в) активна участь країн в міжнародному обігу товарів і факторів їх виробництва;
- г) глобалізація національних економік і світового господарства в цілому.

20. Україна є членом таких міжнародних організацій є (ДЕКІЛЬКА ВІДПОВІДЕЙ):

- а) ООН;
- б) ЄБРР;
- в) МВФ;
- г) НАТО.

21. Світова економіка – це

- а) частина ринку країни, яка орієнтується на іноземних покупців;
- б) частина національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з закордонними ринками;
- в) сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному поділі праці та руху факторів виробництва;
- г) сфера міждержавних відносин резидентів та нерезидентів.

22. Міжнародна спеціалізація виробництва – це:

- а) заснований на міжнародному поділі праці стійкий обмін між країнами продуктами, виробленими ними з найбільшою економічною ефективністю;
- б) заснована на міжнародному поділі праці спеціалізація країн на конкретному виді товарів або послуг;

в) здатність з найменшими витратами на основі наявних в країні ресурсів задовольняти свої потреби;

г) правильна відповідь відсутня.

23. Міжнародна економіка – це:

а) частина ринку країни, який орієнтується на іноземних покупців;

б) частина національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з закордонними ринками;

в) сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному поділі праці та рух факторів виробництва;

г) сфера міждержавних відносин резидентів та нерезидентів.

24. Промислово розвинені країни – це

а) країни, що забезпечують розвиток економіки на основі накопиченого великого обсягу технічно передового основного капіталу і наявності висококваліфікованої робочої сили;

б) країни з високим рівнем доходу на душу населення, в яких велика частина населення має високий рівень життя;

в) все вищеперераховане;

г) жодне з вищеперерахованих.

25. Міжнародна міжурядова організація – це об'єднання:

а) двох найпотужніших країн, завданням яких є вирішення спільних питань та організації проектів;

б) об'єднання трьох або більше незалежних держав, їхніх урядів, інших міжурядових організацій, спрямоване на вирішення певних спільних питань чи організації проектів;

в) обидві відповіді вірні;

г) жодна з відповідей не вірна.

26. До групи країн «великої вісімки» (G8) входять :

а) США, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Італія, Канада, Росія;

б) США, Канада, Китай, Японія, Швейцарія, Німеччина, Франція, Італія;

в) США, Канада, Японія, Китай, Великобританія, Німеччина, Швейцарія;

г) Австралія, Канада, Китай, Великобританія, Німеччина, Італія, Швейцарія.

27. Яка країна входить до групи «нові індустріальні країни»:

а) Угорщина;

б) Бразилія;

в) Венесуела;

г) Росія.

28. Яка країна входить до групи країн з перехідною економікою:

- а) Японія;
- б) Катар;
- в) Мексика;
- г) Казахстан.

29. Країни, що розвиваються мають також назву:

- а) країни третього світу;
- б) країни з перехідною економікою;
- в) країни «золотого мільярда»;
- г) нові країни.

30. Стратегічні напрями розвитку країн, що розвиваються враховують :

- а) подолання економічної та соціальної відсталості;
- б) досягнення економічного зростання;
- в) підвищення життєвого рівня населення;
- г) всі відповіді вірні;
- д) жодна з відповідей невірна.

31. Яка країна входить до групи «нові індустріальні країни»:

- а) Гонконг;
- б) Франція;
- в) Австралія;
- г) Монако.

32. Найбагатша країна світу є:

- а) США;
- б) Швеція;
- в) Японія;
- г) Китай.

33. Країни з найгіршим рівнем зростання ВВП, станом на 2019 рік:

- а) Венесуела, Ємен, Іран, Екваторіальна Гвінея, Аргентина;
- б) Іран, Екваторіальна Гвінея, Аргентина;
- в) Аргентина, Венесуела;
- г) Іран, Венесуела.

34. Методи дослідження міжнародного ринку стосуються:

- а) первинної інформації;
- б) вторинної інформації;
- в) первинної та вторинної інформації;
- г) інформації, отриманої шляхом лабораторного дослідження.

Задача 1

Якщо ціна гривні в доларах США впала з 28,15 до 27,20 центів за одну гривню, то як зміниться ціна товару вітчизняного виробництва (в доларах США), що продається в Україні за 150 гривень?

Задача 2

ПП «Промстиль», орієнтуючись на офіційний курс НБУ, встановив такий курс доллара США: купівля – 28,00 грн., продаж – 28,15. Скільки гривень можна одержати за 605 доларів 80 центів? Скільки доларів можна купити за 12 тис. грн.

Задача 3

АКБ "Факторіал", орієнтуючись на офіційний курс НБУ, встановив такий курс доллара США: купівля – 28,005 грн, продаж – 28,6.

Скільки гривень можна одержати за 405 доларів 80 центів? Скільки доларів можна купити за 12 тис.грн

Задача 4

Розв'язати задачу за таких умов: американська компанія експортувала обладнання в Ірландію за ціною 10 тис. євро. Валютний курс складав 1 євро = 1,10 дол. США. Витрати на виробництво обладнання склали 8 тис. дол. США. Як зміниться прибуток експортерів в доларах при підвищенні курсу долара на 20%?

Задача 5

Обмінний курс гривні до долара на початку 2019 р. 27,6 грн/дол. На початку 2020 р. рівень цін у США зріс на 3 %, а в Україні – на 12 %.

Яким має бути на початку 2020 р. номінальний курс гривні до долара, щоб реальний курс залишився без змін?

Задача 6

Очікуваний темп інфляції в країні А становить 9%, а в країні В – 5%. В країні А ставка проценту 12%. Якою має бути ставка проценту в країні В, щоб між цими країнами не відбувався рух капіталу?

Задача 7

На дату розв'язання визначити курс долара та євро. Розрахувати скільки доларів та євро можна придбати на суму: а)12000 грн; б)200000 грн; в)1млн грн..

Задача 8

На дату розв'язання визначити курс долара та євро. Розрахувати скільки гривень можна одержати від 1200 євро та 1200 доларів.

Задача 9

Українська компанія уклала угоду на поставку 100 т. борошна німецькій фірмі по 600 євро за тону. Курс євро впав з 37 до 35 грн.

Розрахуйте величину прибутку (збитку) української компанії від зміни курсу.

Задача 10. На основі даних таблиці 2.1 потрібно визначити ступінь відкритості національних економік – через розрахунок експортних квот та обсягу експорту на душу населення.

Таблиця 2.1

Вихідні дані

Країни	Обсяг експорту, млрд.грн	ВВП, млрд. грн.	Численість населення млн.ос
А	1577	12541	211
Б	945	5077	81
В	688	2199	62
Г	123	255	44

Задача 11. На основі даних таблиць 2.2-4 потрібно визначити ступінь відкритості національних економік – через розрахунок експортних квот, обсягу експорту на душу населення та питомої частки кожної країни у світовому експорті. Які з країн найбільшою мірою залежать від зовнішньоекономічної сфери.

Таблиця 2.2 – Обсяг експорту країн світу

Країни	Обсяг експорту, млрд..грн.
США	1046
Німеччина	848
Японія	701
Франція	504
Великобританія	457
Італія	415
Канада	361
Нідерланди	357
Росія	205
Україна	66
Світ в цілому	9224

Таблиця 2.3 – Обсяг імпорту країн світу

Країни	Обсяг імпорту, млрд..грн.
США	11465
Німеччина	4069
Японія	8740
Франція	2596
Великобританія	1921
Італія	1832
Канада	965
Нідерланди	707
Росія	634
Україна	95
Світ в цілому	66397

Таблиця 2.4 – Численість населення країн світу

Країни	Численість населення млн.ос.
США	243
Німеччина	76
Японія	118
Франція	54
Великобританія	54
Італія	54
Канада	26
Нідерланди	14
Росія	141
Україна	47
Світ в цілому	5890

Задача 12. У таблицях 2.5 наведені дані експорту – імпорту окремих видів послуг за 2019-2020 роки однією з країн світу.

Завдання: На основі наведених даних розрахуйте:

- 1) експорт – імпорт, ЗТО за 2019 і 2020 роки, темпи росту експорту;
- 2) імпорту зовнішньоекономічного обігу, темпи приросту експорту, імпорту зовнішньоекономічного обігу;
- 3) торговельне сальдо у 2019 – 2020 роках;
- 4) проаналізуйте розраховані показники.

Таблиця 2.5 – Обсяг експорту послуг за 2019 рік

Види послуг	Експорт 2019 рік, млн.дол.
Транспортні послуги	5087,0
Подорожі	235,9
Послуги зв'язку	245,2
Будівельні послуги	156,0
Страхові послуги	67,0
Фінансові послуги	46,1
Комп'ютерні послуги	82,4

Таблиця 2.6– Обсяг експорту послуг за 2020 рік

Види послуг	Експорт 2020 рік, млн.дол.
Транспортні послуги	4889,4
Подорожі	273,8
Послуги зв'язку	189,7
Будівельні послуги	78,8
Страхові послуги	69,0
Фінансові послуги	257,8
Комп'ютерні послуги	126,4

Таблиця 2.7 – Обсяг імпорту послуг за 2019 рік

Види послуг	Ім порт 2019 рік, млн.дол.
Транспортні послуги	749,6
Подорожі	218,6
Послуги зв'язку	86,4
Будівельні послуги	172,6
Страхові послуги	98,4
Фінансові послуги	386,7
Комп'ютерні послуги	106,0

Таблиця 2.8– Обсяг імпорту послуг за 2020 рік

Види послуг	імпорт 2020 рік, млн.дол.
Транспортні послуги	1096,0
Подорожі	320,2
Послуги зв'язку	87,5

Будівельні послуги	106,9
Страхові послуги	135,9
Фінансові послуги	869,6
Комп'ютерні послуги	156,6

ТЕМА 2. МОДЕЛІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Ключові терміни:

Меркантилізм – це різновид економічної політики, головною формою якої вважалися гроші.

Протекціонізм – економічна політика держави, спрямована на захист вітчизняної економіки від іноземної конкуренції.

Фритредерство – напрям у економічній теорії, політиці та господарській практиці, орієнтований на вільну торгівлю та невтручання держави у приватнопідприємницьку діяльність

Парадокс Леонтьєва – теорія співвідношення факторів виробництва Хекшера-Оліна не підтверджується на практиці: трудонасичені країни експортують капіталомістку продукцію, тоді як капіталонасичені - трудомістку.

Гомогенний капітал – це капітал, який має однакову продуктивність та ризикованість;

Гомогенна праця – це праця з однаковою рівнем підготовки, освіти та продуктивності;

Гомогенна земля – це земля з однаковою родючістю, станом ґрунтів.

Відкрита економіка – це економіка, яка в своєму розвитку спирається не тільки на національні можливості, а й активно використовує переваги міжнародного поділу праці та переваги інших факторів виробництва.

Альтернативна ціна (альтернативні витрати) – робочий час необхідний для виробництва одиниці одного товару, який визначений через робочий час, необхідний для виробництва одиниці іншого товару.

Виграш від торгівлі – це економічний ефект, який отримує кожна країна що приймає участь у торгівлі за умов її спеціалізації на виробництві того товару за яким вона має відносні переваги.

Контрольні запитання:

1. Дайте порівняльну характеристику класичних та неокласичних теорій міжнародної торгівлі.

2. Які головні параметри визначають конкурентні переваги в теорії М. Портера?

3. Визначте вплив теорій міжнародної торгівлі на економічне зростання.

4. Які теорії міжнародної торгівлі актуалізуються у період глобальної економічної кризи?

5. Яка з новітніх теорій міжнародної торгівлі враховує екологічну детермінанту?

Тести для самоконтролю:

1. Прихильником меркантилізму був:

- а) А. Сміт;
- б) Д. Рікардо;
- в) Д. Х'юм;
- г) Т. Ман.

2. Меркантилізм як напрям економічної теорії існував до:

- а) середини XVI ст;
- б) до початку XVII ст;
- в) кінця XVII ст;
- г) кінці XVIII ст.

3. Зазначте автора праці "Дослідження про природу і чинники багатства народів":

- а) Д. Рікардо;
- б) А. Сміт;
- в) Ф. Кене;
- г) Ш. Фур'є.

4. Теорії про абсолютні та порівняльні переваги у міжнародній торгівлі розробили:

- а) А. Сміт і Д. Рікардо;
- б) Р. Оден і Д. Дефо;
- в) Дж. Ло і Ш. Фур'є;
- г) А. Пуерго і Л. Фейербах.

5. На чому ґрунтується теорія абсолютних переваг:

- а) на імпорт;
- б) на трудовій теорії вартості;
- в) на теорії життєвого циклу;
- г) на експорті.

6. Назвіть причину, за якої застосування протекціонізму вважається доцільним:

- а) зменшення внутрішньої зайнятості;
- б) захист конкурентоспроможних галузей економіки;

- в) насичення національного ринку товарами;
- г) диверсифікація заради стабільності.

7. Теорію конкурентних переваг розробив:

- а) М. Портер;
- б) Т. Рибчинський;
- в) Р. Вернон;
- г) Е. Хекшер.

8. Вперше сформулював основні положення закону порівняльних переваг:

- а) Д. Рікардо;
- б) А. Сміт;
- в) Дж. Мілль;
- г) Э. Хекшер, Б. Олін.

9. Основна теза теорії меркантилізму:

- а) Багатство країни визначається кількістю золота в країні;
- б) Сальдо торгового балансу може бути як активним, так і пасивним;
- в) Необхідно вдаватися до обмеження експорту товарів;
- г) Необхідно лібералізувати імпорт.

10. Теорія міжнародної торгівлі А. Сміта базується на:

- а) Дефіцитності факторів виробництва;
- б) Абсолютних перевагах у торгівлі;
- в) Надмірності факторів виробництва;
- г) Порівняльних перевагах у торгівлі.

11. Автором теорії вирівнювання факторів виробництва при міжнародному обміні є:

- а) П. Самуельсон;
- б) Г. Хаберлер;
- в) Дж. Мілль;
- г) Б. Олін.

12. Міжгалузеві відмінності в теорії порівняльних переваг пояснюються головним чином тим, що:

- а) у виробництві різноманітних товарів чинники виробництва використовуються в однакових співвідношеннях;
- б) кліматичними умовами;
- в) у виробництві різноманітних товарів чинники виробництва використовуються у різних співвідношеннях;
- г) географічним положенням країни.

13. Недоліком теорії порівняльних переваг є:

- а) виходить з існування багатьох факторів виробництва;

- б) не ігнорує вплив зовнішньої торгівлі на розподіл доходів всередині країни;
- в) не враховує транспортних витрат;
- г) не ігнорує існування таких важливих передумов міжнародної торгівлі.

14. Від чого застерігає парадокс Леонтьєва:

- а) охоплювати великі групи країн;
- б) від тенденції вирівнювання "факторних цін";
- в) від експорту товарів;
- г) від прямолінійного використання теорії Хекшера-Оліна.

15. Теорія життєвого циклу не поширюється на:

- а) на всі види виробів;
- б) на вітчизняні вироби;
- в) на всі вироби ТНК;
- г) на імпортні вироби.

16. Теорія конкурентних переваг показує взаємодію чотирьох детермінантів, об'єднаних у:

- а) національний "ромб";
- б) національний "квадрат";
- в) національний "трикутник";
- г) національний "куб".

17. Детермінанти постійно впливають:

- а) всі інші на одну;
- б) одна на всі інші;
- в) не впливають;
- г) одна на одну.

18. Міжгалузеві відмінності в теорії порівняльних переваг пояснюються головним чином тим, що:

- а) у виробництві різноманітних товарів чинники виробництва використовуються в однакових співвідношеннях;
- б) кліматичними умовами;
- в) у виробництві різноманітних товарів чинники виробництва використовуються у різних співвідношеннях;
- г) географічним положенням країни.

19. Вперше сформулював основні положення закону порівняльних переваг:

- а) Д. Рікардо;
- б) А. Сміт;
- в) Дж. Мілль;
- г) Э. Хекшер;

д) Б. Олін.

20. Вперше систематизовано проаналізовано зовнішньоекономічну політику держави завдяки такій економічній теорії:

- а) абсолютних переваг;
- б) порівняльних переваг;
- в) меркантилізму;
- г) факторів виробництва.

Задача 1

Нехай у розрахунку на 1 трудовдень у Росії збирають 1 т картоплі та 4 т цукрових буряків, а в Україні 800 кг картоплі та 4,5 т цукрових буряків. Тобто Росія має абсолютні переваги у виробництві картоплі, Україна - у виробництві буряків. У разі повної спеціалізації Україна спеціалізуватиметься на виробництві буряків, Росія – картоплі. Тоді за 1 день в Україні збиратимуть 9 т буряків, 4,5 т залишатимуть на внутрішньому ринку, а 4,5 т обмінюватимуть у росіян на 1 т картоплі. Знайти чистий вигравш України і Росії.

Задача 2

Нехай виробництво 25 м тканини потребує 100 дн праці в Англії та 90 дн в Португалії, а виробництво 50 л вина – 120 дн праці в Англії та 80 дн - у Португалії. Як бачимо, абсолютні витрати виробництва тканин і вина в Англії (відповідно 100 / 25 і 120 / 50) вищі, ніж в Португалії (відповідно 90 / 25 і 80 / 50). Знайти порівняльні витрати тканин в країнах.

Задача 3

Нехай у розрахунку на 1 трудовдень у Польщі збирають 2 т кукурудзи та 6,7 т соняшника, а в Румунії 700 кг кукурудзи та 8 т соняшника. Тобто Польща має абсолютні переваги у виробництві кукурудзи, Румунія - у виробництві соняшника. У разі повної спеціалізації Румунія спеціалізуватиметься на виробництві соняшника, Польща - кукурудзи. Тоді за 1 день в Румунії збиратимуть 9 т соняшника, 4,5 т залишатимуть на внутрішньому ринку, а 4,5 т обмінюватимуть у поляків на 1 т кукурудзи.

СУТНІСТЬ

Ключові терміни:

Міжнародна торгівля – це сфера міжнародних товарно-грошових відносин у формі обміну товарами і послугами між покупцями і продавцями різних країн.

Зовнішня торгівля - це оплачуваний експорт та імпорт товарів (послуг) будь-якої держави з іншими країнами.

Обсяги експорту (від lat. exportare – вивозити) – вивезення товарів (робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності) з митної території країни за кордон без зобов'язання їх зворотного ввезення.

Обсяги імпорту (від лат. importare – ввозити) – ввезення товарів, робіт, послуг, результатів інтелектуальної діяльності, в т. ч. виняткових прав на них, на митну територію країни з-за кордону без зобов'язання про зворотне вивезення.

Зовнішньоторговельний оборот – сума вартості експорту і імпорту країни або груп країн за певний період: рік, квартал, місяць.

Обсяги реекспорту – вивіз з країни товару, раніше ввезеного за-за кордону, але який не зазнав переробки в даній країні.

Обсяги реімпорту – зворотній ввіз раніше вивезеного за кордон вітчизняного товару, але який не зазнав там переробки.

Генеральна (загальна) торгівля – прийняте у міжнародній статистиці позначення зовнішньоторговельного обігу з урахуванням вартості транзитних товарів

Індекс диверсифікації експорту – це індекс відхилення товарної структури експорту країни від структури світового експорту.

Індекс концентрації експорту (індекс Хіршмана) – застосовується у світових зіставленнях і показує, наскільки широкий спектр товарів експортує країна.

Коефіцієнт імпортової залежності країни – відношення обсягу імпорту певного товару до обсягу його споживання в країні.

Темп росту – це показник ряду динаміки, який показує у скільки разів змінився поточний рівень показника, що аналізується порівняно з рівнем попереднього, або базового періоду.

Темп приросту – це показник ряду динаміки, який показує на скільки відсотків змінився поточний рівень показника, порівняно з попереднім або базовим періодом.

Генеральна (загальна) торгівля – це прийняте в статистиці зовнішньої торгівлі визначення зовнішньоторговельного обігу з включенням транзитних товарів.

Географічна структура міжнародної торгівлі – розподіл товарного потоку між окремими країнами та їх групами, створеними за територіальною або організаційною ознакою.

Спеціальна торгівля – це чистий зовнішньоторговельний обіг, тобто продукція, яку вивезли або ввезли в країну.

Фізичний обсяг торгівлі – це оцінка експорту або імпорту товарів та послуг в незмінних цінах одного періоду.

Експортна квота – це виражене у відсотках відношення обсягу експорту країни до її ВВП, яке характеризує роль країни як продавця на світовому ринку товарів і послуг.

Імпортна квота – це виражене у відсотках відношення обсягу імпорту до ВВП, що характеризує залежність країни від світових ринків товарів і послуг.

Світові ціни - це ціни за якими проводяться великі експортно-імпорتنі операції.

Трансфертна ціна – це ціна за якою здійснюються внутрішньокорпоративні операції.

Ціна, яка публікується – така ціна повідомляється в спеціальних і фірмових джерелах інформації.

Множинність цін – це наявність ряду цін на той самий товар або товари однакової якості в одній і тій самій сфері.

Змінна ціна – ціна, що встановлюється в момент виконання контракту шляхом перегляду договірної ціни, в період виконання контракту.

Тверда ціна – встановлюється в момент підписання контракту та не підлягає ніякому коригуванню впродовж його дії.

Рухома ціна – фіксується у момент укладання контракту і може бути переглянута в подальшому у разі зміни ринкової ціни до моменту поставки.

Експортна ціна – ціна за якою товар реалізується зарубіжному контрагенту.

Імпортна ціна – ціна за якої товар купується у зарубіжного контрагента.

Контрактна ціна – це конкретна ціна, що погодили між собою продавець і покупець у ході переговорів, що, як правило, нижче ціни пропозиції постачальника, дійсна на весь період дії контракту, якщо її не піддали перегляду в ході виконання поставчань.

Контрольні запитання:

1. Чим відрізняється експорт від імпорту?
2. Які існують показники результатів міжнародної торгівлі?
3. Що відображають умови торгівлі?
4. Назвіть показники структури міжнародної торгівлі.
5. Яка формула для розрахунку темпів росту експорту?
6. Яка формула для розрахунку темпів приросту зовнішньоторговельного обігу?
7. Класифікація світових цін?
8. Три основні категорії факторів впливу на ціну?
9. Які існують різновиди цін?

Тести для самоконтролю:

1. Генеральна (загальна) торгівля – це

а) визначення зовнішньоторговельного обігу з включенням транзитних товарів;

б) різниця між прибутками від інвестицій, внесків, грошових переказів, переміщення грошових засобів по спадщині та при вирішенні сімейних проблем;

в) різниця між вартісним обсягом товарів, що експортує окрема країна та вартісним обсягом товарів, що імпортує ця ж країна;

г) сума сальдо торгового балансу, сальдо балансу послуг та сальдо некомерційних операцій.

2. Закупівля продукції, що супроводжується зворотнім постачанням з метою досягнення експортно-імпортного балансу називається:

а) операцією зустрічної торгівлі;

б) експортною операцією;

в) імпортною операцією;

г) операцією з давальницькою сировиною.

3. Географічна структура світової торгівлі здійснює розподіл торгових потоків за:

а) територіальною ознакою;

б) організаційною ознакою;

в) інтеграційною ознакою;

г) вартісною ознакою.

4. Реекспорт це:

а) вивезення раніше ввезеного товару, що не зазнав обробки чи переробки;

б) ввезення раніше вивезеного товару, що не зазнав обробки чи переробки;

в) схема контрабандного ввозу товарів на територію держави;

г) схема контрабандного вивозу товарів з території держави.

5. Вид зовнішньоекономічної діяльності, що не передбачає інвестування:

а) спільне підприємство;

б) експорт;

в) філіал ТНК;

г) дочірня компанія;

г) диференціацією.

6. Показник, який показує відсоткове відношення обсягу імпорту до ВВП:

а) імпортна квота;

б) квота зовнішньоторговельного балансу;

в) експортна квота;

г) сальдо зовнішньоторговельного балансу.

7. Сукупність експортно-імпортних відносин окремої країни з іншими суб'єктами світового господарства називається.

- а) міжнародно-фінансовим обміном;
- б) зовнішньою торгівлею;
- в) лізингом;
- г) франчайзингом.

8. Реімпорт це:

- а) контрабандна схема перетину державних кордонів;
- б) зустрічне постачання;
- в) вивезення раніше ввезеного товару, що не зазнав переробки чи обробки;
- г) ввезення раніше вивезеного товару, що не зазнав переробки чи обробки.

9. Зовнішньоторговельний оборот країни це:

- а) сума експорту та імпорту товарів та послуг;
- б) різниця між експортом та імпортом;
- в) сукупність імпорту товарів, послуг, капіталу, робочої сили;
- г) сукупність експорту товарів, послуг, капіталу, робочої сили.

10. Сальдо зовнішньоторговельного балансу є показником:

- а) результативності міжнародної торгівлі;
- б) структури міжнародної торгівлі;
- в) ефективності міжнародної торгівлі;
- г) інтенсивності міжнародної торгівлі.

11. Для оцінки рівня спеціалізації країни на експорті послуг розраховується індекс, який показує:

- а) відношення частки експорту послуг до частки експорту товарів у ВВП;
- б) співвідношення частки експорту і частки імпорту послуг у ВВП;
- в) частку експорту послуг у ВВП;
- г) частку імпорту послуг у ВВП.

12. Складові зовнішньоторговельного балансу країни:

- а) експорт та імпорт послуг;
- б) експорт та імпорт товарів і послуг;
- в) експорт та імпорт капіталів;
- г) “невидима торгівля”.

13. Такий із перелічених показників належить до показників результативності зовнішньоекономічних зв'язків:

- а) зовнішньоторговельний оборот;
- б) квота зовнішньоторговельного обороту;

- в) імпортна квота;
- г) зовнішньоторговельний оборот на душу населення.

14. Розподіл зовнішньоекономічних зв'язків за суб'єктами та методами товарного обміну – це:

- А) товарна структура зовнішньоекономічних зв'язків;
- Б) інституціональна структура зовнішньоекономічних зв'язків;
- В) географічна структура зовнішньоекономічних зв'язків;
- Г) регіональна структура.

15. Головною відмінністю міжнародної ціни від внутрішньої ціни є:

- а) валютна різниця;
- б) множинність цін;
- в) наявність міжнародного контракту.

16. Оберіть фактори впливу на ціну:

- а) сезонність, політична ситуація, конкуренція, витрати;
- б) прибуток, податки, золотовалютний резерв, інфляція;
- в) курс валюти, додаткові гарантії, зовнішній борг країни, посередник.

17. Оберіть характеристики початкової ціни:

- а) низька, встановлюється імпортером, для нових товарів;
- б) висока, встановлюється експортером, для подібних товарів;
- в) висока, встановлюється експортером, для нових товарів.

18. Трансфертна ціна – це:

- а) ціна за якою товар реалізується зарубіжному контрагенту;
- б) це ціна за якою здійснюються внутрішньокорпораційні операції;
- в) це ціна за якою проводяться великі експортно-імпортні операції.

19. Експортна ціна – це:

- а) ціна за якою товар реалізується зарубіжному контрагенту;
- б) це ціна за якою здійснюються внутрішньокорпораційні операції;
- в) це ціна за якою проводяться великі експортно-імпортні операції.

20. Світова ціна – це:

- а) ціна за якою товар реалізується зарубіжному контрагенту;
- б) це ціна за якою здійснюються внутрішньокорпораційні операції;
- в) це ціна за якою проводяться великі експортно-імпортні операції.

21. Оберіть характеристики ціни проникнення:

- а) низька, встановлюється імпортером, для нових товарів;
- б) висока, встановлюється експортером, для подібних товарів;
- в) низька, впливає конкуренція, для подібних товарів.

22. Ціноутворення – це:

- а) процес відбору кінцевої ціни залежно від собівартості продукції, цін конкурентів, співвідношення попиту і пропозиції, інших факторів;
- б) грошовий вираз вартості товару в основу якої входять витрати на виробництво та реалізацію з врахуванням чистого доходу;
- в) сфера товарно-грошових відносин, що представляє собою сукупність зовнішньої торгівлі усіх країн світу.

23. Загальноекономічні фактори впливу на ціноутворення:

- а) фактори, що визначаються особливостями товару або типом ринку;
- б) фактори, які діють незалежно від виду продукції та конкретних умов її виробництва й реалізації;
- в) фактори пов'язані з впливом держави і міжнародних організацій на рівень цін.

24. Яке визначення описує специфічні фактори впливу ціноутворення:

- а) фактори, що визначаються особливостями товару або типом ринку;
- б) фактори, які діють незалежно від виду продукції та конкретних умов її виробництва й реалізації;
- в) фактори пов'язані з впливом держави і міжнародних організацій на рівень цін.

25. Яке визначення описує регулюючі фактори впливу ціноутворення:

- а) фактори, що визначаються особливостями товару або типом ринку;
- б) фактори, які діють незалежно від виду продукції та конкретних умов її виробництва й реалізації;
- в) фактори пов'язані з впливом держави і міжнародних організацій на рівень цін.

26. Ціна – це:

- а) це ціна за якою здійснюються внутрішні розрахунки;
- б) грошовий вираз вартості товару в основу якої входять витрати на виробництво та реалізацію з врахуванням чистого доходу;
- в) це винагорода за виконану працю чи наданий товар.

27. Які фактори перелічені: субсидування експорту, підтримка імпорту, проведення митно-тарифної політики:

- а) регулюючі;
- б) загальноекономічні;
- в) специфічні.

28. За характером реалізації ціни поділяються на:

- а) експортні, імпортні;
- б) оптові, роздрібні;
- в) ціни «вільного» ринку, ціни «закритого» ринку.

29. За характером утворення ціни поділяються на:

- а) експортні, імпортні;
- б) оптові, роздрібні;
- в) ціни «вільного» ринку, ціни «закритого» ринку.

30. За напрямком товарних потоків ціни поділяються на:

- а) експортні, імпортні;
- б) оптові, роздрібні;
- в) ціни «вільного» ринку, ціни «закритого» ринку.

31. Оптові ціни – це:

- а) ціна закупки чи продажу товару, що диктується покупцем або продавцем товару та пов'язана з умовами поставки товару;
- б) ціни, що встановлюються при продажі товару індивідуальному споживачу;
- в) ціни, що встановлюються на товар при продажі його крупними партіями торговим та промисловим підприємствам.

32. Що означає індикативні ціни:

- а) публікуються в друкованих та електронних виданнях;
- б) це ціни, що складаються в результаті торгів у заздалегідь обраних місцях публічного продажу товарів, які були попередньо оглянуті покупцем;
- в) це ціни, що існують при спеціалізованій формі торгівлі, яка основана на видачі замовлень на поставку товарів.

33. Продаж та вивезення з країни товарів, які раніше були завезені в цю країну та не піддавались обробці у цій країні – це:

- а) експорт;
- б) реекспорт;
- в) імпорт;
- г) реімпорт.

34. Ввезення в країну товарів, які були раніше вивезені з країни та які не піддавались обробці за межами країни – це:

- а) експорт;
- б) реекспорт;
- в) імпорт;
- г) реімпорт.

35. Який з наведених показників не вимірюється у відсотках:

- а) експортна квота;
- б) темпи росту;
- в) темпи приросту;
- г) зовнішньоторговельний обіг.

36. Який з показників не належить до показників обсягів міжнародної торгівлі:

- а) експорт;
- б) імпорт;
- в) темпи приросту;
- г) генеральна (загальна) торгівля.

37. Експорт – це:

- а) вивезення товарів та послуг з митної території країни закордон без їх зворотного повернення;
- б) поділ торгівлі за методами товарного обміну та суб'єктами товарного обміну;
- в) різниця між прибутками від інвестицій, внесків, грошових переказів, переміщення грошових засобів по спадщині та при вирішенні сімейних проблем;
- г) оцінка експорту або імпорту в незмінних цінах одного періоду.

38. Імпортна квота є співвідношенням:

- а) експорту та ВВП;
- б) імпорту та ВВП;
- в) зовнішньоторговельного обігу та ВВП;
- г) імпорту та кількості населення.

39. До показників обсягів міжнародної торгівлі належать:

- а) сальдо балансу послуг, експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт, зовнішньоторговельний обіг, генеральна (загальна торгівля);
- б) експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт, експортна квота, фізичний обсяг товару, генеральна (загальна торгівля);
- в) експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт, зовнішньоторговельний обіг, фізичний обсяг товару, генеральна (загальна) торгівля, спеціальна торгівля;
- г) експорт, імпорт, реекспорт, реімпорт, зовнішньоторговельний обіг, фізичний обсяг товару, генеральна (загальна торгівля), географічна структура, спеціальна торгівля.

40. Сальдо некомерційних операцій – це:

- а) відношення індексу середніх цін експорту в країні або групі країн до індексу середніх цін імпорту в країні або групі країн за певний період часу;
- б) різниця між вартістю послуг, які країна надає за кордоном, тобто експортує, та вартістю послуг, які країна отримує із-за кордону, тобто імпортує;
- в) різниця між прибутками від інвестицій, внесків, грошових переказів, переміщення грошових засобів по спадщині та при вирішенні сімейних проблем;
- г) поділ торгівлі за методами товарного обміну та суб'єктами товарного обміну.

41. Чистий зовнішньоторговельний обіг, тобто зовнішньоторговельний обіг за вирахуванням реекспорту та реімпорту – це:

- а) квота зовнішньоторговельного обігу;
- б) індекс «Умови торгівлі»;
- в) темпи приросту;
- г) спеціальна торгівля.

42. Темпи росту поділяються на:

- а) темпи росту експорту, темпи росту імпорту;
- б) темпи росту експорту, темпи росту імпорту, темпи росту зовнішньоторговельного обігу;
- в) темпи росту експорту, темпи росту зовнішньоторговельного обігу;
- г) темпи росту імпорту, темпи росту зовнішньоторговельного обігу.

43. Видова структура – це

- а) зовнішньоторговельний обіг, включаючи транзитні товари;
- б) співвідношення експорту та ВВП;
- в) чистий зовнішньоторговельний обіг, тобто зовнішньоторговельний обіг за вирахуванням реекспорту та реімпорту;
- г) поділ торгівлі за видами товарного обміну.

44. Темпи приросту експорту розраховується:

- а) обсяг експорту поділити на кількість населення;
- б) обсяг експорту помножити на кількість населення;
- в) обсяг експорту в звітному році поділити на обсяг експорту в минулому році та помножити на 100;
- г) темпи росту експорту у звітному році поділити на темпи росту експорту в базисному році та помножити на 100.

45. Який з показників належить до показників результатів міжнародної торгівлі:

- а) імпорт;
- б) товарна структура;
- в) темпи приросту;
- г) сальдо некомерційних операцій.

46. Розподіл торгівлі за суб'єктами і методами торгового обміну – це:

- а) видова структура;
- б) географічна структура;
- в) інституційна торгівля;
- г) товарна структура.

47. Різниця між вартістю послуг, які експортує країна і вартістю послуг, які вона імпортує – це:

- а) темпи росту;
- б) генеральна торгівля;
- в) сальдо балансу послуг;
- г) спеціальна торгівля.

48. Сума сальдо торгового балансу, сальдо балансу послуг та сальдо некомерційних операцій – це:

- а) квота зовнішньоторговельного обігу;
- б) сальдо балансу поточних операцій;
- в) експортна квота;
- г) імпорт.

49. Товарна структура – це:

- а) чистий зовнішньоторговельний обіг, тобто зовнішньоторговельний обіг за вирахуванням реекспорту та реімпорту;
- б) відношення індексу середніх цін експорту в країні або групі країн до індексу середніх цін імпорту в країні або групі країн за певний період часу;
- в) поділ товарів, які експортуються та імпортуються за основними товарними позиціями;
- г) продаж та вивезення з країни товарів, які раніше були завезені в цю країну та не піддавались обробці у цій країні.

50. Оцінка експорту або імпорту в незмінних цінах одного періоду – це:

- а) експорт;
- б) імпорт;
- в) генеральна торгівля;
- г) фізичний обсяг торгівлі.

51. Який з показників не належить до показників структури міжнародної торгівлі:

- а) товарна структура;
- б) інституційна торгівля;
- в) сальдо торгового балансу;
- г) географічна структура.

Задача 1.

Підприємство уклало угоду з партнером із Австрії на придбання партії натуральних соків (кількістю 70 тис. пляшок) на суму 35 тис. євро. Курс НБУ за один євро – 31,02 грн. Витрати підприємства пов'язані з митним контролем товару: митні збори – 0,7 % вартості угоди, мито – 20 % вартості угоди. Визначити імпорту цінну одиниці придбаного товару.

Задача 2.

Обсяг експорту у країні А у звітному році становить 70000 млн. дол. США (1946000 млн. грн. за курсом 27,80 грн. за 1 дол. США), обсяг імпорту у

звітному році становить 85000 млн. дол. США (2363000 млн. грн. за курсом 27,80 грн. за 1 дол. США), ВВП країни – 280000 млн. дол. США (7784000 млн. грн. за курсом 27,80 грн. за 1 дол. США). Необхідно розрахувати експортну, імпорتنу квоту та квоту зовнішньоторговельного обігу

Задача 3.

Обсяг експорту у країні Б у звітному році становить 90000 млн. дол. США (2502000 млн. грн. за курсом 27,80 грн. за 1 дол. США) , імпорту у звітному році склав 73000 млн. дол. США (2029400 млн. грн. за курсом 27,80 грн. за 1 дол. США), у країні проживає 46 млн. осіб. Необхідно розрахувати експорт, імпорт та зовнішньоторговельний обіг на душу населення.

Задача 4.

Експорт у країні В у звітному році становить 80000 млн. дол. США, а у базисному – 81500 млн. дол. США. Імпорт у звітному році становить 78000 млн. дол. США, а у базисному – 79000 млн. дол. США. Необхідно розрахувати темпи росту експорту, імпорту та зовнішньоторговельного обігу.

Задача 5.

У країні Г темпи росту експорту у звітному році становлять 96,88%, а у базисному – 95,87%, темпи росту імпорту у звітному році становлять 99,65%, а у базисному році – 98,67%. Необхідно розрахувати темпи приросту експорту та імпорту.

Задача 6.

За даний період країною Д були здійснені наступні зовнішньоекономічні операції: експортовано товарів та послуг – 300 млн. дол., надано транспортних послуг нерезидентам – 5 млн. дол., витрати іноземних туристів в країні Г склали 5,5 млн. дол., імпортовано товарів та послуг – 275 млн. дол., придбано іноземної валюти – 25 млн. дол., придбано іноземних акцій – 10,5 млн. дол.. Розрахувати доходи та зобов'язання країни.

ТЕМА 4. РЕГУЛЮВАННЯ ТОРГІВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Ключові терміни:

Зовнішньоторговельна політика – це політика держави, спрямована на зміцнення позицій країни на світовому ринку та підвищення ефективності зовнішньої торгівлі як фактору розвитку національної економіки. Держава впливає на торговельні відносини з іноземними країнами. Зовнішньоторгова політика держави спрямована на оптимізацію торгового і платіжного балансу країни.

Політика вільної торгівлі – напрям зовнішньоторговельної політики, який характеризується тим, що держава не втручається в торговельні відносини держави з іноземними країнами безпосередньо.

Протекціонізм (від лат. – прикриття, захист) – напрям зовнішньоторговельної політики, який характеризується захистом національної економіки від конкуренції з боку іноземних країн.

Прихований протекціонізм – здійснюється методами внутрішньої економічної політики.

Галузевий протекціонізм – форма протекціонізму, що захищає визначені вітчизняні галузі, насамперед сільське господарство.

Обґрунтований (селективний) протекціонізм — захист окремої галузі економіки, групи підприємств, а не всього національного виробництва, або протекціонізм у торгівлі з окремими країнами і за окремими групами товарів.

Колективний протекціонізм – форма протекціонізму, що проводиться об'єднаннями країн по відношенню до країн, що до них не входять з метою утворення більш вигідного ринку збуту

Неопротекціонізм – сучасні обмеження на міжнародну торгівлю, які застосовуються країнами як доповнення до традиційних форм обмеження небажаного імпорту або замість них.

Дискримінаційна міжнародна торгівля – міжнародна торгівля, що включає обмеження на певні експортно-імпорتنі операції.

Преференційна міжнародна торгівля – вид міжнародної торгівлі, при якій застосовуються пільги при оподаткуванні, щодо мита та інші.

Мито – непрямий податок на імпорт або експорт товарів, який сплачується на товари, що переміщуються через митний кордон, тобто ввіз/вивіз чи транзит.

Митний тариф – інструмент торгової політики і державного регулювання внутрішнього ринку країни при його взаємодії зі світовим ринком.

Митний тариф – це систематизований перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію країни;

Фіскальна функція мита – наповнення бюджету країни;

Захисна функція мита – функція, яка допомагає уникнути ввезення товарів на територію країни шляхом встановлення певних бар'єрів;

Регулятивна функція мита – функція за якої держава може контролювати обсяги товаропотоку, тобто стимулювати рух товарів або навпаки;

Стимулююча функція мита – функція, яка створює умови для збільшення експорту країни;

Політична функція мита – функція за якої відбувається вплив на діяльність інших держав, особливо шляхом надання їм митних пільг;

Протекціоністська функція мита – функція, яка відповідає за захист національних виробників від іноземної конкуренції;

Балансова функція мита – виробнику вигідніше експортувати товар, ніж продавати на внутрішньому ринку, якщо ціни є нижчими за світові;

Контрольна функція мита – функція за якою держава може контролювати переміщення товару з однієї країни до іншої

Вивізне мито – мито, що нараховується на товари та інші предмети при їх вивезенні за межі митної території України.

Ввізне мито – мито, що нараховується на товари та інші предмети при їх ввезенні на митну територію України.

Адвалорне мито – мито, що нараховується у відсотках до митної вартості товарів та інших предметів, які обкладаються митом.

Сезонне мито – мито, що встановлюється для оперативного регулювання ввезення і вивезення окремих товарів на строк до чотирьох місяців залежно від сезону.

Компенсаційне мито – особливий вид мита, що справляється у разі ввезення на митну територію України товару, що є об'єктом застосування компенсаційних заходів.

Транзитне мито – мито на товари, що переміщуються в режимі транзиту через митну територію України.

Антидемпінгове мито – особливий вид мита, що справляється у разі ввезення на митну територію країни імпорту товару, який є об'єктом застосування антидемпінгових заходів.

Вільна торгівля, або фритредерство (від англ. free trade – вільна торгівля) – це політика невтручання держави у зовнішньоекономічну діяльність суб'єктів господарювання.

Лібералізація (від лат. liberalis – вільний) – в широкому тлумаченні під цим поняттям мається на увазі пом'якшення державного або державно-бюрократичного тиску («контролю») на різні сфери суспільного життя: політику, економіку, право

Генеральна тенденція розвитку зовнішньоторговельної політики – від протекціонізму до вільної торгівлі, але це шлях не прямолінійний, оскільки супроводжується рецидивами протекціонізму.

Тарифні бар'єри, або митні збори (мита) – податки, що стягуються з імпортера при імпорті іноземної продукції, так чином зростає ціна на товари, що зменшує конкурентоспроможність іноземного виробника.

Нетарифні бар'єри – це певні обмеження для імпортерів на ввіз продукції, це може бути як повна заборона на ввіз, так і певні квоти.

Підтримка експорту – це фінансово-економічна підтримка вітчизняних виробників за рахунок пільгових умов продажів, більш низьких ставок кредитування і т.д.

Митний тариф – це систематизований перелік ставок мита, що нараховуються при експорті або імпорті товару на його вартість.

Квотування – кількісне чи вартісне обмеження експорту (імпорту), що вводиться на певний термін на окремі товари і послуги визначених країн.

Тарифна квота – це різновид змінних мит, ставки яких залежать від обсягу імпорту товару і при перевищенні певної кількості встановлюється підвищена ставка тарифу.

Технічні бар'єри – це перешкоди для імпорту іноземних товарів, зумовлені їхньою невідповідністю національним стандартам.

Імпортні депозити – форма задатку, який імпортер повинен внести у свій банк перед закупівлею іноземного товару.

Спорадичний демпінг – епізодичний продаж зайвих запасів товарів на зовнішній ринок за заниженими цінами.

Навмисний демпінг – тимчасове навмисне зниження експортних цін з метою витіснення конкурентів з ринку і подальшого встановлення монопольних цін).

Постійний демпінг – постійний експорт товарів за ціною нижче справедливої.

Лібералізація – розширення свободи економічних дій, скорочення кількості та зниження рівня обмежень у торгівлі з іншими країнами.

Автаркія — політика економічного відокремлення країни, спрямована на створення замкнутої, незалежної економіки, здатної забезпечити себе усім необхідним самостійно.

Добровільне обмеження експорту – нова форма торговельних бар'єрів. Іноземні компанії вдаються до добровільного обмеження свого експорту у певні країни, щоб уникнути більш жорстких торговельних бар'єрів.

Технічні бар'єри – велика група нетарифних обмежень, зумовлених дією національних промислових стандартів, систем вимірювання та інспекції якості товарів, вимогами техніки безпеки, санітарно-ветеринарними нормами, правилами пакування та маркування товарів тощо.

Організаційно-технічне сприяння експорту – система заходів з інформаційної, консультативної та організаційної підтримки національних експортерів.

Квотування – це визначення контингенту (обсягу) товарів, які підлягають експорту-імпорту.

Контингентування — державне регулювання торгівлі у формі встановлення експортних та імпортних квот — контингентів, що передбачає обмеження ввезення або вивезення певних груп товарів та видачу відповідних ліцензій на здійснення цих операцій.

Добровільні обмеження експорту становлять собою зобов'язання одного із торгових партнерів зменшити або не розширювати експорт того чи іншого товару.

Субсидії – це грошові виплати, спрямовані на підтримку національних виробників і опосередковану дискримінацію імпорту.

Експортні кредити становлять собою фінансове стимулювання державою розвитку експорту вітчизняних товарів.

Експортний податок – оподаткування експорту, що зменшує його прибутковість, сприяє поверненню частини товару на внутрішній ринок.

Внутрішнє (національне) оподаткування імпортних товарів — відповідно до положень ГАТТ національні податки та збори повинні застосовуватися до іноземних товарів у такому ж розмірі, як і до товарів вітчизняного виробництва.

Імпортні податки – це прикордонні податки які стягуються з товарів при перетинанні митних кордонів країни.

Демпінг – це просування товарів на зовнішній ринок за рахунок зниження експортних цін нижче нормального рівня всередині країни.

Специфічне мито – це мито у вигляді фіксованої суми з одиниці виміру (ваги, площі, об'єму тощо).

Ліцензування – це метод регулювання зовнішньоекономічної діяльності, який полягає у видачі повноважним органом дозволу (ліцензії) на здійснення протягом певного періоду зовнішньоекономічних операцій з товарами, що ліцензуються.

Контрольні запитання:

1. Що таке політика вільної торгівлі?
2. Що таке зовнішня та міжнародна торгівля? Яка різниця між ними?
3. Дайте визначення поняттям « політика вільної торгівлі» і «протекціоністська торгівельна політика».
4. Що таке зовнішньоторговельна політика та які існують її варіації та напрямки? Визначення зовнішньоторговельна політика.
5. Які є основні цілі зовнішньоторговельної політики?
6. Назвати два важливі напрями зовнішньоторговельної політики.
7. Що таке захисні заходи, спрямовані проти окремих країн?
8. Які основні негативні риси вільної торгівлі?
9. У чому особливість політики вільної торгівлі?
10. Назвати позитивні та негативні наслідки вільної торгівлі
11. Розказати, що таке протекціонізм, навіщо його використовують? У чому особливість протекціоністської політики?
12. Які основні цілі протекціоністської політики?
13. Назвати позитивні та негативні наслідки протекціонізму.
14. Назвати форми протекціонізму.
15. Що таке галузевий протекціонізм?
16. Що таке колективний протекціонізм?
17. Які є методи регулювання МТ?
18. Який найпоширеніший метод обмеження є?
19. Охарактеризувати поняття «митний тариф» та «мито»?
20. Що таке митний тариф та які існують його види?
21. Яка закономірність існує між фіскальною та захисною функціями мита?
22. Якими Законами України здійснюється митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності країни та встановлення розміру ставок мита?
23. Який вплив здійснює митний тариф на споживачів?
24. Назвати функції мита та пояснення щодо кожної функції ?
25. Які можуть бути наслідки мита ?
26. Навіщо потрібен митний тариф ?
27. Які види мита застосовують в Україні ?
28. Як мито впливає на конкуренцію, споживання, виробництво ?
29. За якими ознаками класифікують мито?

30. Назвіть інструменти нетарифного регулювання торгово-економічних відносин.

31. Демпінг та форми демпінгу.

32. Що таке квотування?

33. Що таке ліцензування?

34. Що таке неолібералізм, та у чому відмінність від протекціоністської політики?

35. Які існують механізми державного регулювання вітчизняного ринку і міжнародної торгівлі?

Тести для самоконтролю:

1. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства здійснюється з метою:

- а) митного контролю за товарами, що ввозяться або вивозяться з України;
- б) захисту економічних інтересів України;
- в) забезпечення збалансованості економіки та рівноваги на внутрішньому ринку;
- г) захисту національних виробників.

2. Завдання системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності:

- а) нетарифне регулювання експорту та імпорту окремих товарів;
- б) розвиток конкуренції та ліквідація монополії у сфері зовнішньоекономічної діяльності;
- в) створення привабливих умов до залучення іноземного капіталу;
- г) митне регулювання експорту.

3. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозволи, видані державними органами на експорт чи імпорт товару у встановлених обсягах на визначений проміжок часу - це :

- а) ембарго;
- б) демпінг;
- в) експортні квоти;
- г) ліцензування.

4. За дієдатністю суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності поділяються на:

- а) державу та власників;
- б) фізичних та юридичних осіб;
- в) підприємства та фірми;
- г) підприємства та організації.

5. Хто із суб'єктів зовнішньоторговельних відносин відповідає мегарівню:

- а) торгово-промислова палата;

- б) держава;
- в) галузь економіки, яка займається зовнішньоекономічною діяльністю;
- г) міжнародні організації.

6. Задля заохочення та підтримки вітчизняного виробника не використовують:

- а) мито;
- б) субвенції;
- в) штрафи;
- г) знижені ставки кредитування.

7. Зустрічний демпінг – це:

- а) дотування використовуваних матеріалів, витрат на зарплату, проведення досліджень, створення і використання інфраструктури;
- б) тимчасовий епізодичний продаж товарів на зовнішньому ринку за низькими цінами у зв'язку з тим, що у експортерів накопичилися великі запаси товарів;
- в) фінансовий метод нетарифного регулювання, який передбачає фінансове стимулювання державного розвитку експорту національними виробниками;
- г) взаємні поставки одного і того ж товару між двома країнами за зниженими, демпінговими цінами.

8. Розподіл зовнішньоекономічних зв'язків за суб'єктами та методами товарного обміну – це:

- а) товарна структура зовнішньоекономічних зв'язків;
- б) інституціональна структура зовнішньоекономічних зв'язків;
- в) географічна структура зовнішньоекономічних зв'язків;
- г) регіональна структура.

9. Зовнішньоекономічна діяльність — це діяльність, пов'язана з співвідношеннями між:

- а) двома резидентами;
- б) державою та нерезидентом;
- в) двома нерезидентами;
- г) резидентом та нерезидентом.

10. Міжгалузеві відмінності в теорії порівняльних переваг пояснюються головним чином тим, що:

- а) у виробництві різноманітних товарів чинники виробництва використовуються в однакових співвідношеннях;
- б) кліматичними умовами;
- в) у виробництві різноманітних товарів чинники виробництва використовуються у різних співвідношеннях;
- г) географічним положенням країни.

11. Міжнародна торгівля - це:

- а) форма господарювання, при якій всі вироблені товари виробляються, збуваються і споживаються всередині країни;
- б) внутрішній ринок, частина котрого орієнтується на іноземних покупців;
- в) суспільно-територіальний поділ праці між країнами зі сталою концентрацією виробництва певної продукції;
- г) сфера міжнародних товарно-грошових відносин, що представляє собою сукупність зовнішньої торгівлі усіх країн світу.

12. Вільна торгівля - це:

- а) регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозволи, видані державними органами на експорт чи імпорт товару у встановлених обсягах на визначений проміжок часу;
- б) державні заходи впливу на міжнародну торгівлю з метою регулювання структури та напряму міжнаціональних потоків товарів і послуг та контролю за світовим рухом факторів виробництва;
- в) суспільно-територіальний поділ праці між країнами зі сталою концентрацією виробництва певної продукції;
- г) політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка розвивається на основі вільних ринкових сил попиту та пропозиції.

13. Міжнародна торгівля – це:

- а) форма господарювання, при якій всі вироблені товари виробляються, збуваються і споживаються всередині країни;
- б) внутрішній ринок, частина котрого орієнтується на іноземних покупців;
- в) суспільно-територіальний поділ праці між країнами зі сталою концентрацією виробництва певної продукції;
- г) сфера міжнародних товарно-грошових відносин, що представляє собою сукупність зовнішньої торгівлі усіх країн світу.

14. Система загальнодержавних заходів, спрямованих на оптимізацію торгового і платіжного балансу країни:

- а) зовнішньоторгова політика держави;
- б) реекспорт;
- в) антидемпінгове регулювання.

15. Державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом використання інструментів тарифного і нетарифного регулювання:

- а) фритредерство;
- б) протекціонізм;
- в) автаркія.

16. Вільна торгівля – це:

а) регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозволи, видані державними органами на експорт чи імпорт товару у встановлених обсягах на визначений проміжок часу;

б) державні заходи впливу на міжнародну торгівлю з метою регулювання структури та напряму міжнаціональних потоків товарів і послуг та контролю за світовим рухом факторів виробництва;

в) суспільно-територіальний поділ праці між країнами зі сталою концентрацією виробництва певної продукції;

г) політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка розвивається на основі вільних ринкових цін, попиту та пропозиції.

17. Виберіть правильне визначення митного тарифу:

а) конкретна ставка митного збору, яку необхідно сплатити при вивезенні або ввезенні товару на територію країни;

б) ставка, що залежить від обсягу імпорту товару;

в) обов'язковий збір, що є умовою експорту або імпорту.

18. До функцій митного тарифу не відносять:

а) фіскальну;

б) перерозподільну;

в) балансуєчу;

г) протекціоністську.

19. Головний міжнародний регулятор світової торгівлі – це:

а) НАТО;

б) СОТ;

в) ООН;

г) СНД.

20. Мита за походженням бувають:

а) автономні, конвенційні;

б) експортні, імпортні, транзитні;

в) автономні, компенсаційні, спеціальні;

г) номінальні, ефективні.

21. Адвалорне мито нараховується у:

а) встановленому розмірі на одиницю виміру товару;

б) відсотках до митної вартості товару;

в) вигляді комбінації адвалорного та специфічного способів;

г) багатосторонньому пільговому режимі.

22. Квотування – це:

- а) кількісне обмеження на обсяг товару, що може бути імпортованим або експортованим за визначений проміжок часу;
- б) дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод;
- в) грошові виплати спрямовані на підтримку національних виробників та опосередковану дискримінацію імпорту;
- г) метод нетарифної торгової політики продажу товарів на зовнішні ринки за цінами нижчі за світові.

23. Специфічне мито нараховується у:

- а) встановленому грошовому розмірі на одиницю виміру товару (вага, площа, об'єм);
- б) відсотках до митної вартості товару;
- в) вигляді комбінації адвалорного та специфічного способів;
- г) багатосторонньому пільговому режимі.

24. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозволи, видані державними органами на експорт чи імпорт товару у встановлених обсягах на визначений проміжок часу – це:

- а) ембарго;
- б) демпінг;
- в) експортні квоти;
- г) ліцензування.

25. За напрямком дії квоти бувають:

- а) глобальні і індивідуальні;
- б) внутрішні і зовнішні;
- в) експортні і імпортні.

26. Під антидемпінговим регулюванням розуміють:

- а) дозволи, видані державними органами на експорт (імпорт) товару у певному обсязі;
- б) заборону необгрунтованого зниження ціни, нижче рівня світової;
- в) «добровільне» обмеження експорту;
- г) технічні бар'єри.

27. Під спорадичним демпінгом розуміють:

- а) епізодичний продаж зайвих запасів товарів на зовнішній ринок за заниженими цінами;
- б) тимчасове навмисне зниження експортних цін з метою витіснення конкурентів з ринку і подальшого встановлення монопольних цін;
- в) постійний експорт товарів за ціною нижче справедливої;
- г) завищення цін на експорт порівняно з цінами продажу тих же товарів на внутрішньому ринку.

28. Зустрічна торгівля двох країн за заниженими цінами товарів – це:

- а) реімпорт;
- б) безмитна торгівля;
- в) взаємний демпінг;
- г) експорт.

29. Форма задатку, який імпортер повинен внести у свій банк перед закупівлею іноземного товару:

- а) застава;
- б) імпортні депозити;
- в) портфельні інвестиції;
- г) овердрафт.

30. Пільги фінансового характеру (безоплатні дотації, експортні премії), що надаються державою експортерам для розширення вивозу товарів за кордон – це:

- а) експортні субсидії;
- б) ліцензії;
- в) квоти;
- г) трансферти.

31. Форми протекціонізму:

- а) селективний, галузевий, колективний, прихований;
- б) односторонній, двосторонній, багатосторонній;
- в) тарифний, нетарифний;

32. До тарифних методів торгової політики належать:

- а) мита, субсидії та квоти;
- б) мита, квотування, ліцензування;
- в) мита і тарифні квоти;
- г) субсидії і ліцензії.

33. Мито – це....

а) продаж товарів на ринках інших країн за цінами, нижчими від витрат виробництва;

- б) оприбуткування товарів за ступенем зростання їх оброблення;
- в) оплата за товар, який перетинає митний кордон;
- г) грошовий вираз інтернаціональної ціни виробництва.

34. Які є види ставок мита в Україні:

- а) адвалорна, специфічна, комбінована;
- б) специфічна, адвалорна, фіскальна;
- в) комбінована, помірна, прискорена.

35. За характером мита бувають:
а) сезонні, антидемпінгові, компенсаційні;
б) імпорتنі, експортні, транзитні;
в) сезонні, адвалорні, транзитні.

36. За типом тарифні ставки мита бувають:
а) помірні, постійні;
б) сезонні, адвалорні, транзитні;
в) постійні, змінні;
г) специфічна, адвалорна, фіскальна.

37. За об'єктом обкладання мита бувають:
а) імпорتنі, експортні, транзитні;
б) сезонні, антидемпінгові, компенсаційні;
в) постійні, змінні;
г) комбінована, помірні, прискорена.

38. За походженням мита бувають:
а) автономні, конвенційні, преференційні;
б) імпорتنі, експортні, транзитні;
в) сезонні, антидемпінгові, компенсаційні;
г) специфічна, адвалорна, фіскальна.

39. За способом нарахування мита бувають:
а) нормальні, ефективні;
б) помірні, ефективні;
в) постійні, змінні.

40. Який законодавчий документ визначає здійснення митної справи в Україні:

а) Митний кодекс України;
б) Податковий кодекс України;
в) Митний тариф України;
г) Закон України «Про державне мито».

41. Функції мита бувають:
а) фіскальна, регулююча, захисна;
б) регулююча, стимулююча, захисна, компенсаційна;
в) комбінована, політична, регулююча, стимулююча, захисна.

42. У якому році з'явився Митний кодекс України:
а) 2012 р;
б) 2010 р;
в) 2016 р;
г) 2000 р.

43. Як називається податок, який стягує митниця на товари та інші предмети, що переміщуються через митний кордон України:

- а) акцизний податок;
- б) мито;
- в) податок на прибуток;
- г) податок на додану вартість.

44. Що є об'єктом оподаткування митом:

- а) кількість товарів, які переміщують через митний кордон;
- б) митна вартість та кількість товарів або інших предметів, які переміщують через митний кордон;
- в) обороти з реалізації;
- г) прибуток від експортно-імпортних операцій.

45. Що є підставою для сплати мита платником:

- а) податкова декларація платника;
- б) товарно-транспортна накладна;
- в) платіжне доручення;
- г) вантажна митна декларація.

46. Яке мито використовують як засіб захисту українських виробників:

- а) вивізне;
- б) спеціальне;
- в) ввізне;
- г) антидемпінгове.

47. Яке мито використовують у разі вивезення за межі митної території України товарів за ціною, істотно нижчою за ціни інших експортерів подібних товарів:

- а) ввізне;
- б) вивізне;
- в) спеціальне;
- г) антидемпінгове.

48. Який орган встановлює ставки ввізного мита на підакцизні товари:

- а) Верховна Рада України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Міністерство економіки України.

49. Митна вартість товару нараховується на момент:

- а) подання вантажної митної декларації;
- б) підписання контракту;
- в) перетину товаром кордону країни споживача.

50. На який строк встановлюється сезонне ввізне і вивізне мито:

- а) не більше 4 місяців з моменту встановлення;
- б) не більше 3 місяців з моменту встановлення;
- в) не більше 2 місяців з моменту встановлення;
- г) не більше 6 місяців з моменту встановлення.

51. Ставка антидемпінгового мита:

- а) не може перевищувати різниці між конкурентною оптовою ціною об'єкта демпінгу і заявленою при його ввезені;
- б) може перевищувати;
- в) не залежить від попереднього.

52. Чи може ставка компенсаційного мита перевищувати розмір субсидії:

- а) ні, не може;
- б) так, може;
- в) не залежить від розміру субсидії.

53. Зовнішньоторговельна політика являє собою цілеспрямований вплив держави на...:

- а) зменшення попиту та пропозиції;
- б) торговельні відносини з іншими країнами;
- в) національний ринок і відмежовуючи його від світового.

54. Скільки основних напрямків в зовнішньоторговельній політики:

- а) 4;
- б) 3;
- в) 2.

55. Які напрямки зовнішньоторговельної політики є основними:

- а) реекспорт, реімпорт;
- б) лібералізація, реекспорт, протекціонізм;
- в) лібералізація, протекціонізм.

56. Що означає політика вільної торгівлі в чистому виді:

- а) інструмент державного регулювання цін;
- б) держава утримується від безпосереднього впливу на зовнішню торгівлю, залишаючи за ринком роль основного регулятора;
- в) немає правильної відповіді.

57. Що означає контингентування:

- а) встановлення кількісних квот на в'їзд мігрантів до країни в цілому, а також для окремих регіонів та галузей;
- б) джерело економічного зростання для приймаючої країни;

в) встановлення певних квот на експорт чи імпорт окремих товарів або товарних груп.

58. В яких величинах може бути встановлений контингент при квотуванні:

- а) тільки в абсолютних величинах;
- б) тільки в відносних величинах;
- в) абсолютних або відносних величинах.

59. Вимога вільної міжнародної торгівлі, зняття державної регламентації та обмежень на зовнішньоторговельні операції – це:

- а) контингентування;
- б) фритредерство;
- в) лібералізація.

60. З розвитком капіталізму, становленням розвинутої ринкової економіки у XVIII ст. на зміну протекціонізму приходять:

- а) контингентування;
- б) фритредерство;
- в) лібералізація.

61. Від протекціонізму до вільної торгівлі, але це шлях не прямолінійний, оскільки супроводжується рецидивами протекціонізму – це:

- а) генеральна тенденція розвитку зовнішньоторговельної політики;
- б) фритредерство;
- в) політика протекціонізму.

62. Політика, спрямована на захист вітчизняної економіки від іноземної конкуренції – це:

- а) протекціонізм;
- б) фритредерство;
- в) лібералізація.

63. Елементи лібералізації зовнішньої торгівлі існували і до Другої світової війни у вигляді ...

- а) політики вільної торгівлі;
- б) конкуренції між іншими країнами;
- в) об'єднаннями країн відносно країн.

64. Які виділяють форми протекціонізму:

- а) галузевий, селективний, прихований;
- б) галузевий, селективний, колективний, прихований;
- в) галузевий, колективний.

65. При протекціонізмі скорочується:

- а) експорт, імпорт;
- б) попит та пропозиція;
- в) безробіття.

66. До інструментів зовнішньоторговельної політики відноситься:

- а) система двосторонніх договорів;
- б) система багатосторонніх договорів;
- в) система двосторонніх і багатосторонніх договорів.

67. Галузевий протекціонізм...

- а) захищає визначені галузі, насамперед сільське господарство, у рамках аграрного протекціонізму;
- б) спрямований проти окремих країн або окремих товарів;
- в) здійснюється методами внутрішньої економічної політики.

68. Найчастіше в умовах розвинутих ринкових відносин застосовуються:

- а) тарифи;
- б) нетарифні бар'єри;
- в) тарифи і нетарифні бар'єри.

69. Селективний протекціонізм...

- а) проводиться об'єднаннями країн у відношенні країн, у них не вхідних;
- б) спрямований проти окремих країн або окремих товарів;
- в) здійснюється методами внутрішньої економічної політики.

70. Прихований протекціонізм...

- а) проводиться об'єднаннями країн у відношенні країн, у них не вхідних;
- б) спрямований проти окремих країн або окремих товарів;
- в) здійснюється методами внутрішньої економічної політики.

71. Політика мінімального державного утручання в зовнішню торгівлю, що розвивається на основі вільних ринкових сил попиту та пропозиції:

- а) свобода торгівлі;
- б) об'єднаннями країн відносно країн;
- в) торговельні відносини з іншими країнами.

72. Політика протекціонізму повинна сприяти...

- а) скорочення конкурентоспроможності економіки;
- б) підвищенню конкурентоспроможності економіки;
- в) зменшення попиту та пропозиції.

73. Захисні заходи, спрямовані проти окремих країн, це:

- а) селективний протекціонізм;
- б) монопольний протекціонізм;
- в) прихований протекціонізм;
- г) колективний протекціонізм.

74. Правильне визначення колективного протекціонізму:

- а) політика інтеграційних угруповань стосовно третіх країн;
- б) обмеження, спрямовані проти окремих країн;
- в) захист від іноземної конкуренції не всього національного виробництва, а його окремих галузей;
- г) державні заходи при регулюванні експорту

74. Квотування – це:

- а) кількісне обмеження на обсяг товару, що може бути імпортованим/експортованим за визначений проміжок часу;
- б) дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод;
- в) грошові виплати спрямовані на підтримку національних виробників та опосередковану дискримінацію імпорту;
- г) метод нетарифної торгової політики продажу товарів на зовнішні ринки за цінами нижчі за світові.

76. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства здійснюється з метою:

- а) митного контролю за товарами, що ввозяться або вивозяться з України;
- б) захисту економічних інтересів України;
- в) забезпечення збалансованості економіки та рівноваги на внутрішньому ринку;
- г) захисту національних виробників.

77. Завдання системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності:

- а) нетарифне регулювання експорту та імпорту окремих товарів;
- б) розвиток конкуренції та ліквідація монополії у сфері зовнішньоекономічної діяльності;
- в) створення привабливих умов до залучення іноземного капіталу;
- г) митне регулювання експорту.

78. Найвищим органом державного управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні є:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Державна митна служба України;
- г) Міністерство економіки України.

79. За дієдатністю суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності поділяються на:

- а) державу та власників;
- б) фізичних та юридичних осіб;

- в) підприємства та фірми;
- г) підприємства та організації.

80. Хто із суб'єктів зовнішньоторговельних відносин відповідає мегарівню:

- а) торгово-промислова палата;
- б) держава;
- в) галузь економіки, яка займається зовнішньоекономічною діяльністю;
- г) міжнародні організації.

81. Задля заохочення та підтримки вітчизняного виробника не використовують:

- а) мито;
- б) субвенції;
- в) штрафи;
- г) знижені ставки кредитування.

82. Зазнає збитків від введення імпортного такий суб'єкт товарно-грошових відносин:

- а) національний виробник;
- б) держава;
- в) митні органи;
- г) споживачі.

83. Складові зовнішньоторговельного балансу країни:

- а) експорт та імпорт послуг;
- б) експорт та імпорт товарів і послуг;
- в) експорт та імпорт капіталів;
- г) "невидима торгівля".

84. Дотування використовуваних матеріалів, витрат на зарплату, проведення досліджень, створення і використання інфраструктури - це:

- а) опосередковані субсидії;
- б) субсидування витрат;
- в) субсидування товару;
- г) зворотній демпінг.

85. До фінансових методів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі відносять такі інструменти:

- а) ембарго, квотування, ліцензування;
- б) технічні бар'єри, державні закупівлі;
- в) субсидії, експортне кредитування, демпінг;
- г) імпортне кредитування.

86. Прихильники протекціонізму стверджують, що:

- а) міжнародний обмін здійснюється залежно від вільного співвідношення попиту і пропозиції;
- б) міжнародний обмін забезпечує глобальну економічну оптимізацію;
- в) реальна конкуренція недосконала;
- г) реальна конкуренція досконала.

87. Назвіть причину, за якої застосування протекціонізму вважається доцільним:

- а) зменшення внутрішньої зайнятості;
- б) захист конкурентоспроможних галузей економіки;
- в) насичення національного ринку товарами;
- г) диверсифікація заради стабільності.

88. За такого виду протекціонізму зменшуються тарифні обмеження і збільшуються нетарифні:

- а) колективний протекціонізм;
- б) селективний протекціонізм;
- в) прихований протекціонізм;
- г) монопольний протекціонізм.

89. Цілеспрямований вплив держави на торговельні відносини з іноземними країнами – це:

- а) зовнішньоторговельна політика;
- б) зовнішня політика;
- в) зовнішньоекономічна діяльність;
- г) зовнішня торгівля.

90. Існують такі види державного регулювання міжнародної торгівлі:

- а) відкрите і приховане;
- б) одностороннє, двостороннє та багатостороннє;
- в) пряме та посередницьке;
- г) методами внутрішньої та зовнішньої політики держави.

91. Ціллю зовнішньоторговельної політики є:

- а) зміна обсягу експорту та імпорту;
- б) зміна структури зовнішньої торгівлі;
- в) зміна співвідношення експортних та імпортних цін;
- г) всі відповіді вірні.

92. Одностороннє державне регулювання міжнародної торгівлі полягає в:

- а) використанні методів внутрішньої політики;
- б) регулюванні умов контракту лише одією державою;
- в) впливі урядами країн без погодження або консультацій з торговими партнерами;
- г) всі відповіді вірні.

93. Двостороннє державне регулювання міжнародної торгівлі полягає в:

- а) вкладанні контрактів між двома країнами;
- б) правильні відповіді А та Б;
- в) використанні посередників при вкладанні угод;
- г) попередньому узгодженні всіх заходів; всі методи сприяють розвитку торговельних відносин.

94. Охарактеризувати дискримінаційну міжнародну торгівлю:

- а) включає обмеження на певні експортно-імпортні операції;
- б) обмеження по встановленню ставок мита;
- в) обмеження на вкладання контрактів між державами;
- г) обмеження на вивезення окремих товарів з країни.

95. Преференційна міжнародна торгівля характеризується тим, що:

- а) відповідає національному законодавству;
- б) обмеженням на експортно-імпортні операції;
- в) застосовує пільги щодо оподаткування мита і т;д;
- г) всі відповіді вірні.

96. Багатостороннє державне регулювання міжнародної торгівлі характеризується:

- а) використанням ряду обмежень щодо експорту;
- б) обмеження впливу окремих країн на діяльність держави;
- в) використанням ряду обмежень щодо імпорту;
- г) узгодження торгової політики багатосторонніми угодами.

97. Назвати основні напрями зовнішньоторговельної політики:

- а) експансіоністська та протекціоністська;
- б) політика вільної торгівлі та протекціонізм;
- в) відкрита та закрита;
- г) пряма та прихована.

98. Митний тариф – це:

- а) систематизований перелік ставок мита;
- б) ставка мита на експорт;
- в) ставка мита на імпорт;
- г) антидемпінгові мита.

99. Імпортне, експортне і транзитне – це класифікація мита за:

- а) базою оподаткування;
- б) залежністю від економічних цілей;
- в) напрямком руху товару;
- г) розміром ставки мита.

100. Політика протекціонізму передбачає:

- а) захист економіки від іноземної конкуренції;
- б) збільшення ставок імпортного мита;
- в) зменшення ставок експортного мита;
- г) всі відповіді вірні.

101. Назвати форми протекціонізму:

- а) селективний та галузевий;
- б) відкритий та закритий;
- в) колективний та прихований;
- г) правильні А та Б.

102. Експансіоністське мито – це мито, яке

- а) сприяє надмірному експорту;
- б) сприяє демпінгу та експорту капіталу;
- в) сприяє надмірному імпорту;
- г) формує доходи державного бюджету.

103. Селективний протекціонізм характеризується:

- а) спрямуванням проти окремих країн або товарів;
- б) захистом певних галузей, насамперед сільського господарства;
- в) використанням ряду обмежень, щодо окремих країн;
- г) проводиться об'єднаннями країн, щодо країн, які туди не входять.

104. Галузевий протекціонізм характеризується:

- а) використанням країною лише окремих галузей;
- б) захистом певних галузей, насамперед сільського господарства;
- в) заборонаю на використання окремих галузей країною;
- г) всі відповіді вірні.

105. Колективний протекціонізм характеризується:

- а) використанням колективних угод між країнами;
- б) використанням ряду обмежень, щодо окремих країн;
- в) проводиться об'єднаннями країн, щодо країн, які туди не входять;
- г) всі відповіді вірні.

106. Прихований протекціонізм характеризується:

- а) використанням особливого виду контракту між країнами;
- б) здійсненням методами внутрішньої політики держави;
- в) обмеженням кількості імпорту, щодо окремих товарів;
- г) прихованням методів від його учасників.

107. Ставка мита, що визначається у відсотках до ціни товару:

- а) комбінована;
- б) фіскальна;
- в) специфічна;

г) адвалорна.

108. Ставка мита, що встановлюється в абсолютному вираженні відповідно до кількості, обсягу, ваги тощо:

- а) специфічна;
- б) комбінована;
- в) адвалорна;
- г) звичайна.

109. Зовнішньо-торгівельна політика, це:

- а) система заходів з інформаційної, консультативної та організаційної підтримки національних експортерів;
- б) сукупність методів, прийомів та механізмів регулювання обсягів та спрямованості експорту та імпорту, які застосовує держава з метою реалізації зовнішньоекономічної політики в цілому;
- в) розширення свободи економічних дій, скорочення кількості та зниження рівня обмежень у торгівлі з іншими країнами.

110. Які історично відомі два основні напрями у формулюванні зовнішньоторговельної політики ви знаєте?

- а) адміністративний та економічний;
- б) протекціонізм та автаркія;
- в) протекціонізм та лібералізація.

111. Які є типи зовнішньоторговельної політики залежно від масштабів втручання держави у міжнародну торгівлю?

- а) політика вільної торгівлі та політика протекціонізму;
- б) політика вільної торгівлі та політика економічних вигод;
- в) політика протекціонізму та політика закритої торгівлі.

112. Які є методи регулювання зовнішньої торгівлі?

- а) адміністративні;
- б) адміністративні та економічно обґрунтовані;
- в) економічні та адміністративні.

113. Які є форми протекціонізму?

- а) селективний, галузевий, колективний, прихований;
- б) селективний, галузевий, колективний;
- в) селективний, галузевий, колективний, відкритий.

114. Прихильники протекціонізму стверджують що:

- а) міжнародний обмін здійснюється залежно від вільного співвідношення попиту і пропозиції;
- б) міжнародний обмін забезпечує глобальну економічну оптимізацію;

в) реальна конкуренція недосконала.

115. Захід скерований на захист окремих галузей, найчастіше сільського господарства, це:

- а) прихований протекціонізм;
- б) галузевий протекціонізм;
- в) селективний протекціонізм;
- г) колективний протекціонізм.

116. Заходи, проводяться об'єднаннями країн щодо країн, які не входять у ці об'єднання, це:

- а) монопольний протекціонізм;
- б) селективний протекціонізм;
- в) колективний протекціонізм;
- г) прихований протекціонізм.

117. Захід, здійснюється методами внутрішньої економічної політики, це:

- а) прихований протекціонізм;
- б) колективний протекціонізм;
- в) селективний протекціонізм;
- г) галузевий протекціонізм.

118. Складові зовнішньо-торгівельного балансу країни:

- а) експорт та імпорт послуг;
- б) експорт та імпорт товарів та послуг;
- в) експорт та імпорт капіталів.

119. Який баланс найбільшою мірою віддзеркалює стан зовнішньо-економічних зв'язків країни за певний період?

- а) зовнішньоторговельний баланс;
- б) розрахунковий баланс;
- в) платіжний баланс.

120. До яких показників інтегрованості країни у світову систему господарювання належать?

- а) темпи приросту експорту;
- б) квота зовнішньоторговельного обороту;
- в) зовнішньоторговельний оборот.

121. Який із перелічених показників належить до показників результативності зовнішньо-економічних зв'язків ?

- а) імпортна квота;
- б) зовнішньоторговельний оборот на душу населення;
- в) квота зовнішньоторговельного обороту.

122. Зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність, пов'язана з співвідношеннями між..

- а) резидентом та нерезидентом;
- б) двома резидентами;
- в) державою та резидентом.

123. Найвищим органом державного управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні є?

- а) Міністерство економіки України;
- б) Кабінет Міністрів України;
- в) Верховна Рада України.

124. Тарифи (мити), це:

- а) обов'язкові платежі (податки), які стягуються з людей, що перетинають кордон країни;
- б) обов'язкові платежі (податки), які стягуються з товарів, що перетинають кордон країни;
- в) обов'язкові платежі (податки), які стягуються з товарів та з людей, що перетинають кордон країни.

125; Оперативне регулювання в сфері зовнішньоекономічної діяльності – це:

- а) тимчасове призупинення зовнішньоекономічної діяльності;
- б) система квотування при експорті;
- в) система ліцензування при імпорті.

126. Державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції, це:

- а) лібералізація;
- б) протекціонізм;
- в) неопротекціонізм.

127. Розширення свободи економічних дій, скорочення кількості та зниження рівня обмежень у торгівлі з іншими країнами, це:

- а) неопротекціонізм;
- б) протекціонізм;
- в) лібералізація.

128. До якого методу МТ належить використання митного тарифу?

- а) тарифний;
- б) не тарифний.

129. Що не відносять до нетарифних методів МТ?

- а) субсидії;
- б) ліцензії;

в) використання митного тарифу.

130. Найпоширеніший вид обмежень тарифних методів є ?

- а) мито на імпорт;
- б) субсидії;
- в) обмеження експорту та імпорту.

131. В яких країнах найчастіше використовують нетарифні інструменти?

- а) в країнах з розвинутою економікою;
- б) в країнах де імпорт переважає над експортом;
- в) в країнах же експорт переважає над імпортом.

132. Ліцензії це:

- а) видача ліцензій певними органами;
- б) видача разового документу для держави;
- в) видача квот певним підприємствам.

133. Видача ліцензій на імпорт та експорт обмеженого обсягу товару характеризують?

- а) ліцензія;
- б) санкція;
- в) квоти.

134. Задаток, який імпортер повинен внести у свій банк перед закупівлею імпортного товару це?

- а) імпортні податки;
- б) імпортні депозити;
- в) антидемпінгове мито.

135. Прикордонні податки, які стягуються з товарів при перетинанні кордонів це?

- а) імпортні податки;
- б) імпортні депозити;
- в) «добровільні» обмеження.

136. Що характеризують накладання на ті товари, в виробництві який були застосовані державні субсидії?

- а) компенсаційне мито;
- б) «добровільні» обмеження;
- в) імпортні податки.

137. Форма при якій забороняється ввозити або вивозити певні товари з країни:

- а) «добровільні» обмеження;
- б) ембагро;

в) санкція.

138. Яка є найжорсткіша форма державного обмеження є?

- а) ембарго;
- б) санкція;
- в) «добровільні» обмеження.

139. На чому базуються адміністративні формальності?

- а) обмежують торгові відносини між країнами;
- б) норми на стандарти якості;
- в) перешкоди до ввезення і вивезення товарів іноземцями .

140. Експортні субсидії поділяються на:

- а) прями та не прями;
- б) прості та не прості.

141. Мито відноситься до:

- а) місцевих податків;
- б) місцевих зборів;
- в) загальнодержавних податків та зборів.

142. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється згідно із Законом України:

- а) «Про зовнішньоторговельну політику»;
- б) «Про зовнішньоекономічну діяльність»;
- в) «Про митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності»;
- г) всі відповіді вірні.

143. Мито – це:

- а) прямий податок на імпорт і експорт товарів у момент перетинання ними митного кордону країни;
- б) обов'язковий непрямий податок, який стягується державою через митні заклади з товарів, які перетинають митний кордон;
- в) непрямий податок, який сплачується в момент перетинання товаром митного кордону за бажанням, а не в обов'язковому порядку;
- г) правильної відповіді не має.

144. Грабельник О. визначає так функції мита:

- а) економічна, фіскальна, політична, захисна, регулятивна;
- б) протекціоністська, захисна, фіскальна, економічна, регулятивна;
- в) регулятивна, захисна, стимулююча, політична, фіскальна;
- г) політичну, економічну, стимулюючу, регулюючу, фіскальну.

145. Фіскальна функція мита полягає в:

- а) наповненні бюджету країни грошовими коштами;

- б) захисті національних виробників від іноземної конкуренції;
- в) встановленні бар'єрів для того аби уникнути ввезення товарів на територію країни;
- г) правильної відповіді не має.

146. Регулятивна функція полягає в:

- а) контролі державою обсягів товаропотоку;
- б) створенні належних умов для підвищення експорту країни;
- в) захисті національних виробників від іноземної конкуренції;
- г) всі відповіді вірні.

147. Захисна функція полягає в встановленні бар'єрів для:

- а) уникнення ввезення товарів на територію країни;
- б) уникнення вивезення товарів з території країни;
- в) уникнення ввезення та вивезення товарів країни;
- г) правильної відповіді не має.

148. Протекціоністська функція полягає в:

- а) відборі надійних експортерів та імпортерів;
- б) встановленні підвищеної ставки мита на широко вживані товари країни;
- в) уникненні ввезення товарів на територію країни;
- г) правильної відповіді не має.

149. Для отримання фіскального ефекту варто:

- а) встановити високі ставки мита;
- б) встановити низькі ставки мита;
- в) не встановлювати ставки мита;
- г) правильної відповіді не має.

150. Для отримання захисного ефекту варто:

- а) встановити високі ставки мита;
- б) встановити низькі ставки мита;
- в) не встановлювати ставки мита;
- г) правильної відповіді не має.

151. Стимулююча функція мита полягає в:

- а) створенні належних умов для підвищення імпорту країни;
- б) підвищенні ставки мита на імпортні товари;
- в) створенні належних умов для підвищення експорту країни;
- г) всі відповіді вірні.

152. Три загальні та основні функції мита:

- а) регулятивна, фіскальна та захисна;
- б) регулятивна, фіскальна та стимулююча;

- в) регулятивна, фіскальна та економічна;
- г) регулятивна, фіскальна та політична.

153. Під час введення мита ціна на імпортні товари:

- а) зменшується;
- б) збільшується;
- в) не змінюється.

154. Під час збільшення ціни на імпортні товари споживач змушений:

- а) платити більше;
- б) споживати менше;
- в) або платити більше, або споживати менше, або все одночасно;
- г) правильної відповіді не має.

155. Вплив митного тарифу на споживача:

- а) покращує становище споживача щодо вибору товару, адже імпорт збільшується;
- б) погіршує становище споживача щодо вибору товару, адже імпорт товарів зменшується;
- в) не змінює ситуацію, адже імпорт товарів залишається на такому ж рівні;
- г) правильної відповіді не має.

156. Введення митного тарифу призводить до:

- а) збільшення ціни вітчизняних товарів на суму мита;
- б) зменшення ціни вітчизняних товарів на суму мита;
- в) ціни на вітчизняні товари не змінюються;
- г) правильної відповіді не має.

157. Доходи виробників вітчизняних товарів після введення митного тарифу:

- а) зменшуються;
- б) зростають;
- в) не змінюються.

158. Яким законом України встановлюється розмір ставок мита?

- а) Закон України «Про єдиний митний тариф України»;
- б) Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»;
- в) Закон України «Про зовнішньоторговельний оборот»;
- г) всі відповіді вірні.

159. Встановлення нових та зміна діючих ставок ввізного та вивізного мита визначаються:

- а) проханнями вітчизняних та іноземних виробників;
- б) Законом України «Про єдиний митний тариф України»;

- в) актами Президента України;
- г) всі відповіді вірні

160. Митний тариф затверджується:

- а) Президентом України;
- б) Кабінетом Міністрів України;
- в) Верховною Радою України;
- г) всі відповіді вірні.

161. Захисні заходи, спрямовані проти окремих країн, це:

- а) селективний протекціонізм;
- б) монопольний протекціонізм;
- в) прихований протекціонізм;
- г) колективний протекціонізм.

162. Правильне визначення колективного протекціонізму:

- а) політика інтеграційних угруповань стосовно третіх країн;
- б) обмеження, спрямовані проти окремих країн;
- в) захист від іноземної конкуренції не всього національного виробництва, а його окремих галузей;
- г) державні заходи при регулюванні експорту.

163. Такий із наведених показників характеризує якісну сторону зовнішньоекономічних зв'язків:

- а) зовнішньоторговельний оборот країни;
- б) обсяги платіжного балансу країни;
- в) обсяги імпорту;
- г) структура експорту і імпорту товарів.

Задача 1.

Згідно договору до України імпортується 45000 літрів мінеральної води, розлитого в тару по 0,33 літра і запакованого в пластикову тару по 20 пляшок. Необхідно сплатити 6235,57\$ за партію мінеральної води. Умовною ціною оптової реалізації однієї пляшки 0,33 л вартістю 12 грн. Умовна ціна оптової реалізації на внутрішньому ринку однієї пляшки 0,33 л вартістю 8грн. Митний збір складає 0,2% від митної вартості. Необхідно розрахувати вартість митних зборів.

Задача 2.

Українське підприємство «Спліт-Сервіс» (м. Київ) уклало угоду з компанією «VIP Climat» (Париж) на поставку товарів. Мінімальна партія поставки 100 тон, ціна за 1 тону 50 євро. Витрати на транспортування товару до українського кордону 235 євро, вивізний митний збір, який стягується на кордоні Франції 5%, сума митних зборів за митне оформлення вантажу 7 євро.

Крім того, продавцю треба заплатити страховку товару у розмірі 12% від ціни. Ввізний митний збір на кордоні України 10% від митної вартості товару. Необхідно визначити факторну вартість, митну вартість товару та суму ввізного і вивізного митного збору.

Задача 3.

Підприємство «Венеція» (Росія), що займається виробництвом дитячого взуття, уклало договір з українською фірмою «Берегиня» про поставку черевиків в кількості 1500 шт. При цьому відомо, що вартість матеріалів і сировини, використаних при їх виготовленні складає 14 дол. США за один черевик, витрати на розвантаження, транспортування і страхування, понесені в Росії – 150 дол., прибуток експортера – 250 дол., витрати покупця – 125 дол, а відповідна частина прибутку від подальшого перепродажу товарів, який накопичується у продавця складає 280 дол. Визначити митну вартість товару.

Задача 4.

На основі задачі 3 дати визначення та розрахувати розмір ввізного митного збору (адвалорного, специфічного і комбінованого мита), якщо:

- 1) ставка адвалорного мита складає 6%;
- 2) ставка специфічного мита 0,16 євро за одиницю товару;

Задача 5.

Підприємство імпортує на територію України ювелірні вироби. Митна вартість партії цих виробів 5000 дол. США. Ставка ввізного мита 50%, митне оформлення 0,2%. Знайти суму ввізного мита та митний збір за оформлення вантажу.

Задача 6.

Розв'язати задачу за таких умов:

Дані про показники експортних операцій країни представлені в наступній таблиці 2.9

Таблиця 2.9 – Дані про показники експортних операцій країни

Показники	Умовні позначення	Базисний рік	Звітний рік
Валютний виторг за реалізовану експортну продукцію, млрд. грн	ВЕ	28,6	31,4
Внутрішня вартість експортної продукції, млрд. грн	СЕ	26,4	29,9
Середні залишки оборотних коштів для виробництва експортної продукції, млрд. грн	ЗСЕ	2,4	2,7

Необхідно обчислити:

- 1) коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію;
- 2) бюджетну ефективність експорту;
- 3) оборотність коштів, вкладених в експорт.

Задача 7.

На основі даних таблиці 2.10 потрібно обчислити зовнішньоторгівельний обіг, а також темпи приросту показників міжнародної торгівлі умовної країни за 2016-2019 роки.

Таблиця 2.10

Роки	Вихідні дані	
	Обсяг експорту, млрд.грн	Обсяг імпорту, млрд. грн.
2016	688	1009
2017	756	1706
2018	642	1953
2019	1055	2788

Задача 8.

Валовий внутрішній продукт певної країни (ВВП) становив торік 353 млрд. євро, її експорт дорівнював 40, а імпорт – 38 млрд. євро.

Визначте сальдо торгівельного балансу країни.

Чи можна вважати економіку наведеної країни відкритою?

Задача 9.

Порахувати вартість розмитнення автомобіля Toyota Hilux 2015 року (пробіг 34 тис. км, бензин, об'єм двигуна 2.4 л, бензин). Митна вартість, яка визначена митницею – 36694,56\$. Курс долара –28,00. Курс євро –31,27.

Задача 10.

Декларується, що ввозиться на митну територію України товар – олово. Митна вартість товару складає 75 000 дол. США. Ставка ввізного мита 5 %, але не менш як 0,2 євро за 1 кг. Кількість товару 1 000 кг. Курс валюти, у якій зазначена митна вартість товару, 28,00 грн за 1 дол. США. Курс євро – 31,27 грн за 1 євро. Країна походження товару – Германія.

Необхідно розрахувати мито.

Задача 11.

Величина експорту країни складає 5 % від показника ВВП, імпорту - 9 млрд. дол., ВВП -200 млрд. дол..

Знайти й прокоментувати величини:

- 1) сальдо торговельного балансу (чистого експорту);
- 2) зовнішньоторговельного обороту країни;
- 3) експортної квоти;

Чи є економіка даної країни відкритою?

Задача 12.

Величина експорту країни складає 15 млрд. дол., з них експорт товарів

групи Х дорівнює 7 млрд. дол. Цифра загальносвітового експорту досягла 200 млрд. дол. при світовому експорті товарів групи Х на суму 90 млрд. дол.

Знайдіть коефіцієнт відносної експортної спеціалізації країни (Кексп) за товарами групи Х і зробіть висновки.

Задача 13.

Маємо рівняння попиту й пропозиції на товар у малій країні:

$Q_{AD} = 20 - 2p$; $Q_{AS} = 2p - 9$. Світова ціна складає 5 дол. Введено імпортне специфічне мито $t_{im} = 1,5$ дол.;

знайти величину надходжень до державного бюджету, а також зміни у величині імпорту.

Задача 14.

Підприємство ввозить в Україну автомобіль, вартістю 9 000 доларів США. Вартість транспортування, страхування та брокерські послуги становлять 320 доларів США. Об'єм циліндрів двигуна 1590 см^3 . Необхідно визначити податки, які сплатить підприємство: суму акцизного податку; суму ввізного мита; суму ПДВ.

Вихідні дані: Курс НБУ на день оформлення вантажно-митної декларації становив 28,18 грн. за 1\$. Ставка акцизного податку - 0,1 євро за 1 см^3 . Ставка специфічного ввізного мита 0,15 євро за 1 см^3 . Курс євро: 30,90 грн. за 1 євро на день оформлення вантажно-митної декларації.

Задача 15.

Ставка українського імпортного тарифу на закордонний одяг становить 10 %, на тканини – 1 %. Вартість тканин становить 15 % вартості одягу.

Розрахуйте ефективний рівень тарифу:

а) за умов, вказаних вище;

б) якщо імпортне мито на готовий одяг зросте до 30 %;

в) якщо мито на тканини збільшиться до 8 %;

г) якщо мито на одяг зменшиться до 5 %;

д) якщо мито на тканини зменшиться до 0,3 %

Задача 16.

Розрахувати сукупні витрати експортера, що пов'язані із нарахуванням митної вартості, якщо загальна ціна товару за контрактом становить 20 тис.€, імпортне мито – 5%, митні збори - 0,4 % від суми контракту, ставка акцизу – 15%, ПДВ – 20%, вартість транспортування до кордону становить 700 €, від кордону – до пункту призначення імпортера – 350 €.

Задача 17.

Зовнішня торгівля України в деякому році характеризувалася такими даними (млн. грн.):

Таблиця 2.11

Вихідні дані

Показник	Експорт	Імпорт
Україна всього, в т.ч.	22012,4	18508,8
Країни СНД	6807,5	9263,8
Інші країни	15204,9	9244,2

Завдання: знайти торговельний баланс, зовнішньоторгівельний обіг, питому вагу експорту.

ТЕМА 5. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА

Ключові терміни:

Світова валютна система – це закріплена міжнародними угодами форма організації валютних відносин.

Світовий валютний ринок - це не проста арифметична сума національних, регіональних та міжнародних ринків, а певним чином субординована, взаємопідпорядкована система ринкових сегментів, між якими існує взаємообумовлений прямий та зворотний зв'язок.

Міжнародна валютна система – це сукупність грошових відносин, пов'язаних із формуванням, а також із розподілом валютно-фінансових і кредитних фондів, використанням розрахункових та платіжних засобів у сфері міждержавних економічних зв'язків.

Валюта– грошова одиниця, що використовується як засіб розрахунку в торгових операціях.

Валютний курс – вираз ціни грошової одиниці однієї країни в грошових одиницях іншої.

Міжнародна валютна ліквідність – це переміщення валютних ресурсів, що забезпечують гарантію вчасної сплати зобов'язань у міжнародній сфері.

Ямайська валютна система – валютна система, що характеризується демонетизацією золота, переходом до використання національних валют у міжнародних розрахунках, прийняття системи плаваючих курсів та ін.

Європейська валютна система – це визначені правила розрахунків між країнами-членами ЄС.

Валютні ринки – це офіційні центри, де відбувається купівля-продаж валют на основі попиту і пропозиції.

Валютний кліринг – угоди між урядами двох або декількох країн про обов'язковий залік взаємних міжнародних вимог і зобов'язань.

Страховання (або хеджування) валюти – це дії, спрямовані на недопущення ні чистих активів, ні чистих пасивів у даній валюті.

Спекуляція – це операції банків, фірм, юридичних та фізичних осіб для отримання прибутку від зміни валютних курсів.

Європейська валютна система – це визначені правила розрахунків між країнами-членами ЄС.

Валютний ринок - це складова сфери обміну національної та міжнародної економіки, в якій здійснюється торгівля національними та наднаціональними грошовими одиницями і валютними цінностями, що обслуговують міжнародні платіжні операції.

Міжнародні розрахунки - це грошові розрахунки між установами, підприємствами, банками та окремими особами, пов'язані з рухом товарно-матеріальних цінностей та послуг у міжнародному обороті.

Валютне обмеження – система законодавчих або адміністративних правил, спрямованих на обмеження операцій з іноземною валютою, золотом та деякими іншими валютними цінностями.

Валютний паритет – це співвідношення між валютами різних країн, що встановлюється законодавчо.

Валютний кліринг – угода між двома урядами двох і більше країн про обов'язковий взаємний залік міжнародних вимог і зобов'язань.

Котирування – офіційно встановлений центральним банком ринковий курс (ціна) національної валюти щодо відповідних іноземних валют на день проведення операцій.

Євровалюта – це валюта, що розміщена на депозитах банків поза межами країни, якою вона була випущена. Наприклад, депозит у доларах США розміщений в українському банку є євровалютним депозитом, або конкретніше – євродоларовим депозитом.

Валютна політика – сукупність заходів, які здійснюються державою у сфері міжнародних валютних та інших економічних відносин відповідно до поточних і стратегічних цілей країни.

Структурна валютна політика – сукупність довгострокових заходів, спрямованих на здійснення структурних змін у міжнародному валютному механізмі, що реалізується через участь держави в міжнародних угодах і впливає на поточну валютну політику (проведення валютних реформ).

Поточна (короткострокова) валютна політика – сукупність регулятивних заходів центрального банку щодо оперативного повсякденного впливу на динаміку обмінного курсу, кон'юнктуру валютного ринку, обсяги валютних операцій у країні.

Валютне регулювання – це діяльність держави в особі уповноважених органів, що передбачає проведення законодавчих, економічних і організаційних заходів, які визначають порядок здійснення операцій з валютними цінностями на території країни.

Валютний контроль – це сукупність заходів, спрямованих на забезпечення виконання встановлених державою законів, норм і правил проведення валютних операцій.

Девальвація валюти – це зниження курсу національної валюти по відношенню до іноземних валют або міжнародних лічильних одиниць (СДР, ЕКЮ).

Валютна інтервенція – це втручання держави через центральний банк в операції на валютному ринку з метою впливу на курс національної валюти шляхом продажу чи купівлі іноземної валюти.

Валютні обмеження – це система нормативних правил, встановлених законодавчим або адміністративним чином і спрямованих на обмеження валютних операцій.

Диверсифікація валютних резервів – політика держав, банків, монополій, яка направлена на регулювання структури валютних резервів шляхом включення до їх складу різних валют з метою забезпечення міжнародних розрахунків, проведення валютної інтервенції і захисту від валютних втрат (продаж нестабільних валют і купівля більш стійких валют).

Валютна блокада – сукупність примусових валютних заходів, які використовуються одними державами по відношенню до інших з метою добитися виконання тих чи інших вимог.

Валютний кліринг – угоди між урядами двох або декількох країн про обов'язковий залік взаємних міжнародних вимог і зобов'язань.

Страховання (або хеджування) валюти – це дії, спрямовані на недопущення ні чистих активів, ні чистих пасивів у даній валюті.

Спекуляція – це операції банків, фірм, юридичних та фізичних осіб для отримання прибутку від зміни валютних курсів.

Валютні обмеження – система правових, організаційних та економічних заходів, які регламентують операції з національною та іноземною валютою.

Євроринок – це частина світового ринку валют та позикових капіталів, на якій операції здійснюються у єрвалютах.

Єрвалюта – це валюта, що розміщується в іноземних банках, розташованих за межами країни – емітента даної валюти.

Єрродепозит – це операція, згідно з якою будь-яка особа (депонент) вкладає на визначений термін суму грошей, що виражена у певній національній валюті, у банк, розташований за межами країни – емітента даної валюти, під визначений процент та за умов повернення основного капіталу після закінчення встановленого в угоді терміну.

Європейська валютна система (ЄВС) – форма міждержавного регулювання валютних відносин країн європейського інтеграційного комплексу.

Світова (міжнародна) валютна система – це форма організації міжнародних валютних відносин, що обумовлюється розвитком міжнародної економіки як цілісної системи і закріплюється міждержавними угодами.

Єрродепозитний сертифікат – це депозит із правом перевідступлення, що виражений у єрвалютах та має форму банківського векселя у вигляді письмового свідчення про те, що в даному кредитному інституті депоновано певну суму на визначений період та під установлений процент.

Валютний опціон – договір про право купівлі і зобов'язання продажу заздалегідь визначеної кількості валюти за курсом зафіксованим у момент затвердження угоди на визначену дату.

Євродолари – кошти у доларах США розміщені на депозиті у банку поза межами Сполучених Штатів. Форма євровалюти.

Євроноти – коштовні папери, що випускаються корпораціями на ринку євровалют строком на 3-6 місяців по ставці, що змінюється, заснованій на Лібор (з премією за банківські послуги).

Лондонська міжбанківська ставка пропозиції (англ. London Interbank Offered Rate, LIBOR) – середньозважена відсоткова ставка за міжбанківськими кредитами, що надаються банками один одному, на різний час у різній валюті на лондонському міжбанківському ринку (від доби до року).

Бреттонвудська валютна система – система, що базувалася на золотовалютному і золотодоларовому стандартах і функціонувала за допомогою міждержавного регулювання через Міжнародний валютний фонд.

Міжнародний валютний фонд, МВФ (англ. International Monetary Fund, IMF) – спеціальне агентство Організації Об'єднаних Націй (ООН), засноване 29-ма державами, з метою регулювання валютно-кредитних відносин країн-членів і надання їм допомоги при дефіциті платіжного балансу шляхом надання коротко- і середньострокових кредитів в іноземній валюті.

Міжнародний поділ праці – вищий ступінь розвитку суспільного поділу праці між країнами, який спирається на стійку, економічно вигідну спеціалізацію виробництва окремих країн на тих чи інших видах продукції і веде до взаємного обміну результатами виробництва.

Доларовий стандарт (dollar standard) - світова валютна система, заснована на пануванні долара. Доларовий стандарт утвердився в рамках Бреттон-Вудської валютної системи (1944 р) після 2-ї світової війни.

Валютна система - це договірно-правова форма організації валютних відносин між усіма чи переважною більшістю країн світу.

Фіксований курс валюти – це курс, який на певний термін (від місяця до кількох років) установлюється як незмінний, незалежний від поточних змін у попиті та пропозиції валюти.

Ревальвація (ревалоризація) – підвищення курсу вартості національної валюти відносно іноземних чи міжнародних валют.

Девальвація (від лат. de – префікса, що означає рух униз, та лат. valeo – маю значення) – офіційне зменшення золотого вмісту грошової одиниці чи зниження курсу національної валюти щодо золота, срібла, певної іноземної валюти.

Золотий стандарт – це грошова система, у якій головним видом грошей є золоті монети, а всі інші види грошей можуть розмінюватися на них за твердим курсом.

Золотомонетний стандарт – це класична форма золотого стандарту, за якого золото виконувало всі функції грошей, а в обігу перебували як золоті монети так і банкноти вільно розмінні на золото.

Конвертування валюти – це її здатність до вільного обміну на інші валюти за визначеним курсом.

Золотий паритет – співвідношення валют різних країн, вимірюване співвідношенням їхнього золотого вмісту.

Емісія грошей – випуск в обіг нових грошових знаків (від лат. Emissio – випуск), є однією із найважливіших функцій центрального банку, якому належить монополне право емісії національної валюти та організації її обігу.

Депозитна форма грошей – один із видів сучасних грошей, на який припадає 80-90% усієї грошової маси країн Заходу. Основою депозитних грошей є депозит – тимчасово вільний грошовий капітал на поточному рахунку клієнта в банку. Рух депозитних грошей пов'язаний, по-перше, з чеками, по-друге, з кредитними картками.

Інфляція – надмірне, проти потреб товарообігу, збільшення кількості паперових грошей з наступним їх швидким знеціненням. Проявляється зростанням загального рівня цін та зниженням купівельної спроможності грошей.

Золотозлитковий стандарт – процес, при якому центральні банки обмінювали банкноти тільки на золоті злитки стандартної ваги (близько 12,5 кг).

Золотодевізний стандарт - система, при якій центральні банки багатьох країн обмінювали свої банкноти не на золото, а на валюту, що вважалася розмінної на золото. Для цього центральні банки тримали значні валютні резерви.

Контрольні запитання:

1. Хто є суб'єктами валютного ринку ?
2. Зв якими ознаками класифікують світовий валютний ринок ?
3. Як формувався світовий валютний ринок ?
4. На основі чого розвиваються світові валютні відносини ?
5. Що є механізмом валютного ринку ?
6. Що таке світова валютна система?
7. Назвати види світових валютних систем в історії її розвитку.
8. Що таке валютна політика?
9. Назвіть специфічні і стратегічні завдання валютної політики.
10. Назвіть форми валютної політики (валютне регулювання і валютний контроль). Дайте їм визначення.
11. Дайте визначення прямому і опосередкованому валютному регулюванню.
12. Назвіть інструменти валютного регулювання і охарактеризуйте один з них.
13. Що можна віднести до єврогрошей?
14. Які різновиди мають єврооблігації?
15. Основні риси євровалют.
16. Дати визначення Бреттонвудська валютна система
17. Які основні риси Бреттонвудської системи?
18. Де та в якому році здійснилась Бреттонвудська конференція в якій взяли участь представники понад 44 країни світу?
19. Які існували плани щодо реорганізації міжнародної валютної системи та хто їх заснував?

20. Які держави входили до формування трьох центрів світового економічного суперництва?

21. Що таке золотий стандарт?

22. Які існують особливості золотого стандарту?

23. Що таке золотомонетний стандарт?

24. На які види, під час проведення грошових реформ, поділяється золотомонетний стандарт та охарактеризуйте їх?

25. На вашу думку, назвіть переваги та недоліки золотомонетного стандарту?

26. Яка валютна система передувала Ямайській валютній системі?

27. Назвати основні принципи Ямайської валютної системи.

Тести для самоконтролю:

1. У якому році формувався перший етап світового валютного ринку :

- а) 1960 р;
- б) 1905 р;
- в) 1976 р;
- г) 1922р.

2. У якому році формувався другий етап світового валютного ринку:

- а) 1847 р;
- б) 1960 р;
- в) 1876 р;
- г) 1980р.

3. За терміном операцій світовий валютний ринок класифікують:

- а) ринки СПОТ, ринки термінових угод;
- б) довгострокові, короткострокові;
- в) прискорені, сповільнені.

4. За формою торгівлі світовий валютний ринок класифікують:

- а) роздрібна, оптова;
- б) внутрішня, зовнішня;
- в) прискорена, сповільнена;
- г) не має правильної відповіді.

5. Які бувають валютні курси:

- а) фіксовані та плаваючі;
- б) помірні та прискорені.

6. Зростання експорту товарів та послуг країни:

- а) сприяє зростанню курсу національної валюти;
- б) сприяє зниженню курсу національної валюти;
- в) не впливає на курс національної валюти;
- г) надає невизначений вплив на курс національної валюти.

7. Зростання імпорту товарів та послуг країни:

- а) сприяє зростанню курсу національної валюти;
- б) сприяє зниженню курсу національної валюти;

- в) не впливає на курс національної валюти;
- г) надає невизначений вплив на курс національної валюти.

8. За територіальною ознакою світовий валютний ринок класифікують:

- а) національні, євроринки, регіональні, міжнародні, глобальні;
- б) європейський, азіатський, міжнародний, глобальний;
- в) американський, світовий, національний, європейський;
- г) регіональні, глобальні, місцеві, національні.

9. Хто є суб'єктами валютного ринку:

- а) біржі, банки, фірми, компанії, приватні особи;
- б) митниця, приватні особи, банки, фірми;
- в) державні органи, казначейство, приватні особи.

10. Яке основне завдання валютної системи:

- а) міжнародне співробітництво;
- б) міжнародний поділ країн;
- в) грошовий обіг.

11. Які функції виконує світова валютна система:

- а) обслуговування товарообмінних та інших видів міжнародної економічної діяльності;
- б) забезпечення своєчасного здійснення міжнародних розрахунків;
- в) перерозподіл фінансових потоків у межах світового господарства.

12. Що було першим грошовим товаром:

- а) золото;
- б) срібло;
- в) дорогоцінні метали.

13. Від чого залежить ціна на золото:

- а) від курсу валют;
- б) від міжнародного договору;
- в) під впливом попиту і пропозиції.

14. Що називають міжнародною ліквідністю:

- а) сукупність платіжних документів, які можна використати;
- б) сукупність платіжних документів, які не можна використати;
- в) правильна відповідь відсутня.

15. Законодавче встановлене співвідношення між двома валютами – це:

- а) валютний курс;
- б) валютне обмеження;
- в) валютний паритет;

25. Валютна угода, яка об'єднує готівкову і строкову операції є угода:

- а) своп;
- б) ф'ючерсна;
- в) опціон;
- г) брокерська.

26. Валютна політика включає в себе:

- а) валютну дисконтну політику;
- б) валютну девізійну політику;
- в) валютне субсидування ;
- г) всі відповіді вірні.

27. Світова валютна система – це :

- а) спеціальна валютна угода між об'єднанням країн;
- б) закріплена міжурядовими угодами форма організації валютних відносин;
- в) сукупність національних валютних систем;
- г) міжнародні фінансові інститути.

28. Світова валютна система, яка прийшла на зміну системі «золотого стандарту» :

- а) Європейська;
- б) Ямайська;
- в) Бреттон-Вудська;
- г) немає правильної відповіді.

29. Основним завданням світової валютної системи є:

- а) стабілізація валютно-обмінних операцій;
- б) зростання міжнародної торгівлі;
- в) сприяння міжнародному валютному співробітництву;
- г) всі відповіді вірні.

30. Країни члени ЄС використовують валютну систему :

- а) систему «золотого стандарту»;
- б) Європейську;
- в) Бреттон-Вудську;
- г) Ямайську.

31. Європейська валютна система базується на:

- а) використанні спеціальної європейської валютної одиниці;
- б) механізмі кредитування;
- в) механізмі валютних курсів та інтервенції;
- г) всі відповіді вірні.

32. До появи євро спеціальною європейською розрахунковою одиницею була:

- а) ЕКЮ;
- б) СПЗ;
- в) золото;
- г) долар.

33. Механізми валютних курсів та інтервенції базується на:

- а) системі плаваючих курсів;
- б) двосторонніх центральних курсів;
- в) системі фіксованих курсів;
- г) використанні змішаних курсів.

34. Розрізняють валютні ринки:

- а) відкриті та закриті;
- б) комерційні та світові;
- в) міжбанківські та біржові;
- г) національні та міжнародні.

35. Розрізняють такі види валютних угод:

- а) двосторонні та багатосторонні;
- б) відкриті та приховані;
- в) своп та спот;
- г) касові та строкові.

36. Касові валютні операції зазвичай здійснюють на умовах:

- а) спот;
- б) своп;
- в) передплати ;
- г) післяплати.

37. Ф'ючерсні операції це різновид угод:

- а) касових;
- б) опціонних;
- в) строкових;
- г) готівкових.

38. Сукупність економічних, правових та організаційних заходів і фірм, які здійснюються державними органи, банківськими та фінансовими установами та іншими установами в галузі валютних відносин – це:

- а) зовнішня політика;
- б) валютні ринки;
- в) валютна інтервенція;
- г) валютна політика.

39; Валютна інтервенція - це :

- а) форма впливу центрального банку країни на формування курсу національної валюти;
- б) вплив іноземних країн на формування курсу національної валюти;
- в) переплетення економік в сфері валютних відносин;
- г) система заходів, які регламентують операції з національною та іноземною валютою.

40. Де Була запропонована валютна система Бреттонвудська

- а) Німеччина;
- б) США;
- в) Японія.

41. Значення цієї системи полягає в тому, що це

- а) валютний фонд у своєму кошику резервних валют замінив німецьку марку;
- б) позбавлення долара статусу міжнародної (резервної) валюти;
- в) була перша міжнародна валютна система, яка базувалася на міждержавній угоді.

42. Бреттонвудська система базувалася на золотовалютному стандарті, але фактично це був...

- а) безготівковий;
- б) золотодоларовий;
- в) немає правильної відповіді.

43. Скільки принципів Бреттонвудської системи ?

- а) 5;
- б) 2;
- в) 3.

44. Яка країна в 1971 році припинили конвертацію долару в золото;

- а) Німеччина;
- б) США;
- в) Японія.

45. Бреттонвудська валютна система функціонувала до середини 70-х років ХХ ст. і відіграла суттєву роль у...

- а) поглибленні міжнародного поділу праці;
- б) інтернаціоналізації виробництва;
- в) інтенсивному розвитку зовнішньоекономічних зв'язків;
- г) всі відповіді правильні.

46. Бреттонвудська валютна система як система золотого стандарту базувалася на принципі фіксованих валютних курсів, що мало суттєве значення для розвитку...

- а) зовнішньої торгівлі;
- б) внутрішньої торгівлі;
- в) вільної торгівлі.

47. Важливою нормою Бреттонвудської системи була заборона вільної купівлі-продажу...

- а) міді;
- б) срібла;
- в) золота.

48. Коли була заснована Бреттонвудська система на валютно-фінансовій конференції ООН ?

- а) в червні 1942 р;
- б) в липні 1944 р;
- в) в серпні 1946 р.

49. Представники скількох країн світу підписали «Заключний акт», складовими елементами якого були статuti Міжнародного валютного фонду

(МВФ), Міжнародного банку реконструкції і розвитку (МЕТР), що визначили основні риси нової світової валютної системи?

- а) 30;
- б) 52;
- в) 44.

50. Як працювала Бреттонвудська валютна система майже трьох десятиліть?

- а) ефективно;
- б) неефективно.

51. Курсове співвідношення валют і їхня конвертованість стали здійснюватися на основі фіксованих валютних паритетів, виражених у...

- а) євро;
- б) гривнях;
- в) доларах.

52. Для дотримання меж коливань курсів валют центральні банки були зобов'язані проводити валютну інтервенцію в...

- а) євро;
- б) гривнях;
- в) доларах.

53. Яка організація надає кредити в іноземній валюті для покриття дефіциту платіжних балансів із метою підтримки нестабільних валют, здійснює контроль за дотриманням країнами-членами принципів світової валютної системи, забезпечує валютне співробітництво країн?

- а) СПЗ;
- б) МВФ;
- в) ООН.

54. Специфіка доларового стандарту в рамках Бреттонвудської системи полягала в зберіганні зв'язку долара з...

- а) сріблом;
- б) золотом.

55. Як змінився курс національних валют стосовно долара, тому що відповідно до Бреттонвудської угоди були установлені фіксовані валютні курси до американської валюти, а деякі валюти не мали золотих паритетів?

- а) знизився;
- б) підвищився;
- в) не змінився.

56. Підвищення курсу вартості національної валюти відносно іноземних чи міжнародних валют- це:

- а) девальвація;
- б) ревальвація.

57. Офіційне зменшення золотого вмісту грошової одиниці чи зниження курсу національної валюти щодо золота, срібла, певної іноземної валюти- це:

- а) девальвація;
- б) ревальвація.

58. Договірно-правова форма організації валютних відносин між усіма чи переважною більшістю країн світу – це:

- а) світова валютна система;
- б) валютна система;
- в) міжнародна валютна система.

59. Який курс на певний термін (від місяця до кількох років) устанавлюється як незмінний, незалежний від поточних змін у попиті та пропозиції валюти?

- а) валютний курс;
- б) фіксований курс валюти;
- в) міжнародний валютний курс.

60. Девальвація – це:

- а) сукупність форм і методів, що використовуються при встановленні валютного курсу, тобто, режим встановлення курсу обміну валют;
- б) політика спрямована на стимулювання припливу капіталу в державу;
- в) зниження курсу національної валюти спрямоване на стимулювання експорту (за наявності конкурентоспроможних товарі і стримування імпорту товарів);
- г) обмеження експорту капіталу та стимулювання його припливу.

61. Підвищення офіційного курсу національної валюти по відношенню до інших валют – це:

- а) девальвація;
- б) ревальвація;
- в) валютна інтервенція;
- г) валютна блокада.

62. Залежно від цілей і форм, валютна політика поділяється на:

- а) структурну і поточну;
- б) дефляційну і дисконтну;
- в) девізну і валютно-курсову;
- г) рестрикційну і експансіоністську.

63. Сукупність заходів, спрямованих на щоденне, оперативне регулювання валютного курсу, валютних операцій, діяльність валютного ринку та ринку золота, це:

- а) девізна валютна політика;
- б) довгострокова валютна політика;
- в) поточна валютна політика;
- г) дисконтна валютна політика.

64. Сукупність економічних, правових та організаційних заходів та форм, що використовують державні установи, центральні банки, міжнародні валютно-кредитні організації та фінансові установи, це:

- а) валютне регулювання;
- б) валютний контроль;
- в) валютна політика;
- г) валютна інтервенція.

65. Диверсифікація валютних резервів є інструментом:

- а) дисконтної валютної політики;
- б) девізної валютної політики;
- в) структурної валютної політики.

66. Заходами валютної блокади є:

- а) блокування рахунків, кредитна блокада та валютні обмеження;
- б) квотування, ліцензування;
- в) валютні обмеження і диверсифікація валютних резервів;
- г) блокування і дисконтування.

67. Сукупність примусових валютних заходів, які використовуються одними державами по відношенню до інших з метою добитися виконання тих чи інших вимог – це:

- а) валютна блокада;
- б) валютна інтервенція;
- в) демпінг валюти;
- г) диверсифікація валютних резервів.

68. Валютні обмеження – це:

- а) сукупність заходів, спрямованих на забезпечення виконання встановлених державою законів, норм і правил проведення валютних операцій;
- б) сукупність регулятивних заходів центрального банку щодо оперативного повсякденного впливу на динаміку обмінного курсу, кон'юнктуру валютного ринку, обсяги валютних операцій у країні;
- в) система нормативних правил, встановлених законодавчим або адміністративним чином і спрямованих на обмеження валютних операцій;
- г) одна з форм грошово-кредитної політики нац. банків, яка спрямована на регулювання економіки країни, через збільшення або зменшення відсоткових

ставок з метою впливу на попит і пропозицію позикового капіталу, темпи інфляції, стан платіжного балансу країни і валютного курсу.

69. До специфічних завдань валютної політики не належить:

а) оперативне регулювання сальдо платіжного балансу для своєчасного погашення зовнішньої заборгованості;

б) лібералізація або обмеження можливостей суб'єктів господарювання у здійсненні валютних операцій залежно від загальних цілей економічної політики;

в) забезпечення стабільного функціонування внутрішнього валютного ринку країни і недопущення кризових та спекулятивних явищ;

г) забезпечення стійкого економічного зростання.

70. Втручання держави через центральний банк в операції на валютному ринку з метою впливу на курс національної валюти шляхом продажу чи купівлі іноземної валюти – це:

а) ревальвація валюти;

б) девальвація валюти;

в) валютна інтервенція;

г) експансія.

71. До інструментів валютного регулювання не належить:

а) експортний податок;

б) ревальвація валюти;

в) девальвація валюти;

г) валютна інтервенція.

72. Сукупність довгострокових заходів, спрямованих на здійснення структурних змін у міжнародному валютному механізмі, що реалізується через участь держави в міжнародних угодах і впливає на поточну валютну політику – це:

а) структурна валютна політика;

б) поточна валютна політика;

в) антидемпінгове регулювання;

г) технічні бар'єри.

73. Формами валютної політики є:

а) митний контроль і транзитні операції;

б) валютне регулювання і валютний контроль;

в) митний контроль і митне регулювання.

74. Залежно від виду використовуваних державою інструментів валютне регулювання може бути:

а) прямим або опосередкованим;

- б) національним і міжнародним;
- в) опосередкованим і міжнародним;
- г) прямим і національним.

75. Сукупність заходів, спрямованих на забезпечення виконання встановлених державою законів, норм і правил проведення валютних операцій – це:

- а) валютний контроль;
- б) валютне регулювання;
- в) валютна політика;
- г) зовнішня торгівля.

76. До причин виникнення девальвації не належить :

- а) низький рівень здобуття освіти у сільській місцевості;
- б) нерівномірність розвитку інфляції;
- в) нестабільність платіжних балансів і світової економіки в цілому.

77. За якою ознакою валютне регулювання поділяється на пряме і опосередковане:

- а) залежно від виду використовуваних державою інструментів;
- б) за типом власності;
- в) за часовою ознакою.

78. Євровалюта – це:

- а) іноземні валюти, в яких банки здійснюють безготівкові операції за межами країн–емітентів цих валют;
- б) міжнародні платіжні засоби, які використовуються МВФ для безготівкових міжнародних розрахунків через записи на спеціальних рахунках та як розрахункова одиниця МВФ;
- в) регіональна розрахункова одиниця, яку було введено в 1979 р. у межах Європейської валютної системи та яка пізніше стала розрахунковою одиницею Європейського валютного союзу;
- г) немає правильної відповіді.

79. До валютних цінностей належить:

- а) валюта України;
- б) платіжні документи та інші цінні папери;
- в) іноземна валюта;
- г) усі відповіді правильні.

80. До неторгових операцій належить:

- а) інкасо іноземної валюти та платіжних документів у іноземній валюті;
- б) форфейтингові;
- в) купівля (оплата) дорожніх чеків іноземних банків;
- г) правильні відповіді а і в.

81. Іноземні облигації – це:

- а) цінні папери, випущені нерезидентом у національному фінансовому центрі в національній валюті;
- б) міжнародні платіжні засоби, які використовуються МВФ для безготівкових міжнародних розрахунків через записи на спеціальних рахунках та як розрахункова одиниця МВФ;
- в) іноземні валюти, в яких банки здійснюють безготівкові операції за межами країн–емітентів цих валют;
- г) немає правильної відповіді.

82. Єврооблігаціями називаються:

- а) боргові зобов'язання, що випускаються позичальником для отримання довгострокової позики на євrorинку;
- б) цінні папери, випущені нерезидентом у національному фінансовому центрі в національній валюті;
- в) іноземні валюти, в яких банки здійснюють безготівкові операції за межами країн–емітентів цих валют;
- г) немає правильної відповіді.

83. Валютний ринок – це:

- а) офіційні центри, де здійснюється купівля-продаж іноземних валют за національну, за курсом, що складається на базі попиту та пропозиції;
- б) сфера економічних відносин, що виникають за здійснення операцій купівлі-продажу іноземної валюти, а також операцій з руху капіталу іноземних інвесторів;
- в) сукупна сітка сучасних засобів зв'язку, що з'єднують національні та іноземні банки й брокерські фірми;
- г) сукупність банків, брокерських фірм, корпорацій, особливо ТНК;
- д) усі відповіді правильні.

84. До інструментів валютного ринку належить:

- а) банківський вексель;
- б) депозитний рахунок;
- в) готівка;
- г) усі відповіді правильні.

85. До неторгових операцій належить:

- а) інкасо іноземної валюти та платіжних документів у іноземній валюті;
- б) форфейтингові;
- в) купівля (оплата) дорожніх чеків іноземних банків;
- г) правильні відповіді а і б;
- д) правильні відповіді а і в.

86. Ф'ючерсні валютні операції – це:

а) строкові біржові угоди купівлі-продажу валюти, золота, фінансових та кредитних інструментів за фіксованою в момент укладання контракту ціною, з виконанням операції через певний проміжок часу (більше трьох днів і до двох-трьох років);

б) обов'язкова для виконання угода між банками про купівлю чи продаж у певний день у майбутньому визначеної суми іноземної валюти (при цьому валюта, сума, обмінний курс і дата платежу фіксуються в момент укладання угоди);

в) угода, що дає право (для покупця) і зобов'язання (для продавця) купити або продати певну кількість однієї валюти в обмін на іншу за фіксованим у момент укладання угоди курсом у визначений момент у майбутньому;

г) немає правильної відповіді.

87. Існують наступні стилі опціонів:

а) європейський;

б) азійський;

в) американський;

г) вірні відповіді а і в;

д) всі відповіді правильні;

88. Валютна система – це:

а) форма організації та регулювання валютних відносин, закріплена національним законодавством чи міжнародними угодами;

б) форма організації грошових відносин між усіма суб'єктами відтворювального процесу з розподілу та перерозподілу сукупного суспільного продукту;

в) сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного та адміністративно-територіального устроїв і врегульована нормами права;

г) немає правильної відповіді.

89. Елементами світової та регіональних валютних систем є:

а) назви міжнародних платіжних засобів;

б) режим обміну валют (валютні паритети, валютні курси, умови конвертації валюти);

в) механізм забезпечення валютно-платіжними засобами міжнародних потреб обігу товарів і послуг;

г) режим міжнародних валютних ринків;

д) усі відповіді правильні.

90. Основними інструментами політики ЄЦБ є:

а) таргетування;

б) установлення меж коливань основних процентних ставок, зокрема для їхнього зближення по всій зоні ЄВРО;

в) операції на відкритому ринку;

- г) установлення мінімальних резервних умов для банків;
- д) усі відповіді правильні.

91. Багатофакторність валютного курсу відображає:

- а) зв'язок валютного курсу з іншими економічними категоріями: вартістю, ціною, грошима, процентом, платіжним балансом і т. д;
- б) співвідношення грошових одиниць різних країн за їхнім металевим вмістом;
- в) співвідношення між двома валютами, яке встановлюється в законодавчому порядку;
- г) немає правильної відповіді.

92. Валютна система являє собою:

- а) розгалужену систему механізмів, функціонування яких має забезпечувати купівлю й продаж національних грошових одиниць та іноземних валют з метою їх використання для обслуговування міжнародних платежів;
- б) державно-правову форму організації валютних відносин у міжнародній економіці;
- в) здатність національної валюти вільно обмінюватися на валюти інших країн за діючими курсами.

93. У процесі еволюції світової валютної системи історично першою була:

- а) Ямайська валютна система;
- б) система Золотого стандарту;
- в) Бреттон-Вудська валютна система.

94. Сучасною світовою валютною системою є:

- а) Ямайська валютна система;
- б) система Золотого стандарту;
- в) Бреттон-Вудська валютна система.

95. Для системи Золотого стандарту не є характерним:

- а) фіксація золотого вмісту національних валют;
- б) заборона вільної приватної купівлі-продажу золота;
- в) безпосередня конвертованість національної валюти в золото;
- г) наявність фіксованих валютних курсів.

96. Для Бреттон-Вудської системи не є характерним:

- а) використання принципу фіксованих валютних курсів;
- б) повна демонетизація золота у сфері валютних відносин;
- в) використання плаваючих курсів;
- г) перетворення СДР у головний резервний актив і міжнародний засіб розрахунків і платежів.

97. Євро повністю замінило національні валюти держав Європейського валютного союзу з:

- а) 01.01.1999;
- б) 01.04.2000;
- в) 01.08.2001;
- г) 01.06.2002.

98. Золотий стандарт – це:

- а) співвідношення, за якими валюта однієї країни обмінюється на валюту іншої;
- б) це грошова система, у якій головним видом грошей є золоті монети;
- в) це класична форма золотого стандарту, за якого золото виконувало всі функції грошей.

99. Уперше золотий стандарт закріпився в:

- а) Англія;
- б) Франція;
- в) Італія.

100. Вкажіть особливості золотого стандарту:

- а) золотий зміст кожної грошової одиниці був встановлений законом і підтримувався незмінним;
- б) золото вільно переміщалося між країнами, де був закріплений золотий стандарт;
- в) існувала вільна взаємна оборотність валют;
- г) всі відповіді вірні.

101. Валютні курси – це

- а) співвідношення, за якими валюта однієї країни обмінюється на валюту іншої, коливалися дуже невизначено, у межах так званих золотих крапок 1%;
- б) випуск в обіг нових грошових знаків;
- в) система, при якій центральні банки багатьох країн обмінювали свої банкноти не на золото, а на валюту.

102. Відхилення в межах 1%:

- а) витрати на пересилання золота;
- б) пеня;
- в) витрати для робітників.

103. Золотомонетний стандарт – це:

- а) це грошова система, у якій головним видом грошей є золоті монети, а всі інші види грошей можуть розмінюватися на них за твердим курсом;
- б) це класична форма золотого стандарту, за якого золото виконувало всі функції грошей, а в обігу перебували як золоті монети так і банкноти вільно розмінні на золото;

в) процес, при якому центральні банки обмінювали банкноти тільки на золоті злитки стандартної ваги (близько 12,5 кг).

104. В епоху золотомонетного стандарту золотий вміст доллара дорівнював:

- а) 0,29 г;
- б) 1,5 г;
- в) 0,35 г.

105. Чи правильне твердження : Конвертування валюти – це її здатність до вільного обміну на інші валюти за визначеним курсом?

- а) так;
- б) ні.

106. Що було основою валютних курсів при золотомонетному стандарті

- а) валюта;
- б) золотий паритет;
- в) курс долара.

107. Завдяки якій системі золотомонетний стандарт забезпечував відносну стабільність вартості грошей при гнучкому забезпеченні динамічно зростаючих потреб обігу в засобах платежу :

- а) система збільшення золотого запасу;
- б) система депозитної форми грошей;
- в) система відкритого карбування монет.

108. Стабільність національних грошових одиниць та валютних курсів сприяла:

- а) розвитку вільного ринку;
- б) зростанню обсягів виробництва;
- в) всі твердження правильні.

109. Чи правильне твердження: Емісія грошей – випуск в обіг нових грошових знаків?

- а) так;
- б) ні.

110. З метою зменшення маси золотих монет в обігу широко емітувалися:

- а) паперові банківські білети;
- б) міжнародна валюта;
- в) всі відповіді вірні.

111. Що спричинило зростання в обігу грошової маси?

- а) зростання бюджетних дефіцитів;
- б) покриття позиками;

- в) емісія грошей;
- г) всі відповіді вірні.

112. Яка країна після Першої світової війни зберегла золотомонетний стандарт ?

- а) Англія;
- б) США;
- в) Франція.

113. Депозит – це

- а) тимчасово вільний грошовий капітал на поточному рахунку клієнта в банку;
- б) співвідношення валют різних країн, вимірюване співвідношенням їхнього золотого вмісту;
- в) це грошова система, у якій головним видом грошей є золоті монети, а всі інші види грошей можуть розмінюватися на них за твердим курсом.

114. В яких роках проводилися грошові реформи у країнах Європи із метою підтримання національних валют ?

- а) 1934–1939 рр;
- б) 1914–1918 рр;
- в) 1924–1929 рр.

115. Чи правильне твердження: Золотозлитковий стандарт – процес, при якому центральні банки обмінювали банкноти тільки на золоті злитки стандартної ваги (близько 12,5 кг)?

- а) так;
- б) ні.

116. Що таке інфляція ?

- а) надмірне, проти потреб товарообігу, збільшення кількості паперових грошей з наступним їх швидким знеціненням;
- б) випуск в обіг нових грошових знаків;
- в) співвідношення валют різних країн, вимірюване співвідношенням їхнього золотого вмісту.

117. Золотодевізний стандарт – це:

- а) класична форма золотого стандарту, за якого золото виконувало всі функції грошей, а в обігу перебували як золоті монети так і банкноти вільно розмінні на золото;
- б) система, при якій центральні банки багатьох країн обмінювали свої банкноти не на золото, а на валюту, що вважалася розмінною на золото;
- в) грошова система, у якій головним видом грошей є золоті монети, а всі інші види грошей можуть розмінюватися на них за твердим курсом.

Задача 1.

Розв'язати задачу за таких умов: Американська компанія експортувала обладнання в Ірландію за ціною 10 тис. євро. Валютний курс складав 1 євро = 1,1 дол. США. Затрати на виробництво обладнання склали 9 тис. дол. США. Як зміниться прибуток експортерів в доларах при підвищенні курсу долара на 20%?

Задача 2.

Припустимо, що в країнах А та В прийнятий «золотий стандарт». Одиниця валюти країни А дорівнює 1/20 унції золота (1 унція=28,3г), а одиниця валюти країни В дорівнює 1/10 унції золота. Скільки коштує одиниця валюти А у валюті В; скільки коштує одиниця валюти В у валюті А.

Задача 3.

Визначте: рівноважний валютний курс гривні; рівноважний валютний курс\$. Яка кількість \$ та гривень буде куплена на валютному ринку?

Таблиця 2.12

Вихідні дані

Ціна гривні(в дол.США)	Обсяг попиту на гривні (млн.)	Обсяг пропозиції гривень (млн.)
0.0345	300	400
0.0351	320	370
0.0357	330	330
0.0363	360	310
0.0369	380	280

Задача 4.

Розрахуйте величину курсу гривні (UAH) до американського долара (USD) за прямим і зворотнім котируваннями, використовуючи принцип паритету купівельної спроможності (ПКС), якщо стандартний набір споживчих благ в США коштує 2000 доларів, а в Україні – 11000 гривень. Поточний курс долара – 28,5грн/за долар.

Задача 5.

Розрахуйте номінальні й реальні курси долара США і гривні України за прямим і зворотнім котируванням, якщо офіційно за 8550 гривень можна отримати 300 долари, а приріст цін в Україні та США склав відповідно 20% і 7%.

Задача 6.

Припустимо, що в країнах А та В прийнятий «золотий стандарт». Одиниця валюти країни А дорівнює 1/20 унції золота (1унція = 28,3г), а одиниця валюти країни В дорівнює 1/10 унції золота.

Скільки коштує одиниця валюти А у валюті В; скільки коштує одиниця валюти В у валюті А.

Задача 7.

В деякому році в Франції ВВП збільшився на 4%, а темп зростання грошової маси знизився до 2%. В тому ж році в США темп зростання ВВП становив 5%, а обсяг грошової маси виріс на 3%. Як це вплине на курс євро по відношенню до долара США?

Задача 8.

Виконати розрахунок форвардного курсу USD/UAN на 1 місяць, за умови, що на ринку-спот котируються:

USD/UAN 5, 3306 – 5,3309,

USD 1 m 5,5 – 6 % p.a,

UAN 1 m 15 – 16 % p.a.

Задача 9.

Відповідно до раніше затвердженої форвардної угоди, клієнт мусив придбати 150 тис. фунтів за долари США відповідно до курсу 1,5888 аби мати змогу здійснити оплату його постачальнику з Великої Британії, але, даний контракт на поставку товару був розірваний. Залежно від умов форвардного контракту, його не можна анулювати. Тобто, за допомогою спот-ринку дана угода має бути закритою. На даний термін «спот» курс складає 1,5850-1,5870 (клієнт має купити заданий обсяг валюти відповідно до курсу 1,5850 і продати за 1,5870).

Задача 10.

У таблиці наведено дані про попит на гривні і їх пропозицію.

Таблиця 2.13

Вихідні дані

Ціна гривні в доларах	Обсяг попиту на гривні, млн	Обсяг пропозиції гривень, млн
0,15	500	400
0,17	470	420
0,19	440	440
0,21	410	460
0,23	380	480

Визначте:

- а) рівноважний валютний курс гривні;
- б) рівноважний валютний курс долара;
- в) яку кількість доларів буде куплено на валютному ринку;
- г) яку кількість гривень буде куплено на валютному ринку.

ТЕМА 6. МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ

Ключові терміни:

Міжнародні розрахунки - являють собою систему організації та регулювання платежів у сфері міжнародних відносин.

Фінансові корпорації - це банки, фінансові компанії, що здійснюють посередництво або надають допоміжні фінансові послуги.

Інкасо - це форма розрахунку за угодою, яка полягає в тому, що експортер доручає своєму банку одержати від імпортера певну суму валюти при передачі останньому відповідних товарних документів.

Банківський переказ - є розрахунковою банківською операцією, яка здійснюється через подання телеграфного, поштового або електронного доручення одного банку іншому.

Авансові розрахунки - це форма розрахунку, за якою оплата товарів імпортером здійснюється до відвантаження, а інколи навіть до виробництва товару.

Розрахунки з відкритим рахунком - зводяться до періодичних платежів імпортера експортеру після одержання товару.

Валютний кліринг - це угода між керівництвом двох і більше країн про обов'язковий взаємний залік міжнародних вимог і зобов'язань.

Чеки – спеціальні документи, які містять письмове розпорядження банку видати вказану суму грошей особі, яка підписала чек.

Вексель – боргове зобов'язання однієї особи сплатити вказану суму іншій особі.

«Уніфіковані правила та звичай акредитивів» – правила, які регламентують міжнародні рахунки.

Акредитив – розрахунковий або грошовий документ, який містить доручення імпортера його банкові (банку-емітенту) сплатити певну суму коштів експортерів (бенефіціарів), на користь якого відкрито акредитив, за умови що експортер надасть відповідно до вимог акредитива документи у встановлений термін;

Акредитив документарний (товарний) – акредитив для розрахунків за товари та послуги, згідно з яким банк зобов'язується виплатити відповідно до інструкцій покупця певну суму коштів продавцеві після пред'явлення товаророзпорядчих документів.

Документарні акредитиви – платежі за якими здійснюються після подання до банку комерційних документів: рахунку фактури, транспортних і страхових документів, сертифікатів тощо.

Акредитив грошовий (циркулярний або фінансовий) — іменний документ, виданий банком особі, яка, внівши певну суму, має намір отримати її в іншому місці впродовж певного часу;

Авізуючий банк — банк, який за проханням банку-емітента повідомляє бенефіціара про відкриття акредитива на певних умовах;

Покриття за акредитивом — це сума грошових коштів, які надаються банком-емітентом виконуючому банку при відкритті акредитива для здійснення виплат за акредитивом;

Відшкодування за акредитивом — це сума грошових коштів, які надаються банком-емітентом виконуючому банку як компенсація коштів, уже сплачених бенефіціару за акредитивом;

Покритий акредитив — акредитив, при відкритті якого банк (банк-емітент, який відкриває акредитив) перераховує власні кошти платника або наданий йому кредит у розпорядження виконуючого банку;

Непокритий акредитив — акредитив, оплата за яким гарантована банком без попереднього депонування коштів платника;

Відкличний акредитив — акредитив, що може бути змінений або анульований банком-емітентом без попередньої згоди постачальника товарів та послуг;

Відкличний непідтверджений акредитив — банк-кореспондент лише авізує бенефіціару відкриття акредитиву. У цьому випадку він не бере ніякого зобов'язання платежу і, таким чином, не зобов'язаний його здійснювати на основі документів, що пред'явлені бенефіціаром.

Безвідкличний акредитив — дає бенефіціару високий ступінь впевненості, що його поставки або послуги будуть оплачені, щойно він виконає умови акредитива, який у випадку, коли пред'явлені всі документи і дотримані всі його умови, складає тверде зобов'язання платежу банку-емітента).

Безвідкличний підтверджений акредитив — якщо банк-кореспондент підтверджує бенефіціару акредитив, то цим самим він зобов'язується здійснити платіж за документами, що відповідають акредитиву і подані вчасно.

Покриті акредитиви — акредитиви, при відкритті яких банк-емітент заздалегідь надає в розпорядження виконуючого банку валютні кошти (покриття) у сумі акредитиву на термін дії зобов'язань банку-емітента з умовою можливості їх використання для виплат по акредитиву.

Виконуючий банк — банк, який наведено в акредитиві як платника бенефіціару (експортеру) певної суми коштів проти документів передбачених акредитивом.

Банк-емітент — банк, який відкриває акредитив.

Банківський переказ — це доручення банку своєму банку-кореспонденту на виплату певної суми грошей за розпорядженням і за рахунок переказодавця іноземному одержувачу (бенефіціару) чи іншому суб'єкту із зазначенням способу відшкодування банку-платнику виплаченої ним суми.

SWIFT — це міжнародна міжбанківська організація фінансових розрахунків за допомогою телексу.

Кліринг – отримання, звірка та поточне оновлення інформації, підготовка бухгалтерських та облікових документів, необхідних для виконання угод щодо цінних паперів, визначення взаємних зобов'язань, що передбачає взаємозалік, забезпечення та гарантування розрахунків за угодами щодо цінних паперів.

Банківська система – сукупність різних видів національних банків і кредитних установ, що діють в рамках загального грошово-кредитного механізму. Включає Центральний банк, мережу комерційних банків і інших кредитно-розрахункових центрів. Центральний банк проводить державну емісійну і валютну політику, і є ядром резервної системи банківських операцій.

PayPal (укр. ПейПал) – міжнародна електронна платіжна система. Це найпоширеніший у світі спосіб розрахунків в Інтернеті. Нині PayPal використовують понад 230 мільйонів людей у 190 країнах світу. PayPal виступає посередником між продавцем і покупцем, забезпечуючи надійність оплати платіжними картками VISA, MasterCard, American Express та інших платіжних систем.

Контрольні запитання:

1. Що являють собою міжнародні розрахунки?
2. Хто є суб'єктами міжнародних розрахунків?
3. Які є види акредитивних розрахунків?
4. Визначте основні форми міжнародних розрахунків.
5. Які фактори впливають на вибір форми міжнародних розрахунків?
6. Що передбачає акредитив для імпортера та експортера ?
7. Що таке акредитив і які він має види?
8. Перерахувати обов'язкові реквізити договору про акредитив.
9. Назвати відмінності між відкличним і безвідкличним видом акредитиву.
10. Який строк дії акредитиву?
11. Дати визначення поняттям «беніфіціар» та «заявник акредитиву».
12. Якими способами може надаватися покриття акредитиву?
13. Як регламентується використання акредитивів?
14. Який найпопулярніший метод переказу коштів в Україні?
15. Які переваги банківських переказів?
16. Які банківські системи ви знаєте та які є найбільш розповсюджені для міжнародних переказів?

Тести для самоконтролю:

1. Зазначте неіснуючий спосіб платежу:
  - а) готівкою;
  - б) авансовий;
  - в) вексель;
  - г) акредитив.

2. Зазначте форму розрахунків, що не існує у міжнародній торгівлі:

- а) інкасо;
- б) акредитив;
- в) банківський переказ;
- г) тратта.

3. Авансовий платіж передбачає:

а) виплату імпортером суми, встановленої в контракті, після передачі товаросупроводжувальних документів та самого товару в розпорядження покупця;

б) виплату імпортером суми, встановленої в контракті, з передачею товаросупроводжувальних документів та самого товару в розпорядження покупця через обумовлений строк;

в) виплату імпортером суми, встановленої в контракті, до передачі товаросупроводжувальних документів і самого товару в розпорядження покупця.

4. Товарна форма авансу передбачає:

а) надання імпортером сировини, комплектувальних, необхідних для виконання замовлення;

б) сплату покупцем узгодженої за контрактом суми до відвантаження товару, ця сума визначається у відсотках до вартості контракту (іноді 100 % суми контракту);

в) обидві відповіді правильні.

5. У разі великих обсягів взаємних поставок експортерам та імпортерам доцільно використовувати таку форму розрахунків, як:

- а) авансовий платіж;
- б) платіж на відкритий рахунок;
- в) документарне інкасо.

6. Джерелом регулювання зовнішньоекономічних відносин двох контрагентів є:

- а) міжнародні торгівельні угоди, протоколи про взаємні постачання;
- б) класифікатор іноземних валют;
- в) митна декларація та Інкотермс.

7. Які з названих форм міжнародних розрахунків належать до недокументарних:

- а) авансовий платіж;
- б) чек;
- в) акредитив;
- г) вексель.

8. Банківський переказ є:

а) просте доручення банку своєму банку-кореспонденту сплатити відповідну суму грошей на прохання і за рахунок переказника іноземному отримувачу (бенефіціару) із зазначенням способу відшкодування банку-платнику сплаченої ним суми;

б) розрахункова банківська операція, яка полягає у пересиланні платіжного доручення експортера до імпортера;

в) виконання банком отриманих від клієнта-векседавця прийняти вексель до сплати та здійснити його сплату за рахунок поручителя.

9. У міжнародній практиці використовують такі види чеків:

а) гарантований, доміцільований;

б) ордерний, іменний, на пред'явника;

в) відзивний, револьверний, покритий.

10. Ордерний чек – це:

а) чек, виписаний на користь певної особи, який не може бути переданий за допомогою звичайного індосаменту;

б) чек, виписаний на користь певної особи чи за її наказом, який передається за допомогою індосаменту;

в) чек, виписаний на пред'явника, який може бути передано іншій особі.

11. Індосамент виконує такі функції:

а) переказу – індосамент передає всі права з векслю та на сам вексель індосанту;

б) ідентифікації – тримач векселя є його власником;

в) відповідальності та гарантії – кожний індосант несе відповідальність за оплату векселя;

г) усі відповіді правильні.

12. Бенефіціар у вексельній угоді – це:

а) векседавець – особа, яка виписує вексель і дає наказ про його оплату;

б) платник за векселем – особа, якій адресований наказ про оплату векселя;

в) одержувач грошей за векселем – особа, яка пред'являє вексель до оплати й отримує гроші за векселем.

13. Електронна комунікаційна система, яка використовується для обміну стандартизованими повідомленнями банкам різних країн – це:

а) Система електронних платежів НБУ;

б) Система переказу грошових коштів і цінних паперів Федеральної резервної системи США Fedwire;

в) Співробітництво всесвітніх міжбанківських фінансових телекомунікацій SWIFT;

г) Автоматизована система клірингових розрахунків CHAPS.

14. Грошові кошти, переказані в Україну із-за кордону на користь фізичних осіб, можуть бути виплачені їм:

- а) в іноземній валюті, в якій здійснено переказ;
- б) тільки в іноземній валюті 1-ї групи Класифікатора іноземних валют Національного банку;
- в) тільки в національній грошовій одиниці України;
- г) за бажанням фізичної особи

15. Система грошових переказів Western Union – це:

- а) система, в якій грошові перекази є переказами до запитання, їх можна отримати відразу після відправлення;
- б) система, яка поєднує технології переказів через кореспондентські рахунки між банками різних країн та сплату фізичним особам через поштові відділення в країні отримувача коштів;
- в) система міжбанківських переказів.

16. Розрахунок за відкритим рахунком:

- а) передбачає надання експортером імпортеру товаророзпорядчих документів, минаючи банк, зарахування відповідної суми платежу на відкритий рахунок в обумовлений строк;
- б) передбачає проходження документів через обслуговуючі банки, використовують контрагенти, які бажають знизити ризик не виконання умов контракту з боку контрагенту;
- в) передбачає виплату заборгованості за отримані товари, послуги через визначений у векселі строк.

17. Корпоративні платіжні картки:

- а) видаються банками окремим клієнтам на основі договору;
- б) видаються банками організації для здійснення платіжних операцій з її співробітниками;
- в) видаються банками власникам поточних рахунків у банку для ідентифікації чекодавця і гарантії платежу за чеком.

18. Вексельна порука, в силу якої особа, яка здійснила її, переймає на себе відповідальність за виконання зобов'язання будь-якою зобов'язаною за векселем особою акцептантом, векселедавцем, індосантом:

- а) акцепт;
- б) аваль;
- в) індосамент.

19. Суб'єкт, який випускає в обіг гроші, цінні папери, документи – це:

- а) резидент;
- б) емітент;
- в) трасант;

г) акцептант.

20. Особа, якій адресується наказ про виплату векселя – це:

- а) дилер;
- б) трасат;
- в) індосант;
- г) бенефіціар.

21. Акредитив – це...

- а) розрахунковий документ, що містить вимогу постачальника та доручення платника;
- б) розрахунковий документ, що містить доручення чекодавця банкові здійснити платіж;
- в) документ, що містить зобов'язання банку-емітента з доручення клієнта виконати платіж на користь бенефіціара;
- г) письмове зобов'язання, яке дає право його власникові вимагати сплати відповідної суми у відповідний термін;
- д) усі відповіді правильні.

22. Непокритий акредитив – це акредитив...

- а) який не може бути змінений або анульований без згоди постачальника, для котрого він був відкритий;
- б) який може бути анульований банком-емітентом без попередньої згоди постачальника;
- в) за яким платежі постачальникові гарантує банк;
- г) немає правильної відповіді.

23. Якщо покупець (платник) задалегідь депонує кошти для розрахунку з постачальником, тоді такий акредитив слід вважати...

- а) безвідзивним;
- б) непокритим;
- в) акцептованим;
- г) покритим.
- д) немає правильної відповіді.

24. Зобов'язання банку, видане ним за дорученням клієнта-імпортера, здійснити платіж на користь експортера або забезпечити платіж іншим банком у межах визначених сум та обумовленого терміну – це:

- а) акредитив;
- б) інкасо;
- в) аванс;
- г) відкритий рахунок.

25. Доручення експортера своєму банку одержати від імпортера (платника, боржника) певну суму коштів або підтвердження того, що ця сума буде сплачена в обумовлені терміни – це:

- а) акредитив;
- б) інкасо;
- в) аванс;
- г) відкритий рахунок.

26. Розрахункова банківська операція, що здійснюється через подання телеграфного або поштового платіжного доручення одного банку іншому – це:

- а) простий вексель;
- б) банківський переказ;
- в) акредитив;
- г) інкасо.

27. Зобов'язання однієї особи (векселедавця) здійснити платіж певної суми коштів іншій особі (векселевласнику) у визначений термін у визначеному листі – це:

- а) іменний чек;
- б) ордерний чек;
- в) простий вексель;
- г) банківський переказ.

28. Розпорядження однієї особи іншій сплатити у визначений термін певну суму коштів третій особі – це:

- а) простий вексель;
- б) банківський переказ;
- в) акредитив;
- г) інкасо.

29. Безумовний наказ банку-платнику сплатити власнику документа певну суму – це:

- а) акредитив;
- б) вексель;
- в) інкасо;
- г) чек.

30. Переважна більшість платежів за банківськими переказами здійснюється через систему, що називається:

- а) CEFTA;
- б) SWIFT;
- в) UMC;
- г) GREA.

31. Використання акредитивів для міжнародних розрахунків регламентується документом, що має аббревіатуру:

- а) CEFTA;
- б) SWIFT;
- в) UMC;
- г) GREA.

32. Укажіть правильне визначення терміна «Акредитив»;

- а) форма розрахунку, за якої банк-емітент на доручення свого клієнта повинен здійснити платіж третій особі;
- б) розрахунковий документ з дорученням однієї кредитної установи іншій здійснити оплату за рахунок спеціально задепонованих коштів;
- в) розрахунковий документ, що містить доручення чекодавця банкові стосовно здійснення платежу;
- г) розрахунковий документ, що містить вимогу постачальника та доручення платника;
- д) немає правильної відповіді.

33. Перевідний акредитив – це...

- а) коли платежі постачальнику гарантує банк;
- б) коли передбачається депонування коштів;
- в) коли банк-емітент на доручення свого клієнта повинен виконати платіж третій особі;
- г) немає правильної відповіді.

34. Акредитив - це...

- а) форма розрахунку, за якої банк-емітент на доручення свого клієнта повинен здійснити платіж третій особі;
- б) розрахунковий документ з дорученням однієї кредитної установи іншій здійснити оплату за рахунок спеціально задепонованих коштів;
- в) розрахунковий документ, що містить доручення чекодавця банкові стосовно здійснення платежу;
- г) розрахунковий документ, що містить вимогу постачальника та доручення платника;
- д) немає правильної відповіді.

35. Непокритий акредитив - це акредитив...

- а) який не може бути змінений або анульований без згоди постачальника, для якого він був відкритий;
- б) який може бути анульований банком-емітентом без попередньої згоди з постачальником;
- в) за яким платежі постачальнику гарантує банк;
- г) немає правильної відповіді.

36. Переказний акредитив - це...

- а) коли платежі постачальнику гарантує банк;
- б) коли передбачається депонування коштів;
- в) коли банк-емітент на доручення свого клієнта повинен виконати платіж третій особі;
- г) немає правильної відповіді.

37. Акредитив відзивний - це такий, що його...

- а) можна змінити або анулювати без згоди постачальника;
- б) не можна змінити або анулювати без попереднього погодження з постачальником;
- в) гарантує банк;
- г) немає правильної відповіді.

38. Акредитив безвідзивний це такий, що...

- а) може бути анульований чи змінений, але тільки після згоди продавця, для якого його було відкрито;
- б) для нього попередньо резервуються кошти на окремому рахунку;
- в) може бути анульований чи змінений з ініціативи платника або банку-емітента, але без згоди постачальника;
- г) немає правильної відповіді;

39; Якщо покупець (платник) задалегідь депонує кошти для розрахунку з постачальником, тоді такий акредитив слід вважати...

- а) безвідзивним;
- б) непокритим;
- в) акцептованим;
- г) покритим;
- д) немає правильної відповіді.

40. Акредитив, що не може бути змінений чи анульований без згоди постачальника (бенефіціара) :

- а) покритий;
- б) відкличний;
- в) безвідкличний;
- г) непокритий.

41. Строк дії акредитива в банку-емітенті?

- а) 15 днів з дня відкриття;
- б) 10 днів з дня відкриття;
- в) 17 днів з дня відкриття;
- г) 20 днів з дня відкриття.

42. Списання коштів з рахунку бенефіціара виконуючий банк здійснює на підставі ...

- а) реєстру документів за акредитивом;

- б) журналу акредитивів;
- в) відомості обліку акредитивів;
- г) книзі обліку акредитивів.

43. Скільки примірників документу з обліку акредитивів необхідно?

- а) 2 примірники;
- б) 5 примірників;
- в) 4 примірники;
- г) 1 примірник.

44. Хто має право у разі необхідності продовжити строк дії акредитива на 10 днів, якщо це викликано зміною умов поставки та відвантаження продукції?

- а) беніфіціар;
- б) заявник акредитиву;
- в) банк беніфіціару;
- г) керівник установи банку-емітента.

45. Обов'язковим реквізитом заяви для відкриття акредитиву є:

- а) реєстраційний індекс документа;
- б) вид акредитиву;
- в) гриф затвердження;
- г) позначка про надходження.

46. Акредитиви, що застосовуються найчастіше між банками, які мають кореспондентські відносини:

- а) Авізований;
- б) Грошовий;
- в) Непокриті;
- г) Покриті.

47. Акредитив – це ..

а) частина грошового обігу, що здійснюється як у готівковій формі так і без використання готівки;

б) грошовий документ, за яким одна кредитна установа згідно з заявою клієнта доручає іншій здійснити за рахунок спеціально заброньованих для цього коштів оплату товарно-транспортних документів за відвантажені товари чи надані послуги або виплатити пред'явникові акредитиву певну суму грошей;

в) боргове зобов'язання встановленого зразку, що дає незаперечне право на одержання зазначеної в ньому суми грошей у термін, який указано у векселі;

г) розрахунковий документ, який містить вимогу одержувача безпосередньо до платника сплатити суму грошей і доручення платника банку, який його обслуговує, здійснити переведення встановленої платником суми грошей зі свого рахунка на рахунок одержувача.

48. Бенефіціар – це:

- а) юридична особа, на користь якої відкрито акредитив;
- б) фізична особа, на користь якої відкрито акредитив;
- в) фізична особа, яка відкрила акредитив;
- г) юридична особа, яка відкрила акредитив.

49. Якщо покупець (платник) заздалегідь депонує кошти для розрахунку з постачальником, тоді такий акредитив слід вважати...

- а) безвідзивним;
- б) покритим;
- в) акцептованим;
- г) непокритим.

50. Банк – емітент – це...

- а) банк бенефіціара або інший банк, що за дорученням банку-емітента виконує акредитив;
- б) юридична особа, на користь якої виставлений акредитив;
- в) банк платника, що відкриває акредитив своєму клієнту;
- г) заявник акредитива, який звертається до банку, що його обслуговує, для відкриття акредитива.

51. Акредитив не закривають у разі:

- а) зміни умов поставки та відвантаження продукції;
- б) спливу строку дії акредитива;
- в) відмови одержувача грошових коштів від використання акредитива до спливу строку його дії, якщо це передбачено умовами акредитива;
- г) повного або часткового відкликання акредитива платником, якщо таке відкликання передбачене умовами акредитива.

52. Виплата з акредитива готівкою не допускається:

- а) ні;
- б) так.

53. Акредитиву, як особливій формі міжнародних розрахунків, НЕ притаманна така властивість:

- а) умовність;
- б) строгий формалізм;
- в) глобалізація;
- г) абстрактність.

54. До дій заявника акредитиву належить:

- а) переказ банку-емітенту суми платежу за акредитивом і суми комісії за відкриття акредитива;
- б) подання заяви на переказ переказного акредитива;

- в) оформлення тратт;
- г) заміна рахунків тратт другого беніфіціара власними рахунками.

55. Банк, який на прохання банку-емітента додає власну гарантію виконання зобов'язань за акредитивом проти представлених документів, які відповідають умовам акредитива:

- а) авізуючий банк;
- б) виконуючий банк;
- в) підтверджуючий банк;
- г) банк-гарант.

56. Сума грошових коштів, які надаються банком-емітентом виконуючому банку при відкритті акредитива для здійснення виплат за акредитивом:

- а) відшкодування за акредитивом;
- б) покриття за акредитивом;
- в) виконання акредитиву;
- г) розрахунок.

57. До негативних якостей акредитиву відносять:

- а) швидкість отримання платежу;
- б) висока комісія;
- в) відсутність гарантії про оплату;
- г) зобов'язання сплати коштів банку.

58. Іменний документ, виданий банком особі, яка, внівши певну суму, має намір отримати її в іншому місці впродовж певного часу – це...

- а) документарний акредитив;
- б) товарний акредитив;
- в) акредитив для послуг;
- г) грошовий акредитив.

59. Гарантованим акредитивом називають:

- а) товарний акредитив;
- б) грошовий акредитив;
- в) покритий акредитив;
- г) непокритий акредитив.

Задача 1.

Визначити дату валютування згідно з угодою UAH/USD, що була укладена в середу 30 грудня.

Задача 2.

Клієнт купує 300000 доларів США за курсом 29,24 грн. за 1 долар США і укладає форвардний контракт на продаж через 5 місяців цієї суми за курсом

29,24 грн. за 1 долар США. Куплену суму доларів клієнт розміщує на європейському ринку для отримання прибутку за ставкою «Лібор» – 5%.

- Визначте: а) суму гривень, необхідну для купівлі 300000 доларів США;
б) яку суму отримає клієнт у доларах США за ставкою «Лібор»;
в) яку суму отримає банк через 5 місяців (у гривнях);
г) річну суму і норму прибутку.

Задача 3.

Фірма купує 900000 доларів США за курсом 28 грн. за 1 долар США і укладає форвардний контракт на продаж через 8 місяців цієї суми за курсом 28.5 грн. за 1 долар США. Куплену суму доларів фірма розміщує на європейському ринку для отримання прибутку за ставкою «Лібор» – 7%.

- Визначте: а) суму гривень, необхідну для купівлі 300000 доларів США;
б) яку суму отримає фірма у доларах США за ставкою «Лібор»;
в) яку суму отримає банк через 5 місяців (у гривнях);
г) річну суму і норму прибутку.

Задача 4.

Американська компанія «Concord» замовила у Великобританії товарів на суму 500 000 британських фунтів з умовою поставки рівно через один рік. На момент укладання угоди 1 фунт = 1,7 дол. США. Фінансовий менеджер американської компанії прогнозує зростання курсу британського фунта стерлінгів. У зв'язку з цим, компанія «Concord» купує 5000 опціонів CALL, кожний на 100 фунтів, з ціною виконання 1,8 Доларів та строком виконання 1 рік. Вартість кожного опціону складає 10 дол. США.

Визначте, в якому випадку опціони захистять компанію від негативної реакції від зростання курсу фунту стерлінгів, якщо припустити, що значення спот-курсу через рік складе:

Задача 5.

Курс акцій німецької компанії на 1 січня 20NN року склав 600 євро. Приватний інвестор отримує інформацію і купує 310 опціонів з ціною виконання 200 євро і строком 4 місяці. Вартість опціону(пут) 20 євро.

Який прибуток(збитки) отримає інвестор: а) якщо курс акцій компанії зменшиться до 573 Євро. б) 565 євро. в) залишиться 600 євро.

Задача 6.

Розрахуйте крос-курс американського долара щодо англійського фунта стерл., якщо курс євро в Америці становить 1.32 дол., а курс євро у Великобританії – 0.82 фунт. ст.

Задача 7.

Автотранспортне підприємство 15 квітня звернулося до установи банку зі заявою про відкриття акредитиву для розрахунків з автомобільним заводом. Термін дії акредитиву встановлено згідно договору у 15 днів. Його сума 600

тис. грн. На поточному рахунку підприємства у банку - 712 тис. грн. Розрахунки здійснюються без акцепту.

З банку постачальника надійшло підтвердження про оплату за рахунок цього акредитиву наступних розрахункових документів: 20 квітня - 100 тис. грн., 24 квітня - 270 тис. грн., 28 квітня - 230 тис. грн. Автотранспортне підприємством 25 квітня подано заяву про відмову від акцепту рахунків автомобільного заводу, сплачених з акредитиву 20 квітня на суму 100 тис. грн. Визначити позицію банку в цьому випадку.

ТЕМА 7. ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС ТА МАКРОЕКОНОМІЧНА РІВНОВАГА

Ключові терміни:

Платіжний баланс – статистичний звіт, у якому відображено зовнішньоекономічні операції між резидентами певної держави та резидентами інших держав за певний період часу: за рік, квартал або півріччя. Платіжний баланс – співвідношення між сумою грошових надходжень, отриманих країною із-за кордону, і сумою платежів за кордон протягом певного періоду.

Баланс руху капіталів і кредитів (англ. capital account) – співвідношення надходження та відтоку державних і приватних капіталів, а також наданих і одержаних міжнародних кредитів.

Торговельний баланс – показує співвідношення вартості експорту й імпорту країни за певний відрізок часу, як правило, за рік.

Рахунок товарів та послуг – відображає операції з експорту та імпорту товарів та послуг і визначає товарний торговельний баланс та баланс торгівлі товарами та послугами.

Рахунок односторонніх трансфертів – відображає трансферти за кордон та з-за кордону.

Рівновага платіжного балансу – має місце, коли надходження (доходи) та видатки збалансовані, й офіційні резерви не змінюються.

Дефіцит платіжного балансу – перевищення платежів за кордон над надходженнями

Позитивне сальдо платіжного балансу – перевищення надходжень з-за кордону над платежами за кордон.

Резидент – економічній суб'єкт, який проживає на території даної країни більше року, здійснює господарську діяльність та економічні операції, має намір продовжувати здійснювати господарську діяльність та економічні операції.

Нерезидент – юридична особа, яка здійснює економічну діяльність в одній країні, а зареєстрована в іншій або фізична особа, яка здійснює економічну діяльність в одній країні, а постійно проживає в іншій.

Економічна територія – географічна територія, адміністративна керована урядом країни, в межах якої робоча сила, капітал, товари можуть вільно переміщатися.

Трансфертні операції – це операції, які пов'язані з безкоштовною передачею матеріальний та фінансових цінностей, за цими операціями не виникають фінансові зобов'язання.

Ринкова ціна – ціна, за якою товари (роботи, послуги) передаються іншому власнику за умови, що продавець бажає передати товар (роботи, послуги), а покупець бажає отримати товар (роботи, послуги) добровільно, продавець і покупець є обізнаними, тобто володіють достатньою інформацією про такі товари (роботи, послуги), та незалежними між собою, а також ціни, що склалися на ринку ідентичних або однорідних товарів (робіт, послуг) у порівнянних економічних умовах.

Система подвійного запису – це концепція, за якою будь-яка операція повинна бути записана по дебету одного рахунка та по кредиту іншого.

Контрольні запитання:

1. Дайте визначення платіжного балансу. В чому полягає його економічний зміст?
2. Назвіть основні рахунки платіжного балансу.
3. Перелічіть основні фактори, які впливають на платіжний баланс
Які основні принципи побудови платіжного балансу?
  - 2) 2-3 приклади прибуткових статей платіжного балансу?
  - 3) 2-3 приклади витратних статей платіжного балансу?
  - 4) Які є типи операцій платіжного балансу?

Тести для самоконтролю:

1. “Позитивне” сальдо торговельного балансу свідчить про те, що:
  - а) вивозиться товарів більше ніж ввозиться;
  - б) ввозиться товарів більше ніж вивозиться;
  - в) спостерігається тенденція зростання торгівлі;
  - г) спостерігається тенденція спаду торгівлі.
2. Скорочення офіційних валютних резервів показує:
  - а) величину активного сальдо платіжного балансу;
  - б) масштаби дефіциту поточного платіжного балансу;
  - в) масштаби дефіциту платіжного балансу;
  - г) масштаби дефіциту зовнішньоторговельного балансу.
3. Погіршення платіжного балансу призводить до:
  - а) збільшення товарного імпорту;
  - б) збільшення товарного експорту;
  - в) лібералізації валютного контролю, підвищення курсу національної валюти, припинення позичань за кордоном;

г) посилення валютного контролю, зниження курсу національної валюти, збільшення запозичень за кордоном.

4. Позитивне сальдо платіжного балансу:

- а) призводить до зростання курсу національної валюти;
- б) призводить до падіння курсу національної валюти;
- в) не впливає на курс національної валюти;
- г) впливає на курс національної валюти невизначеним чином.

5. Від'ємне сальдо платіжного балансу:

- а) призводить до зростання курсу національної валюти;
- б) призводить до падіння курсу національної валюти;
- в) не впливає на курс національної валюти;
- г) впливає на курс національної валюти невизначеним чином.

6. Сальдо балансу зовнішньої торгівлі враховує:

- а) товарний експорт;
- б) товарний імпорт;
- в) експорт послуг;
- г) імпорт послуг.

7. Сальдо балансу товарів та послуг враховує:

- а) експорт послуг;
- б) імпорт послуг;
- в) товарний імпорт;
- г) чисті грошові перекази.

8. Сальдо балансу поточних операцій враховує:

- а) чисті доходи від інвестицій;
- б) притік капіталу;
- в) відтік капіталу;
- г) офіційні резерви.

9. Сальдо балансу руху капіталу враховує:

- а) відтік капіталу;
- б) офіційні резерви;
- в) чисті грошові перекази;
- г) експорт послуг.

10. Скорочення офіційних резервів:

- а) показує масштаби дефіциту платіжного балансу;
- б) показує масштаби профіциту платіжного балансу;
- в) не визначає стан платіжного балансу;
- г) неоднозначно характеризує стан платіжного балансу.

11. Зростання офіційних резервів:

- а) показує масштаби дефіциту платіжного балансу;
- б) показує масштаби профіциту платіжного балансу;
- в) не визначає стан платіжного балансу;
- г) неоднозначно характеризує стан платіжного балансу.

12. Дефіцит платіжного балансу країни...

- а) збільшує кількість грошей в країні;
- б) зменшує кількість грошей в країні;
- в) не впливає на кількість грошей в обігу;
- г) не змінює грошову базу.

13. Які з перерахованих заходів збільшують пропозицію іноземної валюти в обмін на національну:

- а) експорт товарів;
- б) імпорт капіталу;
- в) імпорт послуг;
- г) експорт капіталу.

14. Дефіцит рахунку поточних операцій покривається за рахунок:

- а) чистого експорту товарів;
- б) чистих поточних трансфертів;
- в) резервних активів;
- г) чистих активів.

15. Рахунок поточних операцій включає:

- а) чистий дохід від інвестицій;
- б) чисті капітальні трансферти;
- в) чистий імпорт капіталу;
- г) чисті поточні трансферти.

16. Рахунок капітальних операцій не включає:

- а) отримання дивідендів;
- б) отримання іноземних кредитів;
- в) купівлю фінансових активів;
- г) продаж матеріальних активів.

17. З яких статей складається платіжний баланс:

- а) прибуткових і витратних ;
- б) прибуткових і видаткових;
- в) витратних і видаткових;
- г) лише прибуткових.

18. Який в Україні складається платіжний баланс:

- а) денний;
- б) квартальний;
- в) піврічний;
- г) річний.

19. Де публікується платіжний баланс в Україні:

- а) на сторінці ощадбанку;
- б) на сторінці президента;
- в) на сторінці НБУ.

20. За принципом системи подвійного запису:

- а) у платіжному балансі операції відображаються у ринкових цінах;
- б) при здійсненні операції запис у дебеті та кредиті повинен бути здійснений у один і той самий час, а саме у час здійснення операції;
- в) будь-яка господарська операція завжди повинна бути відображена за дебетом одного рахунку та кредитом іншого.

21. Економічний суб'єкт, який проживає на території даної країни більше року, має центр економічного інтересу, тобто здійснює господарську діяльність і економічні операції та має намір їх продовжувати – це :

- а) резидент;
- б) нерезидент;
- в) підприємець.

22. Юридична особа, яка здійснює економічну діяльність в одній країні, але зареєстрована в іншій або фізична особа, яка здійснює економічну діяльність в одній країні, але постійно проживає в іншій – це:

- а) резидент;
- б) нерезидент;
- в) підприємець або підприємство.

23. Експорт товарів та послуг відносять до

- а) прибуткових статей платіжного балансу;
- б) витратних статей платіжного балансу;
- в) прибуткових та витратних статей платіжного балансу.

24. До операцій з реальними активами відносять:

- а) експорт та імпорт товарів і послуг, іноземні позики;
- б) туристичні видатки, безкоштовна передача майна;
- в) експорт та імпорт товарів і послуг, прямі та портфельні інвестиції;
- г) експорт та імпорт товарів і послуг, туристичні видатки.

25. Операції, які пов'язані з безкоштовною передачею матеріальних та фінансових цінностей – це

- а) операції з реальними активами;
- б) фінансові операції;
- в) трансфертні операції;
- г) помилки та упущення.

26. Імпорт товарів і послуг відносять до

- а) прибуткових статей платіжного балансу;
- б) витратних статей платіжного балансу;
- в) прибуткових та витратних статей платіжного балансу.

27. За рекомендаціями МВФ платіжний баланс складається:

- а) у національній грошовій одиниці країни;
- б) у доларах США;
- в) у євро;
- г) у національній грошовій одиниці, а згодом отримані показники слід перераховувати в розрахункову одиницю (долар США).

28. До фінансових операцій належать:

- а) прямі та портфельні інвестиції, іноземні позики, експорт товарів та послуг;
- б) імпорт товарів та послуг, іноземні позики, туристичні видатки;
- в) прямі та портфельні інвестиції, іноземні позики, обслуговування зовнішнього боргу;
- г) туристичні видатки, іноземні позики, прямі та портфельні інвестиції.

29. Прибуткові статті платіжного балансу – це

- а) статті дебету;
- б) статті кредиту;
- в) статті дебету або кредиту.

30. Витратні статті платіжного балансу – це

- а) статті дебету;

- б) статті кредиту;
- в) статті дебету або кредиту.

31. Які операції відображають прибуткові статті платіжного балансу:

- а) експортні та імпорتنі операції;
- б) лише експортні операції ;
- в) лише імпорتنі операції.

32. Які операції відображають витратні статті платіжного балансу:

- а) експортні та імпорتنі операції;
- б) лише експортні операції;
- в) лише імпорتنі операції .

33. Продаж золота нерезидентам відносять до

- а) прибуткових статей платіжного балансу;
- б) витратних статей платіжного балансу;
- в) прибуткових та витратних статей платіжного балансу.

34. Вивіз капіталу відносять до

- а) прибуткових статей платіжного балансу;
- б) витратних статей платіжного балансу;
- в) прибуткових та витратних статей платіжного балансу.

35. Продаж національної валюти нерезидентам відносять до

- а) прибуткових статей платіжного балансу;
- б) витратних статей платіжного балансу;
- в) прибуткових та витратних статей платіжного балансу.

36. Купівлю іноземної валюти відносять до:

- а) прибуткових статей платіжного балансу;
- б) витратних статей платіжного балансу;
- в) прибуткових та витратних статей платіжного балансу.

37. Скорочення офіційних валютних резервів показує:

- а) Величину активного сальдо платіжного балансу;
- б) Масштаби дефіциту поточного платіжного балансу;
- в) Масштаби дефіциту платіжного балансу;
- г) Масштаби дефіциту зовнішньоторговельного балансу.

38. Застосування експортних субсидій, митних тарифів, страхування від втрат викликаних коливаннями валютних співвідношень – це:

- а) механізм регулювання платіжного балансу;
- б) девальвація валюти;
- в) ревальвація валюти;

г) експортний податок.

39. До стратегічних завдань валютної політики не належить:

- а) забезпечення стійкого економічного зростання;
- б) підтримання стабільного рівня цін (низького рівня інфляції);
- в) сприяння високому рівню зайнятості в національному господарстві;
- г) оперативне регулювання сальдо платіжного балансу для своєчасного погашення зовнішньої заборгованості.

Задача 1.

Між двома країнами (С та Б) здійснювалися такі зовнішньоекономічні операції: експорт товарів та послуг з країни С в країну Б – 300 млн.дол; грошові перекази із країни Б в країну С – 150 млн.дол; імпорт товарів і послуг у країну С – 255 млн.дол; купівля резидентами країни С цінних паперів фірм країни Б – 160 млн.дол; продаж цінних паперів фірм країни С резидентам країни Б – 120 млн.дол; імпорт золота у країну С – 130 млн.дол.

Необхідно: Знайти доходи та зобов'язання та охарактеризувати платіжний баланс країни С.

Задача 2.

Економіка країни характеризується такими параметрами: експорт товарів становить 850 млн. грн.; імпорт товарів становить 820 млн. грн.; резиденти отримують доходи від іноземних інвестицій у формі виплати відсотків із-за кордону - 320 млн. грн.; видатки резидентів країни на туризм становлять 350 млн. грн.; доходи даної країни від туризму дорівнюють 280 млн. грн.; країна виплачує зарубіжним інвесторам доход у сумі 200 млн. грн.; перекази капіталу, отримані резидентами країни - 180 млн. грн.; перекази капіталу резидентами країни нерезидентам - 230 млн. грн.; прямі інвестиції нерезидентів в економіку країни - 200 млн. грн.; прямі інвестиції резидентів країни за кордон - 220 млн. грн.

Обчисліть сальдо поточного рахунку, сальдо рахунку капіталів і фінансів без статті "Резервні активи" і сальдо підсумкового балансу країни.

Визначте зміни величини офіційних золотовалютних резервів країни.

Задача 3.

Розрахуйте сальдо поточних операцій, сальдо рахунка з капіталом та фінансових операцій і сальдо статті «Помилки та упушення» платіжного балансу країни Б за таких умов (млн. євро):

- товарний експорт 1475;
- товарний імпорт - 1560;
- чисті надходження від послуг 130;
- чисті доходи - 75;
- чисті зовнішні трансферти 70;
- рахунок операцій з капіталом - 175;

- прями інвестиції 140.

Задача 4.

Між країною А і країною Б здійснювалися такі зовнішньоекономічні операції (млн дол. США): експорт товарів та послуг з країни А в країну Б – 250; грошові перекази із країни Б в країну А – 100; імпорт товарів і послуг у країну А – 230; купівля резидентами країни А цінних паперів фірм країни Б – 110; продаж цінних паперів фірм країни А резидентам країни Б – 70; імпорт золота у країну А – 80.

Складіть платіжний баланс країни А.

Задача 5.

Базуючись на даних платіжного балансу країни дайте відповідь на запитання.

1. Якою є величина торговельного балансу
2. Якою є величина балансу поточних операцій.
3. Якою є величина балансу руху капіталів.
4. Яким є сальдо балансу офіційних розрахунків.

Вихідні дані: товарний експорт 80;

Товарний імпорт -60

Експорт послуг 30

Імпорт послуг -20

Чисті доходи від інвестицій -10

Чисті трансферти 20

Приток капіталу 20

Відтік капіталу -80

Офіційні резерви 20.

Задача 6.

Валовий внутрішній продукт певної країни (ВВП) становив торік 353 млрд. євро, її експорт дорівнював 40, а імпорт – 38 млрд. євро.

Визначте сальдо торговельного балансу країни.

Чи можна вважати економіку наведеної країни відкритою?

Задача 7.

Економіка країни характеризується такими параметрами: експорт товарів становить 850 млн. грн.; імпорт товарів становить 820 млн. грн.; резиденти отримують доходи від іноземних інвестицій у формі виплати відсотків із-за кордону - 320 млн. грн.; видатки резидентів країни на туризм становлять 350 млн. грн.; доходи даної країни від туризму дорівнюють 280 млн. грн.; країна виплачує зарубіжним інвесторам доход у сумі 200 млн. грн.; перекази капіталу, отримані резидентами країни - 180 млн. грн.; перекази капіталу резидентами країни нерезидентам - 230 млн. грн.; прями інвестиції нерезидентів в економіку країни - 200 млн. грн.; прями інвестиції резидентів країни за кордон - 220 млн. грн.

Обчисліть сальдо поточного рахунку, сальдо рахунку капіталів і фінансів без статті "Резервні активи" і сальдо підсумкового балансу країни.

Визначте зміни величини офіційних золотовалютних резервів країни.

Задача 8.

Країна має такі показники платіжного балансу (млн. грн.): сальдо рахунка поточних операцій дорівнює - 140, сальдо рахунка капітальних операцій становить 100, сальдо статті «Помилки та упущення» дорівнює 16. На скільки необхідно зменшити резервні активи, щоб урівноважити платіжний баланс?

Визначити, які з статей платіжного балансу відносяться до прибуткових, а які до витратних статей.

Статті платіжного балансу:

- військові витрати інших держав;
- використання транспорту інших держав;
- придбання іноземних активів (наприклад, акцій, облігацій, нерухомості);
- продаж національної валюти нерезидентам;
- проценти та дивіденди, що виплачуються нерезидентам;
- продаж золота нерезидентам;
- продаж активів даної країни нерезидентам;
- транспортні послуги, що надані нерезидентам;
- військові витрати за кордоном;
- депозити нерезидентів в депозитних установах даної країни;
- вивіз капіталу;
- дари за кордон;
- приватні та державні дари із-за кордону;
- витрати іноземних туристів в даній країні;
- витрати на туризм за рубежем;
- експорт товарів та послуг;
- придбання золота за кордоном;
- купівля іноземної валюти;
- ввіз капіталу;
- депозити в іноземних депозитних установах;
- проценти та дивіденди, отримані із-за кордону;
- імпорт товарів та послуг.

ТЕМА 8. МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ

Ключові терміни:

Міжнародний кредит (МК) – це економічні відносини, які виникають між кредиторами і позичальниками різних країн з приводу надання, використання та погашення позики.

Забезпечений міжнародний кредит – це кредит, який надається лише після внесення застави у вигляді товарно-матеріальних цінностей та комерційних документів

Фінансовий міжнародний кредит – це кредит, який видається або в валюті країни кредитора, або в валюті країни позичальника, або в третій валюті, або в декількох валютах;

Бланковий капітал – капітал, який наданий без гарантій застави і комерційних документів. певних умов.

Комерційний МК – первинна форма кредиту, яка називається також фірмовим кредитом, - позика, яка надається підприємством (фірмою), як правило, експортером однієї країни імпортеріві іншої країни у вигляді відстрочення платежу за продані товари.

Невиробничий міжнародний кредит – це кошти, які використовуються для підтримання армії, погашення заборгованості, яка виникла раніше, утримання державного апарату;

Разовий міжнародний кредит – це кошти, які надаються в певній сумі та повинні бути повернуті в визначений термін;

Інвестиційний міжнародний кредит – це кошти, якого надаються для будівництва конкретного об'єкта або на покращення стану вже існуючих будівель;

Товарний міжнародний кредит – це надається кредит у вигляді товарів;

Акцептний кредит – це банківський кредит, який отримується експортером або імпортером шляхом передання комерційному банкові переважно короткострокових торгових векселів.

Пропорційні міжнародні кредити – це кредити, які погашаються рівними частинами протягом визначеного терміну.

Застава – це спосіб забезпечення зобов'язань.

Форфейтинг - одна з нових форм кредитування зовнішньої торгівлі.

Овердрафт – це короткостроковий кредит, що надається банком надійному клієнту в межах залишку коштів на поточному рахунку.

Лізинг (довгострокова оренда) - кредитування купівлі машин, обладнання, споруд виробничого призначення на основі укладання орендної угоди, за якої орендар сплачує орендну плату частинами та орендодавець зберігає право власності на товари до кінця терміну лізингу.

Компенсаційні угоди - форма довгострокового кредитування, за якої в рахунок погашення кредиту здійснюються зустрічні поставки продукції, виробленої на обладнанні, під купівлю якого був наданий кредит.

Лібор - ставка, запропонована на Лондонському міжбанківському ринку депозитів.

Єврокредити - кредити, що надаються у валюті, яка є іноземною для банку - євровалюті, єврокредити видаються на євrorинку.

Світовий кредитний ринок – це частина ринку позичкових капіталів, де здійснюється рух капіталу на основі терміновості, повернення та сплати відсотків.

Світовий фінансовий ринок – це частина ринку позичкових капіталів, де переважно здійснюється емісія, купівля-продаж цінних паперів, у тому числі й в євровалютах.

Євроринок – це частина світового ринку позичкових капіталів, на якому проводяться операції з кредитів та позик в євровалюті.

Світовий ринок – це система відносин, яка формується на підставі аналізу попиту і пропозицій на капітал, що функціонує як міжнародний купівельний та платіжний засіб.

Міжбанківський ринок – це система або сукупність відносин між банком з приводу надання короткострокових позик.

Емісія цінних паперів – це сукупність дій емітента, що проводяться в установленій законодавством послідовності і спрямовані на розміщення емісійних цінних паперів серед їх перших власників;

Контрольні запитання:

1. Охарактеризувати поняття «міжнародний кредит»?
2. Хто є суб'єктами міжнародного кредиту?
3. Яку роль посідає міжнародний кредит в розвитку світового господарства?
4. Назвати декілька класифікаційних ознак міжнародного кредиту та охарактеризувати їх складові.
5. Які негативні наслідки несе за собою міжнародний кредит?
6. За умовами використання які є міжнародні кредити ?
7. Назвати усі види міжнародного кредиту.
8. Що таке кредитування зовнішньої торгівлі?
9. На що поділяється світовий ринок капіталів?
10. Що таке міжбанківський ринок?
11. Які основні тенденції розвитку інституціональної структури?
12. Які є основні міжнародні фінансові центри?

Тести для самоконтролю:

1. Міжнародний кредит це:
  - а) Кредити, що надаються у валюті, яка є іноземною для банку - євровалюті, єврокредити видаються на євrorинку;
  - б) це економічні відносини, які виникають між кредиторами і позичальниками різних країн з приводу надання, використання та погашення позики;
  - в) первинна форма кредиту, яка називається також фірмовим кредитом, - позика, яка надається підприємством (фірмою), як правило, експортером однієї країни імпортерів іншої країни у вигляді відстрочення платежу за продані товари.
2. Що входить до принципів міжнародного кредиту:
  - а) терміновість, поворотність, платність, забезпеченість, цільовий характер;
  - б) поворотність, терміновість, платність, утримання, єврокредит;
  - в) забезпеченість, поворотність, терміновість, гарантії, ефективність.

3. Стороною, яка надає кредит, є

- а) позичальник;
- б) кредитор;
- в) банк;
- г) кредитодавець.

4. Стороною, яка одержує кредит, є

- а) кредитодавець;
- б) позичальник;
- в) кредитодержувач;
- г) кредитор.

5. У чому полягає суть такого принципу кредитування, як «забезпеченість»?

- а) гарантії одержувача кредиту;
- б) кредити надаються на певний термін;
- в) повернення грошей власникові.

6. Важливою умовою надання кредиту є

- а) розмір кредиту;
- б) поверненість кредиту;
- в) форма кредиту.

7. Залежно від суб'єктів кредитних відносин кредит поділяють на такі види:

- а) банківський, державний, комерційний, міжнародний;
- б) державний, міжнародний, банківський;
- в) комерційний, споживчий, державний.

8. За термінами кредитування, є

- а) короткостроковий, середньостроковий, довгостроковий;
- б) одноденні, багатоденні;
- в) надкороткостроковий, короткостроковий, середньостроковий, довгостроковий.

9. За об'єктами кредитування, можуть бути:

- а) приватний, комерційний;
- б) комерційний, фінансовий;
- в) фінансовий, виробничий.

10. Які із наведених банківських послуг мають кредитний характер?

- а) лізинг, овердрафт;
- б) факторинг, форфейтинг;
- в) акцептний кредит, авальний кредит, обліковий кредит.

11. Лібор – це:

- а) ставка, запропонована на Лондонському міжбанківському ринку депозитів;
- б) процент, запропонована на Паризькому міжбанківському ринку депозитів;
- в) ставка, запропонована на Лондонському міжбанківському ринку.

12. Форфейтинг – це:

- а) одна з основних форм кредитування зовнішньої торгівлі;
- б) одна з старих форм кредитування внутрішньої торгівлі;
- в) одна з нових форм кредитування зовнішньої торгівлі.

13. Овердрафт – це:

- а) форма консорціумного кредитування;
- б) довгостроковий кредит, що надається банком надійному клієнту;
- в) короткостроковий кредит, що надається банком надійному клієнту в межах залишку коштів на поточному рахунку.

14. За способами погашення кредити можуть бути:

- а) пропорційні, прогресивні, одноразові;
- б) прогресивні, багаторазові, стандартні;
- в) пропорційні, стандартні, одноразові.

15. За формою надання міжнародний кредит може бути:

- а) товарний і валютний;
- б) валютний і змішаний;
- в) приватний і урядовий.

16. Залежно від форм реалізації можуть бути міжнародні кредити:

- а) готівка, безготівка;
- б) готівка, акцептні;
- в) безготівка, акцептні.

17. Кредитування зовнішньої торгівлі охоплює:

- а) кредитування експорту;
- б) кредитування імпорту;
- в) відповіді а) і б) вірні.

18. Застава, це:

- а) забезпечення права власності на майно;
- б) забезпечення зобов'язань;
- в) забезпечення права нагляду за майном.

19. За умовами використання міжнародні кредити можуть бути:

- а) разові, багаторазові;

- б) разові, поновлювані;
- в) поновлювані, однойменні.

20. Що відноситься до зв'язаного міжнародного кредиту?

- а) комерційний кредит;
- б) інвестиційний капітал;
- в) фінансовий капітал;
- г) відповіді а) і б);
- д) відповіді а), б), і в).

21. Частина ринку позичкових капіталів, де здійснюється рух капіталу на основі терміновості, повернення та сплати відсотків. Це:

- а) світовий кредитний ринок;
- б) світовий фінансовий ринок.

22. За допомогою кого створюється акумуляція та перерозподіл фінансових ресурсів?

- а) посередники;
- б) інвестори;
- в) фінансові ринки.

23. Яка структура світового ринку позичкових капіталів складається з світового грошового ринку та світового ринку капіталів?

- а) географічна;
- б) функціональна;
- в) валютна.

24. Ринок короткострокових операцій між банками та ін. кредитно-фінансовими інститутами це:

- а) грошовий ринок;
- б) світовий ринок.

25. Що включає в себе світовий ринок?

- а) ринок капіталів;
- б) міжбанківський ринок;
- в) ринок валют.

26. Що є джерелом світового ринку капіталів?

- а) довгострокові інвестиційні ресурси;
- б) короткострокові інвестиційні ресурси;
- в) капітальні ресурси підприємств.

27. Що характеризує попит та пропозиція цінних паперів на міжнародному рівні?

- а) світовий грошовий ринок;

- б) світовий ринок цінних паперів;
- в) міжбанківський ринок.

28. Що відносять до посередників?

- а) фондові біржі;
- б) приватні фірми;
- в) пенсійні фонди.

29. Хто є головними позичальниками світового ринку?

- а) державні органи та регіональні організації;
- б) тільки держ органи;
- в) тільки регіональні організації.

30. Що не відноситься до сновних тенденції розвитку інституціональної структури?

- а) зменшення ролі банків;
- б) підвищення ролі держави в експорті капіталів;
- в) посилення руху капіталу у країн розвинутих.

31. Основними міжнародними фінансовим центрами не є:

- а) Лондон;
- б) Ухань;
- в) Сінгапур.

32. Який ринок проводять операції виключно національною валютою?

- а) європейський ринок;
- б) національний ринок;
- в) валютний ринок.

33. Який ринок характеризується сукупність національних Ринків валюти?

- а) міжнародний ринок;
- б) національний ринок;
- в) європейський ринок.

34. Який ринок характеризує грошові засоби у валюті, що функціонують як позичковий капітал поза країною їхнього походження?

- а) національний ринок;
- б) європейський ринок;
- в) міжнародний ринок.

35. Чи є головними Тенденціями розвитку валютної структури Підвищення ролі євровалют та Зниження ролі долара США ?

- а) так;
- б) ні.

36. Чи є Основною тенденцією розвитку інституціональної структури Зменшення ролі банків?

- а) ні;
- б) так.

37. Міжнародний кредит – це:

- а) форма руху позикового капіталу у сфері міжнародних економічних відносин, де кредиторами і позичальниками виступають суб'єкти різних країн;
- б) сукупність валютно-грошових і розрахунково-кредитних зв'язків у світогосподарській сфері, які виникають у процесі взаємного обміну результатами діяльності національних господарств;
- в) форма організації міжнародних валютних відносин, що історично склалася і закріплена міждержавною домовленістю;
- г) договірно-правова форма організації валютних відносин між групою країн.

38. Суб'єктами міжнародного кредиту можуть бути:

- а) комерційні банки, кредитні організації, кредитні організації;
- б) держава та державні органи;
- в) регіональні міжнародні банки розвитку та міжнародні фінансові інститути;
- г) всі відповіді вірні.

39. Надкороткостроковий міжнародний кредит – це кредит, який надається на строк:

- а) до одного місяця;
- б) до трьох місяців;
- в) до шести місяців;
- г) до одного року.

40. Міжнародний кредит, який надається в заставу під товарно-матеріальні цінності, документи, цінні папери, золото називається

- а) бланковим;
- б) забезпеченим;
- в) комерційним;
- г) фінансовим.

41. За об'єктами кредитування міжнародний кредит поділяється на:

- а) виробничий та невиробничий;
- б) забезпечений і бланковий;
- в) товарний та валютний;
- г) комерційний та фінансовий.

42. Кредити, які надаються Міжнародним валютним фондом, структурами Світового банку, ЄБРР, регіональними банками розвитку і іншими фінансовими інститутами називаються

- а) приватними;
- б) урядовими;
- в) світовими;
- г) національними;
- д) правильної відповіді не має.

43. Кредит, який повинен бути використаний чітко за цільовим призначенням, яке зазначене в договорі, угоді має назву:

- а) цільовий;
- б) зв'язаний;
- в) фінансовий;
- г) забезпечений.

44. Інвестиційний міжнародний кредит – це:

- а) кредит, який надається на закупівлю товарів, сировини та матеріалів;
- б) кредит, який надається для будівництва конкретного об'єкта або на покращення стану вже існуючих будівель;
- в) кредит, який не має конкретного цільового призначення і кошти використовуються позичальником за бажанням;
- г) правильної відповіді не має.

45. Зв'язаний міжнародний кредит поділяється на:

- а) комерційний та інвестиційний;
- б) комерційний та фінансовий;
- в) комерційний, інвестиційний та фінансовий;
- г) фінансовий та інвестиційний.

46. Якщо кредит надається для покращення економічного розвитку країни, як очікується, то це:

- а) прогресивний міжнародний кредит;
- б) забезпечений міжнародний кредит;
- в) цільовий міжнародний кредит;
- г) виробничий міжнародний кредит.

47. За умовами використання міжнародний кредит поділяється на:

- а) разові та поновлювані;
- б) разові та багаторазові;
- в) короткотермінові та довготермінові;
- г) короткострокові та довгострокові.

48. Пропорційні кредити – це:

- а) кредити, які погашаються через однакові проміжки часу;
- б) кредити, які надаються підприємству через однакові проміжки часу;
- в) кредити, які погашаються рівними частинами протягом визначеного терміну;

г) правильної відповіді не має.

49. Товарний та валютний міжнародні кредити – це кредити, які входять до такої класифікаційної ознаки:

- а) за умовами використання;
- б) за цільовим призначенням;
- в) за формою надання;
- г) за характером забезпечення.

50. Акцептні позики – це:

- а) позики, які надаються експортером або імпортером за рахунок надання банку своїх векселів, виставлених на конкретний банк;
- б) позики, які надаються міжнародними організаціями;
- в) позики, які надаються приватними установами та організаціями;
- г) позики, які надаються державою та державними органами.

51. За способом погашення міжнародні кредити бувають:

- а) готівкові та товарні;
- б) відсоткові та без відсоткові;
- в) пропорційні, прогресивні та одноразові;
- г) термінові та нетермінові.

52. Приватні міжнародні кредити – це кредити:

- а) що надаються приватними організаціями, установами та підприємствами;
- б) що використовуються лише приватними організаціями, підприємствами та організаціями;
- в) що надаються державними органами управління;
- г) правильної відповіді не має.

53. Кредит, який позичальник використовує не для виконання певних цілей, а відповідно до задоволення потреб підприємства:

- а) комерційний;
- б) фінансовий;
- в) інвестиційний;
- г) валютний.

54. Негативні наслідки міжнародного кредиту:

- а) диспропорції в економіці країн-кредиторів;
- б) припинення економічного зростання країн, які мають високі заборгованості перед іншими країнами;
- в) порушення платоспроможності країн позичальників;
- г) всі відповіді вірні.

55. У розвитку світового господарства міжнародний кредит сприяє:

- а) зменшенню розвитку продуктивних сил;
- б) розширенню масштабів торгівлі;
- в) зменшенню нагромадження в межах усього світового господарства;
- г) всі відповіді вірні.

56. Принципи кредитних відносин:

- а) повернення;
- б) терміновість;
- в) платність та гарантованість;
- г) всі відповідні вірні.

ТЕМА 9. СВІТОВИЙ РИНОК ПРАЦІ ТА МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ

Ключові терміни:

Робоча сила – сукупність фізичних, розумових та організаторських властивостей людини, набутих знань і досвіду, які вона застосовує у процесі виробництва споживних вартостей.

Трудові ресурси – це частина населення, яка має фізичний розвиток, розумові здібності і знання, які необхідні для роботи в економіці (чоловіки віком від 15 до 70 років та жінки віком від 15 до 65 років).

Світовий (міжнародний) ринок праці – це система відносин, що виникають між державами з приводу узгодження попиту та пропозиції світових трудових ресурсів, умов формування робочої сили, оплати праці та соціального захисту.

Глобалізація ринку праці – формування єдиного механізму узгодження попиту та пропозиції робочої сили незалежно від країни проживання тієї чи іншої людини, розвивається на фоні глобалізації економіки.

Міжнародна організація праці (МОП) – одна з найстарших і найбільших міжнародних організацій. Вона створена у 1919 р. у складі Ліги Націй за ініціативою і активною участю західної соціал-демократії для сприяння соціальному прогресу, встановлення і підтримання соціальної злагоди. З 1946 р. МОП діє як спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй.

Міжнародна конференція праці – вищий керівний органом МОП, який збирається раз на рік у Женеві. Конференція розробляє та приймає міжнародні конвенції та рекомендації, ухвалює бюджет та програму роботи Організації,

обирає Адміністративну раду МОП, слугує форумом для обговорення актуальних проблем у соціально-трудоу сфері.

Міжнародна організація з питань міграції (МОМ) – міжурядова міжнародна організація, створена й діюча для розв'язання численних міграційних проблем у сучасному світі; є провідною міжурядовою організацією в міграційній галузі та тісно співпрацює із урядовими, міжурядовими та громадськими установами та організаціями.

Міжнародне бюро праці (МБП) – постійно діючий секретаріат МОП зі штаб-квартирою в Женеві (Швейцарія).

Міграція робочої сили – це переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу з метою пошуку роботи, нових сфер застосування своїх здібностей і кращих умов життя

Міжнародна міграція робочої сили – це процес організованого або стихійного переміщення працездатного населення з країни до країни, викликаний причинами економічного характеру.

Еміграція - вимушена чи добровільна зміна місця проживання окремих груп людей (емігрантів, переселенців), переселення зі своєї батьківщини, країни, де вони народилися і виростили, в інші країни глобального суспільства з економічних, політичних або релігійних причин.

Імміграція - в'їзд громадян інших держав у країну на довгострокове перебування або постійне проживання.

Реєміграція – повернення емігрантів на батьківщину, на постійне місце роботи.

Легальна міграція - це переміщення осіб однієї країни на територію іншої з повним оформленням необхідних документів і дотриманням всіх правових норм, що встановлені на міжнародному і національному рівні з боку країни походження і приймаючої країни.

Нелегальна міграція - незаконне переміщення осіб однієї країни на територію іншої. За даними МОМ близько 10 – 15 % мігрантів мають нелегальний статус.

Міграційне сальдо – це різниця між кількістю осіб, які прибули на будь-яку територію, і кількістю осіб, які вибули звідти за один і той самий проміжок часу. Сальдо міграції може бути позитивним і негативним.

Міжнародна міграція робочої сили – це переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу в межах міжнародного ринку праці на термін більше року.

Міграція робочої сили – це переміщення працездатного населення через кордони певних національних економік зі зміною місця постійного проживання або періодичним поверненням до нього.

Постійна міграція – це виїзд (в'їзд) населення в іншу країну на постійне місце проживання.

Організована міграція – переміщення населення згідно з національним законодавством.

Тимчасова міграція – це робота за кордоном протягом певного обмеженого часу з подальшим поверненням на батьківщину або переїздом в іншу країну.

Еміграція робочої сили – це виїзд працездатного населення з країни за її кордони.

Реєміграція робочої сили – це повернення емігрантів на батьківщину на постійне проживання.

«Відплив умів» – це міжнародна міграція висококваліфікованих кадрів.

Міжнародна міграція робочої сили (labour force migration) – це переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу в межах міжнародного ринку праці на термін більше року, обумовлене характером розвитку продуктивних сил та виробничих відносин, дією економічних законів.

Зовнішня міграція – це переміщення населення за межами певної країни.

Внутрішньоконтинентальна міграція – це переміщення населення між країнами в межах одного континенту.

Міжконтинентальна міграція – це переміщення населення між країнами різних континентів.

Тимчасова міграція – це робота за кордоном протягом певного обмеженого часу з подальшим поверненням на батьківщину або переїздом в іншу країну.

Сезонна міграція – це щорічна міграція на період певного сезону (як правило, для збирання врожаю сільськогосподарських культур) з подальшим поверненням на батьківщину.

Маятникова міграція – це постійна робота в одній країні при проживанні в іншій, як правило, прикордонній країні за наявності необхідних міжнародних угод між країнами.

Контрольні запитання:

1. Що являє собою міжнародна міграція робочої сили, які існують її види?
2. Які основні причини існування міжнародної трудової міграції?
3. Охарактеризуйте сучасні ознаки міжнародної трудової міграції.
4. Вкажіть позитивні та негативні сторони від участі країн у процесах трудової міграції.
5. Які міжнародні організації задіяні у регулюванні міжнародної міграції?
6. Назвіть причини глобалізації ринку праці.
7. Назвіть керівні органи МОП.
8. Які спеціальні програми розроблені МОМ у галузі трудової міграції?
9. Назвіть основні причини міграції та на які види вони поділяються?
10. Які міжнародні організації регулювання трудової міграції ви знаєте?
11. Назвати методи регулювання міжнародної міграції.
12. Проаналізуйте міграційну ситуацію в Україні.
13. Які основні чинники міжнародної міграції робочої сили?
14. Охарактеризуйте основні види міжнародної міграції робочої сили.
15. Назвіть економічні причини трудової міграції.

Тести для самоконтролю:

1. Виділяють такі види міжнародної трудової міграції(в залежності від форм переміщення):

- а) добровільна та вимушена;
- б) сезонна та маятникова;
- в) самостійна та організована;
- г) внутрішня та інтеграційна.

2. Країна-експортер робочої сили має такі позитивні риси:

- а) сприяє зменшенню безробіття, зменшуються витрати на соціальні потреби населення;
- б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- в) скорочення чисельності населення, масовий відплив інтелектуальних кадрів;
- г) економія витрат на освітню сферу.

3. Міжнародна міграція робочої сили – це:

- а) переміщення населення між різними регіонами, населеними пунктами, вони не впливають на зміну чисельності населення країни взагалі, а тільки на його перерозподіл у її межах;
- б) переміщення людей із зміною місця проживання у пошуках кращих екологічних умов життя;
- в) процес організованого або стихійного переміщення працездатного населення між країнами світового співтовариства;
- г) різновид соціальних зрушень мобільного населення, яке пересувається за світоглядними мотивами у пошуках сприятливого культурного середовища.

4. Види тимчасової міжнародної трудової міграції:

- а) самостійна та організована;
- б) добровільна та вимушена;
- в) внутрішня, зовнішня та інтеграційна;
- г) сезонна та маятникова.

5. Для країни-експортера робочої сили характерна така негативна риса:

- а) поповнення бюджету країни за рахунок грошей, які переказують трансферами;
- б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- в) сприяє зменшенню безробіття;
- г) економія витрат на освітню сферу.

6. До економічних причин міграції відносять:

- а) політико-правові та воєнні фактори;

- б) етнічні та соціальні особливості життя в інших країнах;
- в) стабільний і порівняно високий рівень заробітної плати в основних імміграційних центрах, порівняно вищий технічний рівень умов праці в країнах імміграції;
- г) стрімкий ріст кількості населення планети.

7. Об'єм валової міграції – це:

- а) сума імміграції з країни й еміграції в країну;
- б) зовнішні міграції трудових ресурсів, що спрямовані за межі країни;
- в) процес повернення емігрантів на батьківщину;
- г) різниця імміграції з країни й еміграції в країну.

8. Для країни-імпортера робочої сили характерні такі позитивні риси:

- а) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- б) економія витрат на освіту та профпідготовку, нащадки іммігрантів працюють більш сумлінно, а значить платять більше податків;
- в) емігранти вкладають інвестиції в економіку своєї країни;
- г) всі відповіді вірні.

9. Методи регулювання міжнародної міграції робочої сили поділяються на такі групи:

- а) внутрішні та зовнішні;
- б) адміністративно-правові та економічні;
- в) національні та регіональні;
- г) державні та приватні.

10. Основну частину іммігрантів в Західній Європі приймають такі країни:

- а) Німеччина, Франція, Великобританія, Бельгія, Нідерланди, Швеція та Швейцарія;
- б) Іспанія, Австрія, Німеччина;
- в) Польща, Італія, Великобританія, Швейцарія;
- г) Ісландія, Норвегія, Угорщина, Україна.

11. До заходів стимулювання виїзду іммігрантів із країни відносять:

- а) розробка штрафних санкцій для країн-експортерів робочої сили;
- б) надання матеріальної допомоги особам, котрі бажають виїхати; професійне навчання іммігрантів;
- в) приховування осіб, котрі володіють унікальними знаннями;
- г) створення фондів допомоги безробітним.

12. Виділяють такі рівні регулювання міжнародної міграції робочої сили:

- а) національний та регіональний;
- б) державний та приватний;

- в) національний, міжнародний та інтеграційний;
- г) на рівні міністерств та міжнародних організацій.

13. Для країни-імпортера робочої сили характерні такі негативні риси:

- а) поповнення бюджету країни за рахунок грошей, які переказують трансферами;
- б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- в) збільшення безробіття, зниження рівня заробітної плати, соціальна напруженість і міжнаціональні ворожнечі;
- г) економія витрат на освітню сферу.

14. До економічних причин міжнародної трудової міграції належать:

- а) нерівномірність економічного розвитку країн;
- б) стабільний і порівняно високий рівень заробітної плати;
- в) нерівномірність процесу нагромадження капіталу в окремих країнах;
- г) всі відповіді вірні.

15. Для країни-імпортера робочої сили характерні такі позитивні риси:

- а) отримання дешевої робочої сили для шкідливої і важкої роботи, підвищення конкурентоспроможності товарів за рахунок зниження витрат виробництва;
- б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- в) скорочення чисельності населення;
- г) емігранти вкладають інвестиції в економіку своєї країни.

16. Види міжнародної трудової міграції в залежності від характеру переміщення:

- а) самостійна та організована;
- б) внутрішня, зовнішня та інтеграційна;
- в) добровільна та вимушена;
- г) сезонна та маятникова.

17. Характерні позитивні риси для країни-експортера робочої сили:

- а) поповнення бюджету країни за рахунок грошей, які переказують трансферами, емігранти вкладають інвестиції в економіку своєї країни;
- б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
- в) скорочення чисельності населення, масовий вплив інтелектуальних кадрів;
- г) економія витрат на освітню сферу.

18. Некономічні причини міжнародної трудової міграції:

- а) етнічно-культурна близькість країни міграції;

- б) тяжіння до реалізації потреб у розвитку особистості;
- в) політичні причини;
- г) всі відповіді вірні.

19. Міжнародна організація праці заснована в:

- а) 1965;
- б) 2003;
- в) 1919;
- г) 2014.

20. Яка кількість міжнародних мігрантів нараховується станом на 2019 рік, млн. осіб :

- а) 560;
- б) 214;
- в) 1020;
- г) 272.

21. Формування єдиного механізму узгодження попиту та пропозиції робочої сили незалежно від країни проживання людини – це:

- а) глобалізація економіки;
- б) світовий ринок праці;
- в) глобалізація ринку праці;
- г) регулювання ринку праці.

22. Система відносин, що виникають з приводу узгодження попиту та пропозиції світових трудових ресурсів, – це:

- а) глобалізація економіки;
- б) світовий ринок праці;
- в) глобалізація ринку праці;
- г) регулювання ринку праці.

23. Головною проблемою глобалізації економіки є:

- а) мілітаризація;
- б) обмеженість можливостей макроекономічної політики;
- в) інфляція;
- г) обмеження можливостей маркетингу.

24. Причиною сучасної інтенсифікації процесів глобалізації ринку праці є:

- а) швидкі технологічні зміни;
- б) екологічні проблеми;
- в) мілітаризація економіки;
- г) інфляція.

25. Найбільш розвинутий міжнародний ринок праці сформувався у:

- а) США;
- б) Азіатсько-Тихоокеанському регіоні;
- в) Західній Європі;
- г) Латинській Америці.

26. Найбільший потенціал трудових ресурсів має:

- а) Західна Європа;
- б) Азіатсько-Тихоокеанський регіон;
- в) США;
- г) Латинська Америка.

27. В ОАЕ іммігранти становлять частину населення:

- а) 10%;
- б) 30%;
- в) 60%;
- г) 90%.

28. Головною країною імміграції в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні є:

- а) Японія;
- б) Австралія;
- в) Малайзія;
- г) Південна Корея.

29. МОП стала спеціалізованою організацією ООН у:

- а) 1919 р;
- б) 1946 р;
- в) 1951 р;
- г) 1930 р;

30. Вищим керівним органом МОП є:

- а) МКП;
- б) МБП;
- в) МОМ;
- г) ОБСС.

31. Конвенція № 2 МОП має назву:

- а) «Про безробіття»;
- б) «Про політику в галузі зайнятості»;
- в) «Про організацію служби зайнятості»;
- г) «Про встановлення мінімальної заробітної плати».

32. Конвенція № 131 МОП має назву:

- а) «Про безробіття»;
- б) «Про політику в галузі зайнятості»;
- в) «Про організацію служби зайнятості»;

г) «Про встановлення мінімальної заробітної плати».

33. МОМ створена у:

- а) 1919 р;
- б) 1946 р;
- в) 1951 р;
- г) 1980 р.

34. Вищим керівним органом МОМ є:

- а) Виконавчий Комітет;
- б) Рада;
- в) Конференція;
- г) Бюро.

35. Спеціальна програма МОМ у галузі трудової міграції має назву:

- а) «Об'єднані сили»;
- б) «Об'єднаний розвиток»;
- в) «Об'єднані експерти»;
- г) «Об'єднані нації».

36. В загальному розумінні ринок праці – це:

- а) система обміну індивідуальних здібностей до праці на фонд життєвих цінностей, необхідних для відтворення робочої сили;
- б) природний процес, породжений діями індивідуумів, які намагаються досягти своєї мети, із різноманітності дій яких формується економічний порядок;
- в) сукупність продавців і покупців, у результаті дії яких об'єкти обміну отримують ціну;
- г) спосіб координації дій учасників, який забезпечує їм свободу вибору, наділяють ринок рисою цілеспрямованості з елементами ринкової і директивної економічної координації;

37. Умовами виникнення ринку праці є:

- а) наявність продавця робочої сили, яка має місце лише за умов, коли людина є юридично вільною і може розпоряджатись своїми здібностями до праці;
- б) відсутність у людини засобів виробництва, в результаті чого вона вимушена продавати свої здібності до праці;
- в) наявна конкуренція між власниками здібностей до праці за право зайняти робочі місця, та роботодавців – за залучення найбільш кваліфікованої робочої сили;
- г) поява покупця – підприємця, або роботодавця, якому потрібна робоча сила.

38. Виділяють такі умови функціонування ринку праці:

а) повна самостійність та незалежність роботодавця і найманого працівника в поєднанні з їх економічною відповідальністю, рівно правні партнерські відносини між ними, що здійснюються через договори і угоди;

б) наявна конкуренція між власниками здібностей до праці за право зайняти робочі місця, та роботодавців – за залучення найбільш кваліфікованої робочої сили;

в) збалансованість між робочими місцями, пропозицією робочої сили та грошовою масою зарплати;

г) наймані працівники та роботодавці можуть об'єднуватись у спілки для захисту своїх інтересів.

39. До елементів ринку праці відносять:

а) товар – він виступає у формі робочої сили;

б) ціна, яка виступає у формі заробітної плати;

в) попит, який визначає потребу країни, галузі, регіону, фірми в робочій силі;

г) пропозиція, тобто чисельність і структура наявних трудових ресурсів.

40. До суб'єктів ринку праці відносяться:

а) наймані працівники та представники їх інтересів – профспілки;

б) безробітні та представники їх інтересів – державна служба зайнятості, комерційні бюро працевлаштування;

в) роботодавці та представники їх інтересів – спілки та об'єднання підприємців;

г) держава.

41. Міжнародна міграція робочої сили – це:

а) переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу в межах міжнародного ринку праці на термін більше року;

б) самовільне переміщення населення щодо кордонів країни всупереч законодавству;

в) це робота за кордоном протягом певного обмеженого часу з подальшим поверненням на батьківщину або переїздом в іншу країну.

42. Залежно від просторового горизонту переміщення можна виділити такі види міжнародної трудової міграції :

а) постійна, тимчасова, сезонна, мятникова;

б) організована, нелегальна;

в) зовнішня, внутрішньоконтинентальна, міжконтинентальна.

43. Залежно від терміну переміщення міжнародна трудова міграція поділяється на такі види:

а) постійна, тимчасова, сезонна, мятникова;

б) організована, нелегальна;

в) зовнішня, внутрішньоконтинентальна, міжконтинентальна.

44. За юридичними засадами розрізняють:

- а) постійна, тимчасова, сезонна, маятникова;
- б) організована, нелегальна;
- в) зовнішня, внутрішньоконтинентальна, міжконтинентальна.

45. Виїзд працездатного населення країни за її межі:

- а) імміграція;
- б) рееміграція;
- в) еміграція.

46. Повернення емігрантів на батьківщину:

- а) еміграція;
- б) імміграція;
- в) рееміграція.

47. В'їзд працездатного населення до країни з-за її меж:

- а) еміграція;
- б) імміграція;
- в) рееміграція.

48. До економічних причин міжнародної трудової міграції належать:

- а) зміни у розміщенні виробництва, суттєва різниця в оплаті, нерівномірність економічного розвитку;
- б) прагнення до підвищення рівня матеріального добробуту, етнічно-культурна близькість країни міграції, тяжіння до реалізації потреб у розвитку особистості;
- в) зміни у розміщенні виробництва, етнічно-культурна близькість країни міграції, нерівномірність економічного розвитку.

49. До соціальних причин міжнародної трудової міграції належать:

- а) зміни у розміщенні виробництва, суттєва різниця в оплаті, нерівномірність економічного розвитку;
- б) зміни у розміщенні виробництва, етнічно-культурна близькість країни міграції, нерівномірність економічного розвитку;
- в) прагнення до підвищення рівня матеріального добробуту, етнічно-культурна близькість країни міграції, тяжіння до реалізації потреб у розвитку особистості.

50. Які міждержавні органи спеціального призначення здійснюють регулювання міжнародних міграційних процесів ?

- а) СОТ, ЄС, ООН;

- б) МОП, МОМ, ООН;
- в) МОП, СОТ, ЮНЕСКО.

51. Які причини посилення міграційних процесів в Україні ?

- а) розширення зовнішньоекономічних зв'язків України, економічні мотивації, структурна перебудова економіки;
- б) нерівномірність в розміщенні продуктивних сил, етнічно-культурна близькість іншої країни, погіршення екологічної ситуації в окремих регіонах;
- в) етнічно-культурна близькість іншої країни, бажання подорожувати, криміналізація суспільства.

52. Трудові ресурси – це:

- а) матеріальні цінності, що можуть використовуватися людиною у виробництві;
- б) придатні для використання у виробництві запаси та сировина;
- в) це частина працездатного населення: чоловіки віком від 15 до 70 років та жінки віком від 15 до 65 років.

53. Валова міграція відображає:

- а) різницю між потоками імміграції та еміграції;
- б) суму потоків еміграції та імміграції;
- в) кількість мешканців держави, що залишили кордони країни.

54. Чиста міграція відображає:

- а) різницю між потоками імміграції та еміграції;
- б) суму потоків еміграції та імміграції;
- в) кількість мешканців держави, що залишили кордони країни.

55. Домінуючу частку сучасних міграційних потоків становлять:

- а) робітники;
- б) спеціалісти;
- в) науковці.

56. Оберіть інструменти міграційної політики держави:

- а) митна політика, що передбачає пільги для реемігрантів, заборона на виїзд певних категорій працівників, збільшення авіаційних рейсів;
- б) встановлення термінів обов'язкової роботи в країні, надання пільг за валютними вкладками, інвестування освіти;
- в) кваліфікаційні вимоги до суб'єктів трудової міграції, лімітування видачі закордонних паспортів, митна політика, що передбачає пільги для реемігрантів.

57. Основними країнами в'їзду для українських емігрантів стали :

- а) Білорусь, Польща, Німеччина, Росія, США, Канада;
- б) Польща, Туреччина, Австралія, Швейцарія, Єгипет;

в) Австрія, США, Казахстан, Угорщина, Румунія, Японія.

58. Що характерно для ринкового саморегулювання міграції робочої сили в Україні ?

- а) законодавча база, квотування, впровадження нормативних заходів;
- б) пільгові позики, створення житлового фонду, створення спеціального пенсійного фонду;
- в) створення організацій допомоги мігрантам і біженцям, інформаційна база, регулювання динаміки процесу міграції.

59. Що характерно для державного регулювання міграції робочої сили в Україні ?

- а) законодавча база, квотування, впровадження нормативних заходів;
- б) пільгові позики, створення житлового фонду, створення спеціального пенсійного фонду;
- в) створення організацій допомоги мігрантам і біженцям, інформаційна база, регулювання динаміки процесу міграції.

60. Що характерно для громадського регулювання міграції робочої сили в Україні ?

- а) законодавча база, квотування, впровадження нормативних заходів;
- б) пільгові позики, створення житлового фонду, створення спеціального пенсійного фонду;
- в) створення організацій допомоги мігрантам і біженцям, інформаційна база, регулювання динаміки процесу міграції.

61. Міграція робочої сили – це:

- а) виїзд працездатного населення з країни за її кордони;
- б) в'їзд працездатного населення до країни з інших країн;
- в) повернення емігрантів на батьківщину на постійне проживання;
- г) переміщення працездатного населення через кордони певних національних економік зі зміною місця постійного проживання або періодичним поверненням до нього.

62. Еміграція робочої сили – це:

- а) виїзд працездатного населення з країни за її кордони;
- б) в'їзд працездатного населення до країни з інших країн;
- в) повернення емігрантів на батьківщину на постійне проживання;
- г) переміщення працездатного населення через кордони певних національних економік зі зміною місця постійного проживання або періодичним поверненням до нього.

63. Рееміграція робочої сили – це:

- а) виїзд працездатного населення з країни за її кордони;
- б) в'їзд працездатного населення до країни з інших країн;

в) повернення емігрантів на батьківщину на постійне проживання;
г) переміщення працездатного населення через кордони певних національних економік зі зміною місця постійного проживання або періодичним поверненням до нього.

64. «Відплив умів» – це:

а) виїзд працездатного населення з країни за її кордони;
б) в'їзд працездатного населення до країни з інших країн;
в) міжнародна міграція висококваліфікованих кадрів;
г) повернення емігрантів на батьківщину на постійне місце проживання;
д) переміщення працездатного населення через кордони певних національних економік зі зміною місця постійного проживання або періодичним поверненням до нього.

65. Масова міграція робочої сили стала типовим явищем міжнародної економіки, починаючи з:

а) першої половини XX ст;
б) середини XIX ст;
в) кінця XVIII ст.

66. Вкажіть основні причини міграції населення:

а) пошук роботи;
б) отримання більш високих доходів;
в) політичні репресії;
г) правильно а, б, в;
д) правильно а, б.

67. Який з перелічених факторів міграції населення не економічний?

а) диференціація вартості робочої сили у межах окремих країн;
б) стан національного ринку праці;
в) дискримінація за національними та расовими ознаками;
г) структурна перебудова економіки.

68. Вкажіть види міжнародних міграційних потоків робочої сили за ступенем законності:

а) тимчасова, щоденна, маятникова;
б) легальна, нелегальна;
в) міжконтинентальна, континентальна;
г) міграція висококваліфікованої робочої сили, міграція некваліфікованої робочої сили;
д) міграція у межах розвинутих країн; міграція робочої сили між країнами, що розвиваються; міграція висококваліфікованої робочої сили з розвинутих країн до країн, що розвиваються; міграція з країн, що розвиваються, та постсоціалістичних країн до розвинутих.

69. Вкажіть види міжнародних міграційних потоків робочої сили за рівнем кваліфікації мігрантів:

- а) тимчасова, щоденна, маятникова;
- б) легальна, нелегальна;
- в) міжконтинентальна, континентальна;
- г) міграція висококваліфікованої робочої сили, міграція некваліфікованої робочої сили.

д) міграція в межах розвинутих країн; міграція робочої сили між країнами, що розвиваються; міграція висококваліфікованої робочої сили з промислово розвинутих країн до країн, що розвиваються; міграція з країн, що розвиваються, та постсоціалістичних країн до розвинутих.

70. Який тип міграції населення передбачає щоденні поїздки до місця за кордони країни:

- а) постійна;
- б) тимчасова;
- в) сезонна;
- г) маятникова.

71. Валова міграція відображає:

- а) різницю між потоками імміграції та еміграції;
- б) суму потоків еміграції та імміграції;
- в) кількість мешканців держави, що залишили кордони країни та змінили її громадянство протягом року;
- г) кількість громадян країни, які прибули з інших держав та отримали її громадянство та (або) право на тимчасове місце проживання протягом року.

72. Чиста міграція відображає:

- а) різницю між потоками імміграції та еміграції;
- б) суму потоків еміграції та імміграції;
- в) кількість мешканців держави, що залишили кордони країни та змінили її громадянство протягом року;
- г) кількість громадян країни, які прибули з інших держав та отримали її громадянство та (або) право на тимчасове місце проживання протягом року.

73. До позитивних наслідків міжнародної трудової міграції для країн імміграції належать:

- а) підвищення конкурентоспроможності продукції за рахунок нижчої оплати праці іммігрантів;
- б) стимулювання виробництва й зайнятості за рахунок додаткового попиту іноземних робітників;
- в) економія державних витрат на освіту, підвищення кваліфікації, соціальні програми;
- г) усі відповіді правильні.

74. Традиційні центри імміграції – це:

- а) Пакистан, Південна Корея, Тайвань, Японія;
- б) Кувейт, Південно-Африканська Республіка, Росія;
- в) Австралія, Німеччина, США;
- г) країни Латинської Америки.

75. Сучасні країни найбільшої імміграції:

- а) Пакистан, Південна Корея, Тайвань, Японія;
- б) Кувейт, Південно-Африканська Республіка, Росія;
- в) Австралія, Німеччина, США;
- г) країни Латинської Америки.

76. Домінуючу частку сучасних міграційних потоків становлять:

- а) робітники;
- б) підприємці;
- в) службовці;
- г) менеджери середньої ланки управління;
- д) менеджери вищої ланки управління.

77. Якщо необхідною умовою імміграції є отримання статусу біженця, то це:

- а) сімейна міграція;
- б) економічна міграція;
- в) гуманітарна міграція.

78. Який з наведених наслідків міграції робочої сили є позитивним для окремої фірми:

- а) розширення місткості внутрішнього ринку;
- б) омолодження нації;
- в) економія коштів на освіту та перекваліфікацію робочої сили;
- г) оплата іноземної робочої сили за порівняно меншими ставками, зменшення витрат на виробництво продукції;
- д) спрощення структурних зрушень в економіці.

79. Визначте непрямий інструмент еміграційної політики держави:

- а) кваліфікаційні вимоги до суб'єктів трудової міграції;
- б) митна політика, що передбачає пільги для реемігрантів;
- в) лімітування видачі закордонних паспортів;
- г) заборона на виїзд певних категорій працівників;
- д) встановлення термінів обов'язкової роботи в країні після отримання освіти за державний кошт.

80. Визначте прямий інструмент еміграційної політики держави:

- а) надання пільг за валютними вкладками;
- б) митна політика, що передбачає пільги для реемігрантів;

- в) заборона на виїзд певних категорій працівників;
- г) валютна та банківська політика, орієнтована на заохочення валютних переказів з-за кордону.

Задача 1.

Відомо, що в минулому році з країни А емігрувало 5070 чол., а іммігрувало 8112 чол. Загальна чисельність населення країни станом на 1 січня минулого року становила 12 637 342 чол. Визначте показники валової та чистої міграції, а також частку чистої міграції в загальній чисельності населення країни А.

Задача 2.

Частка мігрантів у створенні ВВП країни складає 15%; величина ВВП у звітному році складає 750 млрд. дол. Розрахуйте вклад мігрантів у створення ВВП.

Задача 3.

В області середньорічна чисельність населення складає 17 млн. осіб. За рік прибуло з інших районів 0,7 млн. осіб, вибуло – 0,2 млн. осіб. Визначити сальдо міграції, валову міграцію, коефіцієнти інтенсивності прибуття та вибуття.

Задача 4.

До країни у 2019 році прибуло іммігрантів 576032 осіб, тоді як емігрувало з країни 554520 громадянина. Визначити обсяг валової та чистої міграції?

Задача 5.

Громадянин України Власенко Р.О. у 2015 році виїхав з України до США де пропрацювавши 5 років, отримав дозвіл на постійне місце проживання у США. Ким вважається (іммігрант, емігрант) громадянин у двох країнах?

Задача 6.

На початок року населення регіону становило 498 тис. осіб. На кінець року – 524 тис. осіб. Протягом цього періоду до регіону прибуло на постійне місце проживання 3,29 тис. осіб., а також вибуло за межі регіону – 6,7 тис. осіб. Визначити коефіцієнти прибуття та вибуття у регіоні, коефіцієнт механічного приросту населення, сальдо міграції.

ТЕМА 10. МІЖНАРОДНІ ІНВЕСТИЦІЇ

Ключові терміни:

Міжнародні інвестиції – це економічна категорія, котра виражає цілу систему економічних відносин між країнами, а також підприємствами й

організаціями, які функціонують і розвиваються на території різних країн. Міжнародні інвестиції – це капітали, експортовані з однієї країни і вкладені в справу або підприємство на території іншої країни, тобто за кордоном.

Міжнародна інвестиційна діяльність – це послідовна сукупність дій її суб'єктів (інвесторів та учасників) із втілення інвестицій з метою отримання прибутку. Кожна країна як суб'єкт інвестиційної діяльності визначає правові, економічні та соціальні умови цієї діяльності у своєму законодавстві.

Інвестиційний цикл – це сукупність заходів з моменту прийняття рішення про інвестування до завершення певного проекту.

Інвестиційний процес – це залучення вільних міжнародних інвестиційних ресурсів конкретними суб'єктами. Це поняття пов'язується з реалізацією реальних інвестицій, із здійсненням реальних інвестиційних проектів. Інвестиційний процес складається з декількох інвестиційних циклів.

Ввезення капіталу – періодичний приплив іноземного капіталу; а іноземні інвестиції – загальна сума накопиченого іноземного капіталу в національній економіці за певний період.

Іноземні інвестиції – загальна сума накопиченого іноземного капіталу в національній економіці за певний період.

Прямі інвестиції - це вкладання капіталу з метою отримання прибутку та забезпечення довготривалих економічних інтересів у країні вкладення. Вони дозволяють експортеру капіталу встановлювати контроль над об'єктом, в який здійснюється інвестування.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – капіталовкладення в іноземні підприємства, які забезпечують контроль над об'єктом розміщення капіталу і відповідний дохід.

Портфельні інвестиції – вкладення в іноземні підприємства або цінні папери, які приносять інвесторові відповідний дохід, але не дають право контролю над підприємством.

Міжнародний рух капіталу – одностороннє переміщення за кордон певної вартості у товарній чи грошовій формі з метою отримання прибутку;

Ліцензування – купівля-продаж права на нематеріальну власність (патенти, авторські права, програми, торгові марки, ноу-хау) на певний період;

Франчайзинг – це передача продавцем права на використання своєї торгової марки покупцю (франшизі);

“Проекти під ключ” – це укладання контрактів на будівництво підприємств, які передаються власникові для експлуатації у стані їх повної готовності;

Вільні економічні зони (ВЕЗ) – це територія однієї країни, на якій товари не підлягають звичайному митному контролю та відповідному оподаткуванню;

Спільне підприємництво – це діяльність, заснована на співробітництві з підприємцями, підприємствами і організаціями країни-партнера та їхньому спільному розподілі доходів і ризиків від здійснення цієї діяльності;

Спільне підприємство – це організаційно-правова форма поєднання зусиль партнерів різних країн з метою здійснення спільної підприємницької діяльності.

Реінвестування – повторне, додаткове інвестування власного (або іноземного) капіталу у економіку, за рахунок прибутку, отриманого з попереднього інвестування.

Міжнародний рух капіталу – транснаціональне переміщення певної вартості в товарній чи грошовій формі з метою отримання прибутку чи підприємницької вигоди.

Реальні інвестиції - це вкладання коштів в реальний (основний та оборотний) капітал, спрямоване на приріст виробничих фондів та матеріально-технічних запасів.

Фінансові інвестиції - це вкладення коштів чи інших активів у цінні папери суб'єктів господарської діяльності.

Інтелектуальні інвестиції – вклад коштів у підготовку спеціалістів на курсах, вивчення досвіду, ліцензії, „ноу-хау", спільні наукові розробки.

Компанії переважного володіння – це змішані компанії, в яких іноземному інвестору належить більше від половини акцій

Змішане підприємство з участю іноземного капіталу – змішані компанії, в яких іноземний інвестор має менше ніж 50% акцій.

Вільна (спеціальна) економічна зона – це частина території держави, на якій встановлено особливий режим, який виражається в встановленні податкових пільг, спеціальних митних умов, забезпеченні сприятливої валютної діяльності тощо для національних або іноземних підприємців.

Офшорні зони – це невеликі держави чи території, що залучають іноземні капітали через надання податкових та інших пільг у проведенні фінансово-кредитних операцій з іноземними резидентами і в іноземній валюті.

Митні відносини – сукупність стосунків між суб'єктами цих відносин, що виникають у зв'язку з переміщенням товарів і транспортних засобів через митний кордон

Податкові пільги – переваги, що надаються окремим платникам податків, включаючи можливість не сплачувати податок або сплачувати його в меншому розмірі.

Фінансові пільги – це пільги, які передбачають надання державою суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності податкових пільг, субсидій, кредитів.

Адміністративні пільги – це пільги, які надаються у вигляді спрощення процедур реєстрації підприємств, надання різних послуг, спрощеного порядку здійснення митних процедур.

Територія пріоритетного розвитку (ТПР) – територія, на якій склалися несприятливі соціально-економічні умови та на якій запроваджується спеціальний режим інвестиційної діяльності для створення нових робочих місць.

Офшорна компанія - це компанія, що є стосовно країни реєстрації не резидентської і цілком звільненої від податків.

Зовнішньоторговельні зони – частина території держави, де товари іноземного походження можуть зберігатися, купуватися та продаватися без сплати мита і митних зборів або з її відстроченням.

Зони прикордонної торгівлі – частина території держави на кордонах із сусідніми країнами, де діє спрощений порядок перетину кордону і торгівлі.

Контрольні запитання:

1. Що таке міжнародні інвестиції?
2. Які відмінності між інвестором та кредитором?
3. Перерахувати об'єкти міжнародної інвестиційної діяльності.
4. Які існують методи інвестування?
5. Які інвестиції називають «активними», а які «пасивними»? Чому?
6. За суб'єктами та формами власності міжнародні інвестиції класифікуються як?
  7. Чим відрізняються країни-донори від країн-реципієнтів?
  8. Які компанії вважаються компаніями переважного володіння?
  9. Які підприємства вважаються змішаним підприємством з участю іноземного капіталу?
  10. В чому полягає сутність вільних економічних зон?
  11. Які чинники враховуються при створенні вільних економічних зон?
  12. Які перспективи розвитку вільних економічних зон в Україні?
  13. Які пільги та стимули передбачають вільні економічні зони?
  14. Чи впливає географічний і ресурсний потенціал країни на створення вільних економічних зон?
  15. Що таке фінансові інвестиції?
  16. Яка сутність портфельних інвестицій?
  17. На які два види поділяються реальні інвестиції?
  18. Які розрізняють інвестиційні активи?
  19. Обґрунтуйте важливість інтелектуальних інвестицій для нації та окремої особистості.

Тести для самоконтролю:

1. Поняття «іноземні інвестиції» визначається:
  - а) ЗУ «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 р;
  - б) ЗУ «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 р;
  - в) ЗУ «Про інститути спільного інвестування» від 16.07.2015 р;
  - г) ЗУ «Про захист іноземних інвестицій на Україні» від 10.06.1991 р.
2. Сукупність заходів з моменту прийняття рішення про інвестування до завершення певного проекту – це...
  - а) інвестиційний цикл;
  - б) інвестиційний процес;
  - в) міжнародні інвестиції;
  - г) міжнародний рух капіталу.
3. До об'єктів міжнародної інвестиційної діяльності не належать:
  - а) майнові права;

- б) права користування землею;
  - в) сукупність комерційних знань;
  - г) інвестори.
4. Укладання контрактів на будівництво підприємств, які передаються власникові для експлуатації у стані їх повної готовності – це...
- а) франчайзинг;
  - б) ліцензування;
  - в) спільне підприємництво;
  - г) «проекти під ключ».
5. Періодичним припливом іноземного капіталу називають...
- а) інвестиційний процес;
  - б) ввезення капіталу;
  - в) іноземне інвестування;
  - г) трансферт.
6. «...підприємство з іноземними інвестиціями – підприємство будь-якої організаційно-правової форми, створене відповідно до законодавства України, іноземна інвестиція в статутному фонді якого становить не менше ...»
- а) 15 %;
  - б) 20 %;
  - в) 10 %;
  - г) 5 %.
7. Країни базування капіталу називають...
- а) країни – донори;
  - б) країни – реципієнти.
8. За цільовою орієнтацією МІ поділяють на:
- а) прямі інвестиції та підприємницький капітал;
  - б) прямі та портфельні інвестиції;
  - в) портфельні інвестиції та позичковий капітал;
  - г) позичковий та підприємницький капітал.
9. До суб'єктів інвестиційної діяльності не належить:
- а) інвестори;
  - б) учасники;
  - в) кредитори.
10. Капітали, експортовані з однієї країни і вкладені в справу або підприємство на території іншої країни, тобто за кордоном, - це...
- а) Інвестиційний цикл;
  - б) Інвестиційний процес;
  - в) Міжнародні інвестиції;

г) Міжнародна інвестиційна діяльність.

11. Спільне підприємництво – це...

а) це діяльність, заснована на співробітництві з підприємцями, підприємствами і організаціями країни-партнера та їхньому спільному розподілі доходів і ризиків від здійснення цієї діяльності;

б) це організаційно-правова форма поєднання зусиль партнерів різних країн з метою здійснення спільної підприємницької діяльності;

в) це послідовна сукупність дій її суб'єктів (інвесторів та учасників) із втілення інвестицій з метою отримання прибутку;

г) укладання контрактів на будівництво підприємств, які передаються власникові для експлуатації у стані їх повної готовності.

12. Однією з форм власних зарубіжних фірм, що створюються за кордоном є:

а) франчайзинг;

б) відділення;

в) підрядне виробництво;

г) франшиза.

13. «Пасивними» називають ...

а) міжнародні портфельні інвестиції;

б) прямі іноземні інвестиції.

14. «Активними» називають ...

а) прямі іноземні інвестиції;

б) міжнародні портфельні інвестиції.

15. Реєструється як самостійна компанія і має статус юридичної особи з власним балансом:

а) асоційована компанія;

б) відділення;

в) компанія переважного володіння;

г) дочірня компанія.

16. Однією з суттєвих проблем, породжених контрактними формами інвестування є:

а) зіткнення інтересів партнерів;

б) втрата контролю;

в) загострення конкуренції на світових ринках;

г) неможливість швидкого пристосування.

17. Кожна країна як суб'єкт інвестиційної діяльності визначає ... умови міжнародної інвестиційної діяльності у своєму законодавстві.

а) валютні, правові та економічні;

б) валютні, економічні та соціальні;

- в) правові, економічні та соціальні;
- г) правові, валютні та соціальні.

18. Яка з форм МІ орієнтована на довгострокові цілі і тривалий контроль над об'єктом інвестування у певній сфері економіки?

- а) прямі іноземні інвестиції;
- б) міжнародні портфельні інвестиції.

19. Яка з контрактних форм інвестування є найпростішою формою проникнення на міжнародні ринки?

- а) ліцензування;
- б) експорт – імпорт;
- в) підрядне виробництво;
- г) франчайзинг.

20. Територія однієї країни, на якій товари не підлягають звичайному митному контролю та відповідному оподаткуванню, - це:

- а) країна базування;
- б) приймаюча країна;
- в) митна зона;
- г) вільна економічна зона.

21. Вкладення будь-яких видів майнових та інтелектуальних цінностей, що мають на меті отримання прибутку чи досягнення соціального ефекту називаються

- а) інвестиції;
- б) інновації;
- в) капітальні вкладення;
- г) банківські депозити.

22. Вкладення реальних активів у відтворення основних виробничих фондів підприємства, це:

- а) амортизація;
- б) капітальні вкладення;
- в) Інновації;
- г) інтелектуальні інвестиції.

23. Сукупність практичних дій фізичних, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій, це:

- а) інвестиційний проект;
- б) інвестиційний процес;
- в) інноваційний процес;
- г) інвестиційна діяльність.

24. Комплекс дій від моменту прийняття рішення про інвестування до завершальної стадії інвестиційного проекту називається

- а) інвестиційний цикл;
- б) інвестиційний кругообіг;
- в) інвестиційний проект;
- г) інвестиційний процес.

25. Ряд інвестиційних циклів, які повторюються називаються

- а) інвестиційний проект;
- б) інвестиційний процес;
- в) інвестиційний цикл;
- г) інвестиційна діяльність.

26. Майнові та інтелектуальні цінності, що вкладаються в підприємництво та інші види діяльності є

- а) результатами інвестиційної діяльності;
- б) суб'єктами інвестиційної діяльності;
- в) об'єктами інвестиційної діяльності;
- г) стимулами для інвестиційної діяльності.

27. Прибуток починає отримуватись одразу ж після завершення інвестування в повному об'ємі при ..... формі часового перебігу.

- а) паралельній;
- б) комбінованій;
- в) інтервальній;
- г) послідовній.

28. Прибуток починає отримуватись ще до завершення інвестування в повному об'ємі при ..... формі часового перебігу.

- а) паралельній ;
- б) комбінованій;
- в) інтервальній;
- г) послідовній.

29. Прибуток починає отримуватись через певний час після завершення інвестування в повному об'ємі при ..... формі часового перебігу.

- а) паралельній;
- б) комбінованій;
- в) інтервальній;
- г) послідовній.

30. Загальний об'єм коштів, що спрямовуються у відтворення виробництва називають

- а) чистими інвестиціями;
- б) валовими інвестиціями ;

- в) інвестиціями оновлення;
- г) інвестиціями споживання.

31. Інвестиції, що спрямовуються на підтримання існуючих виробничих потужностей та обсягів виробництва, називаються

- а) чистими інвестиціями;
- б) валовими інвестиціями;
- в) інвестиціями оновлення ;
- г) інвестиціями споживання.

32. Основним джерелом фінансування інвестицій оновлення є

- а) прибуток;
- б) позикові кошти;
- в) державні субсидії;
- г) амортизаційні відрахування .

33. Вкладення, що спрямовуються у нове будівництво, реконструкцію і розширення, технічне переозброєння, приріст товарно-матеріальних запасів, мають назву

- а) чисті інвестиції ;
- б) валові інвестиції;
- в) інвестиції оновлення;
- г) капітальні вкладення.

34. Джерелами фінансування чистих інвестицій є

- а) податковий кредит;
- б) відшкодування державою ПДВ;
- в) прибуток, позикові кошти, державні субсидії ;
- г) амортизаційні відрахування.

35. Вкладення коштів в реальні активи – як матеріальні (здебільшого це основні та оборотні виробничі фонди) так і в нематеріальні називаються

- а) фінансовими інвестиціями;
- б) реальними інвестиціями;
- в) капітальними вкладеннями;
- г) інтелектуальними інвестиціями.

36. Рухоме та нерухоме майно (будівлі, споруди, обладнання) та інші матеріальні цінності є об'єктом ..... інвестування.

- а) фінансового;
- б) стратегічного;
- в) капітального;
- г) реального.

37. Вкладення коштів в цінні папери, спеціальні (цільові) банківські вклади, депозити, паї тощо – це

- а) інтелектуальні інвестиції;
- б) комплексні інвестиції;
- в) фінансові інвестиції;
- г) корпоративні інвестиції.

38. Форма інвестування, що передбачає безпосередню участь інвестора у виборі об'єктів інвестування і вкладанні коштів, називається

- а) прямими інвестиціями;
- б) іноземними інвестиціями;
- в) непрямими інвестиціями;
- г) корпоративними інвестиціями.

39. Згідно положень МВФ міжнародні інвестиції вважаються прямими, якщо інвестору належить не менше ..... статутного фонду підприємства.

- а) 50 %;
- б) 25 %;
- в) 51 %;
- г) 20 %.

40. Фінансові інвестиції можуть в деяких випадках бути прямими, але лише у разі придбання інвестором

- а) облігацій;
- б) казначейських зобов'язань;
- в) акцій;
- г) інвестиційних сертифікатів.

41. Міжнародні інвестиції – це

- а) транснаціональне переміщення певної вартості в товарній чи грошовій формі з метою отримання прибутку чи підприємницької вигоди;
- б) це організаційно-правова форма поєднання зусиль партнерів різних країн з метою здійснення спільної підприємницької діяльності;
- в) капітали, експортовані з однієї країни і вкладені в справу або підприємство на території іншої країни, тобто за кордоном.

42. Яка мета інвестора від інвестиційної діяльності?

- а) отримати прибуток;
- б) для нього інвестиційна діяльність – це своєрідна благодійність;
- в) немає правильної відповіді.

43. На що не впливають міжнародні інвестиції?

- а) фінансовий ринок;
- б) міжнародний поділ праці;
- в) трудову міграцію.

44. На який законодавчий акт повинні спиратися громадяни України у інвестиційній діяльності?

- а) ПСБО 1;
- б) Закон «Про інвестиційну діяльність»;
- в) у цьому немає потреби.

45. Оберіть правильне визначення поняття реінвестування:

- а) повторне, додаткове інвестування власного капіталу у економіку, за рахунок прибутку, отриманого з попереднього інвестування;
- б) інвестування, яке проводиться вперше;
- в) дві відповіді вірні.

46. Що є видами міжнародних інвестицій?

- а) первинне та вторинне;
- б) національне та іноземне;
- в) прямі та портфельні.

47. Чи правильне твердження: Прямі іноземні інвестиції – капіталовкладення в іноземні підприємства, які забезпечують контроль над об'єктом розміщення капіталу і відповідний дохід.

- а) так;
- б) ні.

48. Що входить до інвестиційних активів?

- а) споживчі купони;
- б) національна та іноземна валюти;
- в) особисті документи громадян.

49. Що входить до портфельних інвестицій?

- а) акціонерні цінні папери та боргові цінні папери;
- б) акціонерні цінні папери;
- в) боргові цінні папери.

50. Оберіть правильне твердження:

- а) розрізняють види здійснення інвестиційної діяльності: злиття і придбання підприємств; створення власних філій, дочірніх компаній, спільних підприємств;
- б) поняття "ввезення капіталу" та "іноземні інвестиції" тотожні між собою;
- в) всі твердження вірні.

51. До удосконалення та розвитку співробітництва відносять:

- а) центр міжнародного удосконалення та розвитку співробітництва;
- б) експорт-імпорт; ліцензійні угоди; інжинірингові контракти; міжнародні субконтракти; експорт гудвіла;

в) всі міжнародні організації.

52. Реальні інвестиції бувають:

- а) повні та неповні;
- б) планові та позапланові;
- в) безпосередні і сукупні.

53. Іноземні інвестиції – це

- а) інвестиції в іноземну країну;
- б) загальна сума накопиченого іноземного капіталу в національній економіці за певний період;
- в) вкладення в іноземні підприємства або цінні папери, які приносять інвесторові відповідний дохід, але не дають право контролю над підприємством.

54. Чи правильне твердження: Міжнародна інвестиційна діяльність – це послідовна сукупність дій її суб'єктів (інвесторів та учасників) із втілення інвестицій з метою отримання прибутку?

- а) так;
- б) ні.

55. Чи правильне твердження: Фінансові інвестиції – це це вкладання коштів в реальний (основний та оборотний) капітал, спрямоване на приріст виробничих фондів та матеріально-технічних запасів?

- а) так;
- б) ні.

56. Яке визначення найбільш повно відбиває зміст вільних економічних зон?

- а) вільна (спеціальна) економічна зона - це частина території держави, на якій встановлено особливий режим, який виражається в встановленні податкових пільг спеціальних митних умов, забезпеченні сприятливої валютної діяльності тощо для національних або іноземних підприємств;
- б) вільна економічна зона - це частина території держави, на якій встановлено вільний режим для іноземних інвестицій і пільгові економічні умови;
- в) вільна економічна зона - це територія, що володіє вигідним географічним положенням, наділена своїм пільговим режимом;
- г) немає правильної відповіді.

57. Які країни є лідерами за кількістю вільних економічних зон?

- а) Китай, Україна, Польща;
- б) Індія, Китай, Росія;
- в) Індія, Німеччина, Болгарія;

г) Індія, Китай, Україна.

58. Найбільш успішними серед вільних економічних зон є:

а) Innovation Technology Park SEZ (Казахстан), Xiamen (Китай), Katowicka (Польща);

б) Shenzhen (Китай), ТВТ «Дубна» (Росія), Kamiennogórska (Польща);

в) DMCC (ОАЕ), Tanger Med Zones (Марокко), Innovation Technology Park SEZ (Казахстан);

г) DMCC (ОАЕ), Tanger Med Zones (Марокко), Zhuhai (Китай).

59. Чи діють пільги для інвесторів на території вільних економічних зон України:

а) так;

б) ні;

в) частково.

60. Фаза розвитку вільної економічної зони передбачає:

а) стабільний рівень іноземного інвестування та експорту виробленої продукції відповідно;

б) падіння рівня іноземного інвестування та зниження показників виробничої діяльності;

в) стабільний рівень іноземного інвестування та зростання експорту виробленої продукції;

г) зростання рівня іноземного інвестування та експорту виробленої продукції.

61. Фаза зрілості вільної економічної зони передбачає:

а) стабільний рівень іноземного інвестування та експорту виробленої продукції відповідно;

б) падіння рівня іноземного інвестування та зниження показників виробничої діяльності;

в) стабільний рівень іноземного інвестування та зростання експорту виробленої продукції;

г) зростання рівня іноземного інвестування та експорту виробленої продукції.

62. Фаза спаду вільної економічної зони передбачає:

а) стабільний рівень іноземного інвестування та експорту виробленої продукції відповідно;

б) падіння рівня іноземного інвестування та зниження показників виробничої діяльності;

в) стабільний рівень іноземного інвестування та зростання експорту виробленої продукції;

г) зростання рівня іноземного інвестування та експорту виробленої продукції.

63. Економічна мета створення вільних зон:

а) прискорення розвитку відсталих регіонів, залучення висококваліфікованих спеціалістів та вчених;

б) прискорення інноваційних процесів, впровадження передових іноземних технологій і техніки;

в) залучення іноземного капіталу, використання переваг географічного положення, стимулювання виробництва;

г) задоволення потреб споживачів у високоякісних товарах, та їх поставка на внутрішній ринок.

64. Соціальна мета створення вільних зон:

а) прискорення розвитку відсталих регіонів, залучення спеціалістів та вчених в сфері інновацій;

б) прискорення інноваційних процесів, впровадження передових іноземних технологій і техніки;

в) залучення іноземного капіталу, використання переваг географічного положення, стимулювання виробництва;

г) задоволення потреб споживачів у високоякісних товарах, та їх поставка на внутрішній ринок.

65. Науково-технічна мета створення вільних зон:

а) прискорення розвитку відсталих регіонів, залучення висококваліфікованих спеціалістів та вчених;

б) прискорення інноваційних процесів, впровадження передових іноземних технологій і техніки;

в) залучення іноземного капіталу, використання переваг географічного положення, стимулювання виробництва;

г) задоволення потреб споживачів у високоякісних товарах, та їх поставка на внутрішній ринок.

66. Які фактори не враховуються при створенні вільних економічних зон:

а) економіко-географічні фактори;

б) екологічні фактори;

в) релігійні і демографічні;

г) політичні фактори.

67. Ознакою вільних економічних зон НЕ є:

а) територіальна обмеженість;

б) строковість;

- в) законність;
- г) відсутність спеціальних органів управління.

68. В залежності від місця знаходження вільних економічних зон їх поділяють:

- а) внутрішні та зовнішні;
- б) територіальні та організаційні;
- в) інтеграційні та анклавні;
- г) однонаціональні та багатонаціональні.

69. Анклавні вільні економічні зони передбачають:

- а) розташування на або поблизу кордонів;
- б) тісну взаємодію із суб'єктами підприємництва поза межами зони;
- в) охоплення суб'єктів господарювання, які мають спільні ознаки;
- г) функціонування у замкненому просторі;
- д) розташування у внутрішніх районах країни.

70. Інтеграційні вільні економічні зони передбачають:

- а) розташування на або поблизу кордонів;
- б) тісну взаємодію із суб'єктами підприємництва поза межами зони;
- в) охоплення суб'єктів господарювання, які мають спільні ознаки;
- г) функціонування у замкненому просторі;
- д) розташування у внутрішніх районах країни.

71. Зовнішні вільні економічні зони передбачають:

- а) розташування на або поблизу кордонів;
- б) тісну взаємодію із суб'єктами підприємництва поза межами зони;
- в) охоплення суб'єктів господарювання, які мають спільні ознаки;
- г) функціонування у замкненому просторі;
- д) розташування у внутрішніх районах країни.

72. Організаційні вільні економічні зони передбачають:

- а) розташування на або поблизу кордонів;
- б) тісну взаємодію із суб'єктами підприємництва поза межами зони;
- в) охоплення суб'єктів господарювання, які мають спільні ознаки;
- г) функціонування у замкненому просторі;
- д) розташування у внутрішніх районах країни.

73. За характером взаємозв'язків з економікою вільні зони поділяються:

- а) внутрішні та зовнішні;
- б) територіальні та організаційні;
- в) інтеграційні та анклавні;
- г) однонаціональні та багатонаціональні.

74. За характером організації вільні зони можна поділити:

- а) внутрішні та зовнішні;
- б) територіальні та організаційні;
- в) інтеграційні та анклавні;
- г) однонаціональні та багатонаціональні.

75. Найбільш розповсюдженим інструментом підвищення економічної привабливості вільних економічних зон є:

- а) зовнішньоторговельні пільги;
- б) фінансові пільги;
- в) адміністративні пільги;
- г) податкові пільги.

76. Розміри пільг у вільних економічних зонах коливаються у межах:

- а) 10-15%;
- б) 25-30%;
- в) 35-45%;
- г) 50-100%.

77. Фіскальні (податкові) пільги вільних економічних зон передбачають:

- а) зниження чи скасування експортно-імпортних мит та спрощення зовнішньоторговельних операцій;
- б) зниження цін на різного виду послуги, зниження орендної плати, надання різних кредитів та субсидій;
- в) встановлення пільг на податок на прибуток, доход, майно тощо;
- г) немає правильної відповіді.

Задача 1.

Обчислити майбутню вартість вкладу через 18 місяців за складними відсотками, якщо початкова вартість вкладу -- 13000 грн., відсоткова ставка 12% у квартал.

Задача 2.

Обчислити теперішню вартість ануїтету за 7 років, якщо сума ануїтетного платежу -- 11700 грн., річна відсоткова ставка -- 25%.

Задача 3.

Обчислити майбутню вартість ануїтету через 3 роки, якщо сума ануїтетного платежу -- 100000 грн., річна відсоткова ставка -- 24%, темп інфляції -- 9%.

Задача 4.

Обчислити теперішню вартість вкладу за складними відсотками, якщо кінцева вартість вкладу через 5 роки -- 100000 грн., річна відсоткова ставка -- 25%, темп інфляції -- 10%. Знайти реальну відсоткову ставку та інфляційну премію.

При оцінці теперішньої вартості грошових коштів з урахуванням фактора інфляції використовується наступна формула:

$$P_p = S / [(1t) * (1t_n)]^T,$$

де в нашому випадку:

кількість інтервалів, по яким здійснюється кожний відсотковий платіж -- $T = 5$ роки,

очікувана номінальна вартість вкладу -- $S = 100000$ грн.,

реальна процентна ставка, що використовується в процесі дисконтування вартості -- $t = 0,25$,

прогнозований темп інфляції -- $t_n = 0,1$.

Задача 5.

Чи варто вкладати гроші в інвестиційний проект, який розрахований на 5 років і передбачає такі грошові потоки: $c(0) = 7000$ грн., $c(1) = 5000$ грн., $c(2) = 2000$ грн., $c(3) = 500$ грн., альтернативна відсоткова ставка -- 16% річних?

Задача 6.

Розрахуйте показник індексу прибутковості, базуючись на наступних даних:

- Витрати по проекту (інвестиції) – 7500 гр. од.;
- період експлуатації – 2 роки;
- сума грошового потоку – 12000 гр. од.;

в тому числі:

1-й рік – 8000;

2-й рік – 4000.

- Дисконтна ставка – 15 %.

Задача 7.

Чи варто вкладати гроші в інвестиційний проект, який розрахований на 5 років і передбачає такі грошові потоки: $c(0) = -5000$ грн., $c(1) = 3000$ грн., $c(2) = 1000$ грн., $c(3) = 250$ грн., $c(4) = 850$ грн., $c(5) = 900$ грн., альтернативна відсоткова ставка -- 14% річних?

ТЕМА 11. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Ключові терміни:

Міжнародна економічна інтеграція - процес зближення та взаємопроникнення національних господарств групи країн, спрямованих на створення єдиного господарського механізму.

Зона вільної торгівлі - пільгова зона регіонального типу, у межах якої підтримується вільна від митних і кількісних обмежень міжнародна торгівля країн, які входять у гаку зону.

Митний союз - спільна митна територія двох і більше країн з повною ліквідацією мит у взаємних відносинах і з єдиним митним тарифом відносно третіх країн.

Спільний ринок – об'єднання національних ринків декількох країн в єдиний великий ринок з вільним переміщенням у його межах капіталів, товарів, послуг і робочої сили.

Економічний союз – об'єднання національних економік декількох країн на основі митного союзу, спільного ринку, уніфікації фінансових систем і проведення спільної валютної політики.

Політичний союз – об'єднання країн на основі укладення спільного договору з метою проведення спільної політики у всіх сферах суспільного життя.

Міжнародні організації, угруповання, комплекси – об'єднання країн чи інших суб'єктів за окремими інтересами (або групою окремих інтересів) для спільного здійснення різноманітних заходів, спрямованих на їхнє задоволення.

Міжнародна економічна інтеграція — це процес господарсько-політичного об'єднання країн на основі розвитку глибоких стійких взаємозв'язків і розподілу праці між національними економіками, взаємодії їх виробничих структур на різних рівнях і в різних формах.

Контрольні запитання:

1. Етапи еволюція міжнародної економічної?
2. Виділити численні інтеграційні угруповання?
3. Основні завдання Європейського Союзу?
4. Завдання ЄАВТ?
5. Мета створення НАФТА?

Тести для самоконтролю:

1. Процес інтеграції іде через взаємодію капіталів окремих господарських суб'єктів (підприємств, фірм) окремих країн шляхом формування системи економічних угод між ними, створення філіалів за кордоном на:

- а) міжнародному рівні;
- б) мікрорівні.

2. Інтеграція здійснюється на основі формування економічних об'єднань держав і узгодження національних політик на:

- а) міжнародному рівні;
- б) мікрорівні.

3. Пільгова зона регіонального типу, у межах якої підтримується вільна від митних і кількісних обмежень міжнародна торгівля країн, які входять у гаку зону – це:

- а) зона вільної торгівлі;
- б) спільний ринок.

4. Спільна митна територія двох і більше країн з повною ліквідацією мит у взаємних відносинах і з єдиним митним тарифом відносно третіх країн – це

- а) митний союз;
- б) митна зона.

5. Об'єднання національних економік декількох країн на основі митного союзу, спільного ринку, уніфікації фінансових систем і проведення спільної валютної політики – це:

- а) політичний союз;
- б) економічний союз.

6. Об'єднання країн на основі укладення спільного договору з метою проведення спільної політики у всіх сферах суспільного життя – це:

- а) політичний союз;
- б) економічний союз.

7. Полегшити торгівлю країн-учасниць і, в той же час, не створити додаткових перепон у торгівлі з третіми країнами – це мета створення:

- а) Європейського союзу;
- б) митного союзу.

8. На основі цих трьох співтовариств і виник сучасний Європейський Союз.

- а) ЄОВС, ЄЕС та Єврат;
- б) ЄАВТ, НАФТА та ЕКОВАС.

9. В якому році Договір про Європейський Союз вступив в силу:

- а) 7 лютого 1992 року;
- б) 1 листопада 1993 року.

10. Скільки країн включає до себе Європейський союз:

- а) 25;
- б) 29.

11. Другою за часом існування та за результатами функціонування є:

- а) НАФТА;
- б) Європейська асоціація вільної торгівлі.

12. В якому році була створена Європейська асоціація вільної торгівлі:

- а) 1990 році;
- б) 1960 році.

13. Які країни вступили до ЄС завдяки режиму найбільшого сприяння в торгівлі з країнами ЄС:

- а) Австрія, Швеція й Фінляндія;
- б) Австралія, Нова Зеландія й Китай.

14. Країни колишньої Радянської Прибалтики об'єдналися в:

- а) Союз Колишнього СРСР;
- б) Союз Балтійських держав.

15. Один з найбільших і найбагатших об'єднаних ринків NAFTA склався в:

- а) Італії, Іспанії та Португалії;
- б) Канаді, США та Мексиці.

16. НАФТА – це союз трьох держав:

- а) Італія, Іспанія та Португалія;
- б) Канада, США та Мексика.

17. За кожною країною зберігається зовнішньоторговельна автономія і власні мита в торгівлі з третіми країнами, не існує єдиного митного тарифу; немає наднаціональних органів; країни-члени не відмовляються від свого суверенітету – принципи діяльності:

- а) ЄС;
- б) НАФТА.

18. Яку інтергацію утворили Аргентина, Бразилія, Парагвай, Уругвай у 1991 році?

- а) Північноамериканська асоціація вільної торгівлі (НАФТА);
- б) Південний спільний ринок (МЕРКОСУР).

19. Австралія, Бруней, В'єтнам, Індонезія, Канада, Китай, Кірибаті, Малайзія, Маршалові острови, Мексика, Нова Зеландія, Папуа-Нова Гвінея, Перу, Республіка Корея, Росія, Сінгапур, СІНА, Таїланд, Тайвань, Філіппіни, Чилі, Японія утворили інтергацію ?

- а) Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС);
- б) Південний спільний ринок (МЕРКОСУР).

20. Яке явище країн у регіональних межах створює сприятливі умови для фірм країн-учасниць економічної інтеграції, певною мірою захищає їх від конкуренції з фірмами третіх країн?

- а) економічне зближення;
- б) економічне відчуження.

ТЕМА 12. ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СВІТОВОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ПРОСТОРИ

Ключові терміни:

Глобалізація економічного розвитку – об'єктивний процес підпорядкування напрямків економічного розвитку окремих країн закономірностям і напрямкам розвитку світового ринкового господарства.

Глобальна економіка – саморегулююча, відкрита система, що знаходиться в стані реальної взаємодії з зовнішнім середовищем –окремими

економіками, яка виявляється в загальному виді в обміні речовиною, енергією й інформацією.

Глобальні проблеми – сукупність життєво важливих проблем людства, від розв'язання яких залежить його саме існування та перспективи розвитку.

Контрольні запитання:

1. Які основні причини формування глобалізаційних процесів?
2. Чим характеризується процес глобалізації на рівні окремої країни?
3. Які головні показники визначають ступінь інтегрованості економік різних держав у глобальну економіку?
4. Яким чином глобалізація пов'язана з регіоналізацією світового господарства?
5. У чому полягають негативні наслідки процесу глобалізації?

3 КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНКА ПОТОЧНИХ ЗНАНЬ

Оцінювання знань ЗВО здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань ЗВО Національного університету «Чернігівська політехніка»», погодженого вченою радою НУЧП (31 серпня 2020 р. протокол № 6) та затвердженого наказом ректора НУЧП від 31 серпня 2020 р. № 26.

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій, практичних занять та консультацій, рішення економічних задач під час виконання самостійної і контрольної роботи та опитувань студентів під час лекцій та практичних занять. За темами змістового модуля №1 та змістового модуля №2 проводиться модульний контроль. Бали, які набрані студентом під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок.

Підсумковий контроль включає поточний, проміжний та семестровий контроль. Модульний контроль проводиться у вигляді письмової відповіді на тестові завдання. Семестровий контроль проводиться у формі іспиту (заліку) і оцінюється за національною шкалою та шкалою ECTS.

У випадку, якщо ЗВО протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання заліку (екзамену) під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань ЗВО Національного університету «Чернігівська політехніка»».

Повторне складання екзамену з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. За результатами семестру в екзаменаційну відомість виставляється оцінка відповідно до шкали оцінювання.

4 ТЕМАТИКА НАУКОВИХ РОБІТ

Напрямок «Загальні проблеми міжнародного бізнесу»

1. Кон'юнктурна компонента міжнародного бізнесу.
2. Міжнародні підприємства в системі сучасного бізнесу.
3. Мережеві системи міжнародного бізнесу.
4. Віртуальні компанії в системі міжнародного бізнесу.
5. Спільні підприємства в системі міжнародного бізнесу.
6. Холдингові компанії в системі міжнародного бізнесу.
7. Некомерційні організації в системі міжнародного бізнесу.
8. Неурядові організації в системі міжнародного бізнесу.
9. Регуляторне середовище міжнародного бізнесу (галузеві аспекти).
10. Регуляторне середовище міжнародного бізнесу (корпоративні аспекти).
11. Регуляторне середовище міжнародного бізнесу (регіональні аспекти).
12. Сучасне бізнес середовище країн Західної Європи.
13. Сучасне бізнес середовище країн Близького Сходу.
14. Сучасне бізнес середовище Південно-Східної Азії.
15. Сучасне бізнес середовище США та Канади.
16. Сучасне бізнес середовище Центральної та Східної Європи.
17. Детермінанти конкурентоспроможності міжнародного бізнесу.
18. Міжнародний бізнес в економіці ЄС (галузеві, організаційні та регуляторні аспекти).
19. Міжнародний бізнес в економіці КНР (галузеві, організаційні та регуляторні аспекти).
20. Міжнародний бізнес в економіці США (галузеві, організаційні та регуляторні аспекти).
21. Специфіка ісламської моделі бізнесу.
22. Ресурсний потенціал розвитку міжнародного бізнесу.
23. Регуляторний вплив міжнародних організацій на розвиток бізнесу.
24. Людський ресурс розвитку міжнародної компанії.
25. Міжнародні інфраструктурні бізнес-проекти.
26. Міжнародний високотехнологічний бізнес: аналіз і потенціал конкурентоспроможності.
27. Сучасні інформаційні технології в системі міжнародного бізнесу.
28. Інформаційна безпека міжнародного бізнесу.
29. Ризики міжнародного бізнесу (галузево-регіональні аспекти).
30. Країнові моделі розвитку малого та середнього бізнесу.
31. Економічний суверенітет держави в сучасних міжнародних відносинах.
32. Міжнародна міграційна політика держави.
33. Міжнародна політика держави в сфері науково-технологічного розвитку.
34. Компаративний аналіз національних фінансових системи країн.
35. Державно-приватне партнерство в міжнародному бізнесі.
36. Консолідаційні моделі міжнародного бізнесу.
37. Аутсорсинг в діяльності міжнародних корпорацій.
38. Інноваційна політика міжнародних компаній.
39. Екологічна політика міжнародних компаній.
40. Міжнародна економічна діяльність компанії.

41. Конкурентоспроможність національних підприємств на міжнародному ринку.
42. Міжнародна конкурентоспроможність продукції (послуг) українських підприємств.
43. Стратегії розвитку національних економік в умовах глобалізації (міжкраїновий порівняльний аналіз).
44. Інтелектуальна власність у міжнародній економічній діяльності
45. Сучасні національні інтеграційні політики (на прикладі конкретної країни).
46. Євроінтеграція та її роль у розвитку світової економіки.
47. Економічний потенціал і стратегія розвитку Євросоюзу.
48. Реалізація національних економічних інтересів України у міжнародному економічному співробітництві.
49. Розвиток двосторонніх міжнародних економічних зв'язків України.
50. Міжрегіональні економічні зв'язки України з країнами Центральної та Східної Європи.
51. Міжнародні економічні взаємовідносини України зі стратегічними партнерами.
52. Економічний потенціал розвитку співробітництва країн членів БРІКС.
53. Економічний потенціал розвитку співробітництва країн Шанхайської Організації Співробітництва.
54. Міжнародні енергетичні системи в сучасному бізнесі.
55. Трансформація міжнародного бізнесу в кризових умовах.
56. Соціальна відповідальність в системі міжнародного бізнесу.

Напрямок «Міжнародний менеджмент»

57. Стратегії розвитку міжнародної компанії.
58. Управління мережею міжнародних підприємств.
59. Розвиток корпоративної стратегії міжнародної компанії.
60. Розвиток бізнес-стратегії міжнародної компанії.
61. Розвиток функціональної стратегії (маркетингової, виробничої, фінансової, кадрової – вибрати) міжнародної компанії.
62. Управління дислокацією виробництва міжнародних компаній.
63. Управління ефективністю менеджменту міжнародної компанії.
64. Управління якістю в міжнародних компаніях.
65. Управління розвитком персоналу в міжнародних корпораціях.
66. Управління маркетингом в міжнародних корпораціях.
67. Управління фінансовими ризиками в міжнародних корпораціях.
68. Формування мережевих структур у глобальному бізнесі.
69. Формування і розвиток міжнародних вертикально інтегрованих бізнес-структур.
70. Формування і розвиток міжнародних горизонтально інтегрованих бізнес-структур.
71. Міжнародні конкурентні стратегії вітчизняних підприємств.

72. Ефективність і проблеми діяльності іноземних компаній на українському ринку.
73. Діяльність ТНК на ринках України.
74. Злиття та поглинання у міжнародному бізнесі.
75. Міжнародний проектний менеджмент.
76. Ефективність бізнес проектів міжнародних організацій в Україні.
77. Корпоративна соціальна відповідальність міжнародних підприємств.
78. Механізми крос-культурного менеджменту ТНК.
79. Управління процесом формування і розвитку корпоративної культури ТНК.
80. Екологічний менеджмент ТНК.
81. Енергетичний менеджмент ТНК.
82. Розвиток виробничого (операційного) менеджменту ТНК.
83. Транснаціоналізація міжнародного бізнесу.
84. Мультинаціональні компанії в міжнародному бізнесі.
85. Прямі іноземні інвестиції міжнародних корпорацій.
86. Взаємовідносини міжнародних корпорацій з національними економіками.
87. Управління ефективністю міжнародних енергетичних компаній.
88. Енергетична складова конкурентоспроможності міжнародних компаній.
89. Рада директорів в системі міжнародного менеджменту.
90. Управління трудовими відносинами в міжнародних компаніях.
91. Цифрові платформи управління міжнародними підприємствами.
92. Енергетична складова екологічного менеджменту в міжнародній компанії.
93. Діджиталізація як фактор розвитку міжнародного бізнесу.

Напрямок «Специфічні проблеми міжнародного менеджменту»

94. Цифрові технології підвищення конкурентоспроможності міжнародних компаній.
95. Реалізація міжнародних енергетичних стандартів ISO 50 000 в діяльності ТНК.
96. Галузеві особливості мережевізації міжнародного бізнесу.
97. Трансформація міжнародних ринків управлінського консультування.
98. Управління відносинами консультант-клієнт у міжнародному бізнесі .
99. Управління контрактами міжнародних консалтингових компаній.
100. Галузеві особливості міжнародного управлінського консультування.
101. Національні особливості міжнародного управлінського консультування.
102. Етичні стандарти діяльності міжнародних консалтингових компаній.
103. Розвиток організаційних структур міжнародних консалтингових компаній.
104. Стратегії розвитку міжнародних консалтингових компаній.
105. Ефективність діяльності міжнародних консалтингових компаній.
106. Управління енергоефективністю міжнародних підприємств.
107. Організація зовнішньо-торговельної діяльності малих та середніх підприємств.
108. Управління асортиментною складовою діяльності міжнародних компаній.

109. Глобальні міста у розвитку міжнародних ділових зв'язків.
110. Сучасні трансформації світового ринку енергоносіїв (на прикладі конкретного сектору).
111. Управління інформаційно-комунікаційною діяльністю міжнародних компаній.
112. Управління розвитком міжнародних готельних мереж.
113. Розвиток бренд-менеджменту міжнародних компаній.
114. Франчайзингові стратегії виходу компаній на міжнародні ринки.
115. Управління експортним потенціалом підприємства.
116. Розвиток логістичного менеджменту міжнародних компаній.
117. Міжнародний проектний менеджмент стартапів.
118. Експортно-імпорتنі механізми міжнародної діяльності українських підприємств.
119. Моделі експортної діяльності країн в міжнародному бізнесі.
120. Міжнародний консалтинг інформаційної безпеки міжнародного бізнесу.
121. Міжнародний ризик консалтинг (галузево-регіональні аспекти)
122. Консалтингова діяльність у сфері підвищення міжнародної конкурентоспроможності продукції (послуг) підприємств.
123. Консалтинг стратегічного розвитку національних економік в умовах глобалізації.
124. Консалтинг міжнародної біржової діяльності на товарних ринках.
125. Консалтинг міжнародної біржової діяльності на фінансових та фондових ринках.
126. Міжнародний консалтинг на світовому ринку енергоносіїв (на прикладі конкретного сектору).
127. Консалтинг міжнародної виставкової діяльності.
128. Консалтинг у сфері міжнародних маркетингових комунікацій (характер і динаміка розвитку)
129. Міжнародний консалтинг інвестиційний стратегій компаній.
130. Консалтинг цінової політики та конкурентоспроможності підприємства на міжнародному ринку.
131. Консалтинг інвестиційної привабливості підприємства в міжнародному бізнесі

5 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Міжнародні економічні відносини та менеджмент в умовах посилення глобалізаційних процесів. Навчальний посібник [ред. С.М. Шкарлет та ін.]. – К.: ЦУЛ, 2016. – 528 с.
2. Гронтковська Г.Е., Ряба О.І., Венцурик А.М., Красновська О.І. Міжнародна економіка: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2018. 384 с.
3. Міжнародні економічні відносини : підручник / А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 612 с.

4. Міжнародні економічні відносини: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030503 «Міжнародна економіка» / В.В. Дергачова, О. М. Згуровський, І.М. Манаєнко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 832 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 80 с.
5. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях [текст] підруч./ Ю. Г. Козак. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 228 с.
6. . Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / А.О. Босак, О.Ю. Григор'єв, Ю.В. Малиновський, В.П. Далик. – Львів: Міські інформаційні системи, 2017. – 365 с.
7. Дергачова В.В., Голюк В.Я. Міжнародні кредитно-розрахункові і валютні операції: навч. посіб. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 132 с.
8. Дергачова В.В., Згуровський О.М., Чорній В.В. Проблемні аспекти економічного розвитку України в світогосподарському просторі // Актуальні проблеми економіки та управління. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – №11.
9. Войтко С.В., Гавриш О.А., Згуровський О.М., Нараєвський С.В. Економіка зарубіжних країн. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 400 с.
10. Міжнародні економічні відносини: практикум [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030503 «Міжнародна економіка» / В.В. Дергачова, О. М. Згуровський, І.М. Манаєнко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 80 с.
11. Амеліна І.В. Міжнародні економічні відносини / Амеліна І.В., Попова Т.Л., Владимиров С.В. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 256 с.
12. Gerber J. International Economics. 7th ed. GE. Pearson, 2017. 512 p.
13. Krugman Paul R., Obstfeld Maurice, Melitz Marc J. International Economics. Theory and Policy. 11th ed. Pearson, 2018. 803 p.
14. Pugel T.A. International Economics. 16th Ed. McGraw-Hill Education, 2015. 800 p. Artjoms Ivlevs & Roswitha King, 2015. "Family Migration Capital and Migration Intentions," Journal of Family and Economic Issues, Springer, vol. 33(1), pages 118-129, March.
15. Amelie F. Constant & Annabelle Krause & Ulf Rinne & Klaus F. Zimmermann, 2016. "Economic preferences and attitudes of the unemployed: Are natives and second generation migrants alike?," International Journal of Manpower, Emerald Group Publishing, vol. 32(7), pages 825-851, November.
16. Eduardo Strachman & José Ricardo Fucidji, 2012. "The Current Financial And Economic Crisis: Empirical And Methodological Issues," Journal of Advanced Studies in Finance, Association for Sustainable Education, Research and Science, vol. 0(1), pages 95-123, June.
17. Khomenko I. O., Gurnak V.M., Volynets L.M. Imperatives of multimodal transport development in accordance with the trends of the transformational changes of the national economy in the conditions of european integration. Economics. Ecology. Socium. Odessa, 2018. 2 (1). P. 75-88.

18. Хоменко І.О., Волинець Л.М. Аналіз стану та перспективи вдосконалення дозвільної системи у сфері міжнародних перевезень. Сучасні питання економіки і права: зб. наук. праць. К.: КиМУ, 2018. Випуск 1(7). С. 193-208.

19. Шкарлет С.М., Хоменко І.О., Волинець Л.М. Імплементція європейських стандартів як основа механізму удосконалення державного регулювання у транспортній галузі. Управління проектами, системний аналіз і логістика. Ч.2: Серія «Економічні науки» К.: НТУ, 2017. Вип. 20. С.95-101.

20. Хоменко І.О, Волинець Л.М, Шамкало А.О. Особливості надходження прямих іноземних інвестицій та їхній вплив на економіку України. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. № 1 (25). С. 15-26.

21. Хоменко І.О, Волинець Л.М, Колоток М.О. Транзитний потенціал України та розвиток міжнародних перевезень. Сучасні питання економіки і права: зб. наук. праць. – К.: КиМУ, 2020. – Випуск 2(12).– С.152-154.